

3.5'EREN
**OPGAVER TIL PRØVE
I DANSK 3**

SYMBOLFORKLARING

LÆSNING

SKRIFTLIG

MUNDTLIG

INFORMATION OM MATERIALET

3.5'eren består af to dele:

Et bogmateriale til kursisterne med udvalg af PD3-prøver. Materialet er opdelt i 10 emner og PD3-prøverne er sammensat tematisk på tværs af prøveterminer og udvalgt efter prøveopgavernes oplevede kvalitet i undervisningen.

En opgavebank til læreren med supplerende emneopdelte opgaver, der følger samme emneopdeling som det fysiske materiale med PD3-prøver. Opgavebanken indeholder desuden en oversigt over alle PD3-prøver fra 2007 og frem til 2017 fordelt på emner og discipliner, og derudover information og gode råd til kursisterne om den skriftlige og mundtlige del af prøven samt Danskmand til 3.5. Opgavebanken kan bruges som supplement til de materialer, der i forvejen anvendes på DU3, modul 5, og de kan kopieres og redigeres efter lærerens ønsker og behov. Efter hver opgave står opgavefatterens initialer, og læreren er velkommen til at rette henvendelse til den pågældende forfatter, hvis man har spørgsmål eller rettelser. Der er adgang til opgavebanken på Fagportalen i Lærernes materialebank.

ARBEJDSGRUPPE

Sonja Tarp, Helle Friis Eriksen, Carsten Puggaard, *Lærdansk Aarhus*

Marianne Westh, *Lærdansk Odense*

Mickie Nielsen, *Lærdansk Herning*

Birgitte Ingsø Michelsen, *Lærdansk centralt*

LAYOUT

Carrie Lynn Andersen, *Lærdansk Aarhus*, Caroline van Halsema, *Dansk Flygtningehjælp*,

ILLUSTRATION

Roser Cussó, *Lærdansk Aarhus*

Tak til Danskuddannelsesenheden, kvalitets- og tilsynsstyrelsen, for tilladelse til at benytte PD3-opgaver.

UDGIVELSESÅR

2018

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. ARBEJDE OG ARBEJDSPRÆGET

- 07.** Erhvervsrettet uddannelse
- 09.** Guide til fritidsjob
- 11.** Arbejde og stress
- 19.** Mænd i kvindetag
- 25.** På arbejde hjemme

- 27.** At flytte til Danmark
- 28.** Tilfredshed på arbejdsplassen
- 29.** Stress
- 30.** Lønforskelle i Danmark

- 31.** Arbejde og karriere
- 33.** Fleksibilitet på job
- 35.** Socialt samvær på arbejdsplassen
- 37.** Studerende og erhvervserfaring

2. SKOLE OG UDDANNELSE

- 41.** VoksenUddannelsesCenter Frederiksberg
- 43.** Udfordringer for folkeskolen
- 49.** Lektier eller ej

- 51.** Sabbatår
- 52.** Folkeskole eller fri grundskole
- 53.** Skole og sprog
- 54.** Test i skolen

- 55.** Undervisningsformer i skolen
- 57.** Uddannelse og køn

3. SUNDHED OG LIVSSTIL

- 61.** Projects Abroad
- 63.** Ekstremsport
- 69.** Sundhed og faste
- 75.** Flere syge behandles i eget hjem
- 77.** Brugerbetaling i sundhedsvæsnet

- 79.** Motionsløb og køn
- 80.** Sundhedspolitik

- 81.** Danskernes drikkevaner
- 83.** Kost og livsstil

4. MEDIER, KULTUR OG TEKNOLOGI

- 87.** Højskolerne - korte kurser
- 89.** Sluk strømmen med en sms

- 91.** Fortæl om en film
- 92.** Landsdækkende aviser
- 93.** Smartphones

- 95.** Børns brug af tablets

5. KLIMA OG MILJØ

- 99.** Støj
- 105.** Den energivenlige bolig

- 107.** Økologi
- 108.** Miljø

- 109.** Myldretidstrafik

6. VELFÆRD OG ØKONOMI

- 113.** Forskudsskatten 2012
- 115.** Bibliotekernes fremtid
- 121.** Deleøkonomi
- 129.** Dagligvarer på nettet
- 131.** Kørselsafgifter

- 133.** Frivilligt arbejde
- 134.** Økonomisk støtte til unge under uddannelse
- 135.** Det offentlige sundhedsvæsen

- 137.** Unge og økonomi

7. DEMOKRATI OG MEDBORGERSKAB

- Opgaver i opgavebanken

8. HVERDAGSLIV OG RELATIONER

- 143.** Hjemmeboende unge trives bedst
- 149.** Ligestilling i hjemmet
- 155.** Madklubber

- 157.** Ferie i Danmark
- 158.** Fordeling af barselsorlov
- 159.** Deltidsarbejde
- 160.** Opdragelse

- 161.** Boformer og livsstil
- 163.** Børneopdragelse

9. KRIMINALITET OG STRAF

- 167.** Nabohjælp

- 169.** Lomme- og tasketyverier

- 171.** Unge og kriminalitet

10. DANMARKSHISTORIE

- 175.** Den gamle by

NOTER

ARBEJDE OG ARBEJDSMARKEDET

Instruktion

- Søg informationer i hæftet **Kursusprogram forår 2008 – Erhvervsrettet efteruddannelse**.
Brug indholdsfortegnelsen.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Opgaver

Søg informationer under “Medie og kommunikation”

1. Hvor lang tid varer hvert kursus i produktion af trykt og digital kommunikation normalt?

2. Hvilket kursus skal man tilmelde sig, hvis man gerne vil introduceres til bladproduktion?

3. På hvilken internetadresse kan man se, hvilke kurser der udbydes som fjernundervisning?
Nævn én internetadresse.

Søg informationer under “Lederuddannelser”

4. Kurserne i praktisk ledelse henvender sig til ledere og visse medarbejdere. Hvilke medarbejdere
henvender de sig til?

5. Hvor mange moduler består lederuddannelsen af?

6. Hvilke dage er der normalt undervisning på lederuddannelsen?

7. Hvad er udgangspunktet for den mundtlige eksamen på lederuddannelsen?

Søg informationer under “Læse-, skrive- og regnevejledning”.

8. Hvis man har brug for at forbedre sine læse-, skrive- eller regnefærdigheder, kan man deltage i Forberedende Voksen Undervisning (FVU). Hvor mange trin er der på FVU-matematik?
-

9. Hvordan er den understøttende undervisning på ord- og regneværkstederne tilrettelagt?
-

10. Undervisningen evalueres løbende, og der er en skriftlig prøve efter hvert trin. Er det obligatorisk at deltage i denne prøve?
-

Søg informationer under “Praktiske oplysninger” (s. 31-32).

11. På FVU kan der ydes godtgørelse til kursister i beskæftigelse. Hvor lang tid skal en person have været ansat, for at godtgørelsen kan opnås?
-

12. Deltagerne på Åben Uddannelse betaler gebyr for undervisningen. Skal de også betale for bøger?
-

13. I Åbent værksted er der mulighed for individuel undervisning. Hvad er det, der giver mulighed for det?
-

14. Hvis man har meldt sig til et efteruddannelseskursus, men alligevel ikke ønsker at gå på kurset, hvordan skal man så afmelde sig kurset?
-

Søg informationer under “Vejledning” bag på ansøgningsskemaet.

15. Skal man både have fast bopæl og arbejde i Danmark for at have adgang til erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse?
-

Instruktion

- Søg informationer i hæftet **Guide til fritidsjob**.
Brug indholdsfortegnelsen.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Opgaver

“Guide til fritidsjob” er udgivet af Fagbevægelsens Tværfaglige Jobpatrulje.

1. Hvem er jobpatruljen en hjælp til?

2. Hvad tjekker jobpatruljen, når den om sommeren besøger unge menneskers arbejdspladser?

Forældre og andre voksne har et ansvar i forhold til børns og unges erhvervsarbejde.

3. Kolleger til unge med fritidsjob har et ansvar for, at de unge bliver behandlet ordentligt.
Hvad har de også ansvar for?

4. Børn under 13 år må som hovedregel ikke arbejde, men i nogle tilfælde kan man søge dispensation.
Hvor skal man søge dispensationen?

I hæftet kan man få oplysninger om, hvad man skal have i løn (brug indholdsfortegnelsen s. 06-07).

5. Hvad skal en ufaglært under 18 år have i timeløn, når han/hun er ansat på en servicestation, hvor der er overenskomst mellem HK og BOA?

6. Ifølge overenskomsten mellem HK og BOA får man tillæg for at arbejde på særlige tidspunkter.
Hvad får unge under 18 år i tillæg for at arbejde på en servicestation om søndagen kl. 06.00-24.00?

7. Hvis man er over 18 år og arbejder på kontor eller lager, skal man aftale lønnen direkte med arbejdsgiveren. Hvem kan man kontakte for at høre, hvad man kan forlange i løn?
-

Der er regler for arbejdsmiljøet.

8. Må en 14-årig arbejde 15 timer om ugen, samtidig med at han/hun går i skole?
-

9. Hvor mange timer må en 16-årig butiksansat, som ikke er undervisningspligtig, arbejde om ugen?
-

10. Hvis man kommer til skade på sin arbejdsplads, skal det anmeldes.

Hvem skal arbejdsgiveren eller lægen anmeld en skade til? (*Nævn begge steder*).

11. Hvis en skade skyldes arbejdsforholdene, hvad kan fagforeningen så hjælpe med?
-

12. Børn mellem 13 og 15 år må godt arbejde med lettere malearbejde.

Hvad slags lettere malearbejde er dog ikke tilladt?

13. Hvordan kan man mindske risikoen for overbelastning, når man løfter?
-

Der er andre regler, der skal overholdes.

14. I to situationer er det tilladt for unge under 18 år at arbejde på steder, hvor der serveres alkohol. Den ene situation angår familievirksomheder. Hvad er den anden situation?
-

15. I ferieloven står der blandt andet, hvordan feriepenge beregnes, og hvornår de skal udbetales.

Hvornår får man udbetalt sine feriepenge, hvis beløbet er under 1.000 kroner?

Instruktion

Læs teksterne **Gert Jensen levede for sit arbejde, men en dag sagde kroppen stop og Det moderne arbejdsliv gør os stressede.**

- Til hvert spørgsmål er der angivet tre svarmuligheder: A, B og C.
- Sæt kryds ved det rigtige svar.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Hvilken af følgende grunde var afgørende for, at Gert Jensen gik ned med stress?
Sæt ét kryds.

- A. Han skulle selv administrere sin arbejdstid
- B. Han kunne ikke arbejde så effektivt derhjemme.
- C. Han var ikke fagligt god nok til at løse sine opgaver.

2. Hvilket af følgende udsagn giver Gert Jensen udtryk for?
Sæt ét kryds.

- A. Der skal være faste regler for, hvornår medarbejderne arbejder.
- B. Medarbejderne skal være bedre til at sige nej over for deres ledere.
- C. Lederne skal være bedre til at sætte grænser for medarbejdernes arbejde.

3. Hvordan har Gert Jensen det i dag med sit arbejde, i forhold til før han blev ramt af stress?
Sæt ét kryds.

- A. Han er glad for sin nye jobfunktion, fordi projekterne er mere interessante.
- B. Han har det godt med ikke at bruge så lang tid på hver arbejdsopgave.
- C. Han har mindre brug for at have ansvar for at føle arbejdsglæde.

Opgaver til tekst 2

4. Hvilket af følgende udsagn giver Niels Åkerstrøm Andersen udtryk for om ledere af virksomheder, der praktiserer selvledelse?

Sæt ét kryds.

- A. De mener generelt ikke, at deres medarbejdere arbejder nok.
- B. De er ikke gode nok til at definere medarbejdernes opgaver præcist.
- C. De skal blive bedre til at vurdere, om de skal praktisere selvledelse eller ej.

5. Hvilket af følgende udsagn er i overensstemmelse med det, som Svend Brinkmann giver udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. Folk mangler i dag evnen til at klare livets naturlige udfordringer.
- B. Folk fokuserer for meget på, at de har en stresset hverdag.
- C. Folk skal leve op til flere krav end tidligere.

6. Hvilket af følgende udsagn giver Einar Baldursson udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. Folk tror, at de holder ferie for at slappe af uden at tænke på arbejde.
- B. Folk synes, at de holder for lidt ferie, til at de kan nå at slappe rigtigt af.
- C. Folk synes, at det er godt at tænke på deres arbejde, mens de holder ferie.

7. Hvilket af følgende udsagn giver Anne Marie Pahuus udtryk for om nutidens medarbejdere i forhold til industriksamfundets medarbejdere?

Sæt ét kryds.

- A. De har større behov for at være lykkelige.
- B. De arbejder ikke kun for at tjene penge.
- C. De har mere travlt, når de er på arbejde.

Tekst 1

Gert Jensen levede for sit arbejde, men en dag sagde kroppen stop

En morgen var Gert Jensen mødt tidligt på arbejde. Han havde i flere dage haft nogle influenzalignende symptomer og lidt feber. Men det var ikke noget, der havde fået ham til at blive hjemme. Tankerne kørte rundt i hovedet på ham, og hjertet slog hurtigt. Da han på et tidspunkt rejste sig for at hente en kop kaffe, blev han pludselig svimmel og mistede bevidstheden et kort øjeblik. Han slog sig ikke alvorligt, da han faldt, men han satte sig lettere chokeret på en stol. Nu begyndte det at gå op for ham, at der var noget alvorligt galt.

Efter episoden på arbejdet gik Gert Jensen til lægen og fik at vide, at der hverken var tale om et hjerteanfald eller en blodprop. Han havde i stedet fået stress, og de næste måneder kunne han næsten ingenting. Det var som om, hans hjerne var blokeret og ikke kunne kommunikere med hænderne og resten af kroppen.

Gert er én af stadig flere danskere, der går ned med stress, men det var ikke noget, han havde troet, der skulle ske for ham. For han elskede sit arbejde som projektleder i et stort ingeniørfirma, hvor han gennem årene havde fået mere ansvar og større arbejdsopgaver. Han havde det godt med sit arbejde, også når han nogle dage blev nødt til at arbejde til sent om aftenen derhjemme for at blive færdig med en opgave. Han brugte meget tid på sine opgaver, fordi han gerne ville løse dem godt

og ikke gå på kompromis med det faglige niveau. Og jo mere succes han havde på arbejde, jo større glæde og tilfredshed følte han.

"Jeg følte nok, at ledelsen havde vist mig stor tillid ved at give mig et stort ansvar, og den tillid ville jeg ikke svigte. Arbejdet fyldte hele mit liv, og mine venner syntes, at jeg var heldig at have så spændende et job med så stort et ansvar," siger han og fortsætter: "Da mit parforhold gik i stykker, så tænkte jeg faktisk en overgang, at det ikke er alle, der får lov til at lave så spændende opgaver, men man kan altid få en ny kæreste."

I dag mener Gert, at han havde for høje forventninger til sit arbejdsliv, men han mener ikke, at det alene var hans egne forventninger, der var skyld i hans sammenbrud. Det er også problemet, at alt for mange beslutninger i det moderne arbejdsliv overlades til medarbejderne selv, og det gør arbejdet grænseløst.

"Jeg skulle selv definere mine arbejdsopgaver og min arbejdstid, og så kom jeg til at arbejde for meget. Der var ikke nogen regler for, hvornår og hvor meget jeg skulle arbejde, og så havde jeg svært ved at sætte grænser for, hvor mange arbejdsopgaver jeg ville lave. Men det burde ikke være den enkelte medarbejders, men ledernes ansvar at sikre et godt arbejdsliv, hvor man ikke går ned med stress," siger han.

I dag er Gert ikke længere projektleder. Han skal dermed ikke træffe de overordnede beslutninger i store projekter, og det er i dag helt afgørende for Gert, selvom det tidligere var modsat. I stedet for bidrager han som konsulent med sin faglige ekspertise i forskellige projekter. I sin nye

jobfunktion har han stadig de faglige arbejdsopgaver, der virkelig interesserer ham, men ikke flere, end han har tid nok til at løse de enkelte opgaver på et fagligt højt niveau og indenfor 37 timer om ugen. Samtidig har han fået ro på tankerne og lært at lave andre ting end arbejde.

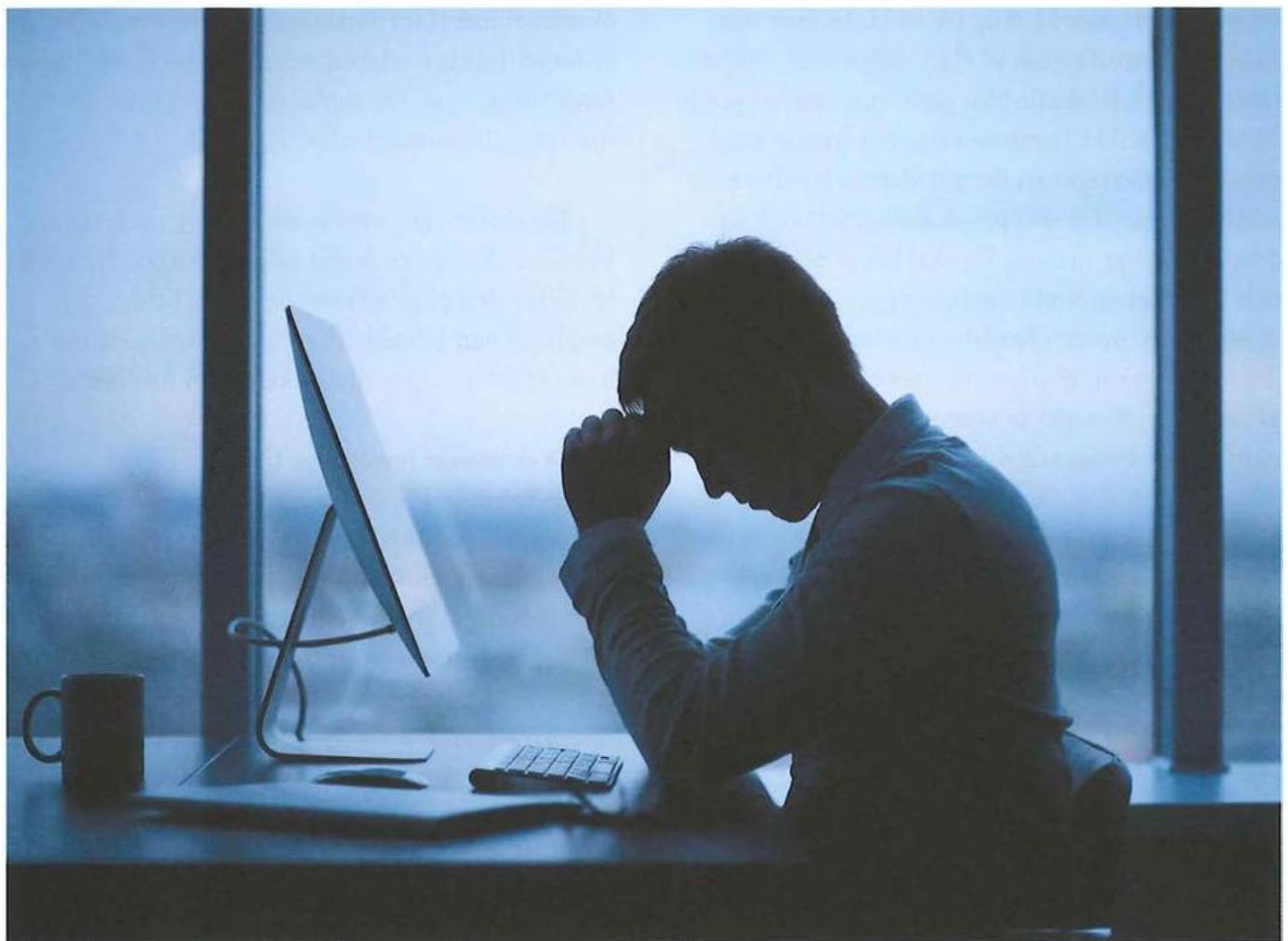

Foto: Colourbox

Tekst 2

Det moderne arbejdsliv gør os stressede

Ifølge Stressforeningen er ca. 35.000 mennesker dagligt sygemeldt med stress. Mange mener, at det moderne arbejdsliv har en væsentlig del af skylden.

Langt op i 1900-tallets industrialsamfund mødte en typisk arbejder kl. 8 og fik fri kl. 16 hver dag. Arbejdet bestod typisk af klart definerede arbejdsopgaver, og han skulle blot gøre som lederen sagde. Sådan er det ikke længere. I dag har mange medarbejdere overtaget en del af lederens traditionelle jobfunktioner. De skal for eksempel selv definere arbejdsopgaver i teams. De skal lægge planer, fordele arbejdet og træffe beslutninger. Det større ansvar giver større tilfredshed i arbejdslivet. Men det fører også til et stigende stressniveau. Antallet af medarbejdere, der er sygemeldte med stress, har nemlig været stigende siden 1995.

Niels Åkerstrøm Andersen, der er professor ved Copenhagen Business School, har forsket i selvledelse. Han mener, at det stigende stressniveau blandt andet skyldes, at mange virksomheder ikke er dygtige nok til at praktisere selvledelse. Medarbejderne ved simpelthen ikke, hvornår de har arbejdet nok, og om det, de laver, er godt nok.

” Tryghed i form af stabile forventninger er væk. Forventningen er, at medarbejderen er engageret og skaber initiativer, og det giver mange medarbejdere en fornemmelse af, at de aldrig gør nok,” siger han.¹

Niels Åkerstrøm Andersen er ikke i tvivl om, at selvledelse kan være både motiverende og give jobtilfredshed. Men det er et problem, hvis lederne ikke har klare og realistiske mål for deres medarbejdere. Det er særligt inden for de videnstunge erhverv, at der er meget selvledelse. Det gælder for eksempel inden for forskning og udvikling. Her er forventningen til medarbejderne, at de selv skal finde ud af, hvad der skal forskes i, og hvor der er nye udviklingsmuligheder.

” [...] De skal se ud i organisationen og finde ud af, hvad der skal gøres, inden nogen spørger. Set i det lys bliver den pligttopfyldende medarbejder, der gør, hvad han bliver bedt om, problematisk, fordi han er passiv,” siger Niels Åkerstrøm Andersen.²

Stress er mange forskellige ting

Svend Brinkmann, der er professor ved Aalborg Universitet, har forsket i stress. Han peger på, at der er sket en ændring i den måde, vi opfatter begrebet stress på. Det bliver i dag brugt om helt forskellige tilstande. Det bliver brugt om den tilstand, hvor man har travlt. Det bliver også brugt om den tilstand, hvor man er ramt af livets naturlige bekymringer. Og endelig bliver det brugt om den tilstand, der har den kliniske diagnose depression.

” Stress er [...] noget, som invaliderer tusindvis af mennesker, men begrebet er blevet upræcist og elastisk. Vi har vandet problemet så meget ud, at man

1 'Selvledelse kræver ledelse med overblik', Berlingske, den 16. april 2014.

2 Se fodnote 1.

ikke kan skelne alvorlige stressproblemer fra klynk og en manglende evne til at bide tænderne sammen,” siger han.³

Trods udvandingen af stressbegrebet er det dog vigtigt for Svend Brinkmann at slå fast, at der *er* alvorlige problemer med stress i samfundet og arbejdslivet, og at vi har en tendens til udelukkende at se på stress som et individuelt problem.

”På den ene side er stress et individuelt problem, men på den anden side handler det også om, hvordan hastigheden på alt speedes op. (...) Vi skal producere mere og vækste mere. På næsten alle samfundets arenaer er tempoet skruet op, og så er det jo naturligt nok, at folk oplever, at de har travlt. Der er fokus på, at man skal udvikle sig og omstille sig, som om tingene er gode, hvis bare de er nye. Psykologisk ved man, at det er godt at slå rødder, men i vores tid er det nærmest suspekt at slå rødder, for så kan man jo risikere at gro fast,” siger Svend Brinkmann.⁴

Arbejde og fritid

I 1900-tallets industrisamfund var der en klar adskillelse mellem arbejde og fritid. Man havde en bestemt funktion på sit arbejde, og når man holdt fri, så holdt man helt fri fra arbejdet, både fysisk og mentalt. Det er ikke tilfældet i mange job i dag, og det er ifølge stressforsker Einar Baldursson, der er lektor på Aalborg Universitet, endnu en forklaring på årsagen til stigningen i antallet af stresstilfælde.

”Fordelen ved industrisamfundet var, at ting tilhørte en tid og et sted. I det moderne samfund har vi systematisk eksperimenteret med at lade tingene lappe ind over hinanden. Og vi har skabt jobs, der er mere interessante, end det liv vi ellers har (...);” siger Einar Baldursson.⁵

På grund af denne sammenblanding af arbejde og fritid mener Einar Baldursson, at det moderne menneske også har svært ved at holde fri og slappe af. Vi har hele tiden vores arbejde i tankerne, både i hverdagen og i ferierne. Det har vi, selvom vi stadig opfatter vores ferie som en periode, hvor vi slapper af uden at tænke på arbejde.

Arbejdet tager meget af vores energi

Anne Marie Pahuus, der er filosof og prodekan ved Aarhus Universitet, har lavet feltarbejde blandt revisorer, hos it-udviklere og i finansbranchen. Hun har undersøgt, hvordan vi i dag forholder os til arbejdet. Hun mener også, at arbejdslivet har fået en langt mere omfattende funktion i vores liv.

”Tidligere var det kærligheden, der afgjorde, om man følte sig lykkelig i livet, om man havde fundet meningen og kunne føle, at man levede livet fuldt ud. I dag er det i højere grad i det moderne arbejdsliv, at det skal ske,” siger Anne Marie Pahuus.⁶

I det moderne arbejdsliv har vi ikke blot et job for at have en indkomst. Vi investerer også vores

3 ’Stress er blevet et upræcist begreb’, Kristeligt Dagblad, den 23. november 2013.

4 Se fodnote 3.

5 ’Moderne mennesker har svært ved at holde ferie’, Kristeligt Dagblad, den 4. juli 2014.

6 ’Faldet’, Weekendavisen, den 1. august 2014.

personlighed og følelsesmæssige kompetencer i virksomheden. Vi ønsker et interessant arbejde, hvor vi også kan udvikle os personligt. Konsekvensen er, at der bliver mindre plads til det, der ikke har med arbejdet at gøre. Men det har en konsekvens, og det er, at vi ikke har energi til at være rigtigt til stede med familie og venner, når vi så har fri. For selvom vi oplever succes på arbejdet med stort ansvar og interessante projekter, så giver

det ikke overskud til familien og vennerne. Man har i stedet for behov for at slappe af og samle ny energi derhjemme.

"Selv når det føles socialt vellykket at være på arbejde, så har de fleste behov for at komme hjem, hvor de ikke skal være fuldt til stede. Mange kender nok det med, at familien får en lidt sløv udgave af os," siger Anne Marie Pahuus.⁷

⁷ Se fodnote 6

Instruktion

- Læs teksterne om mænd i kvindefag (**Kvindefaget kræver sin mand og Kvindefag giver gode mandejob**).
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Lars Dorf Nielsen er glad for, at han har valgt et kvindefag. Men der er én ting, han undrer sig over. Hvad er det?

2. Selvom Lars Dorf Nielsen nogle gange udfører arbejdet anderledes end sine kvindelige kolleger, er der én ting, han aldrig går på kompromis med. Hvad er det?

3. Hvad er efter Lars Dorf Nielsens mening forskellen på de mandlige og de kvindelige ansatte?
Sæt ét kryds.

- Mændene snakker mere om beboernes behov.
- Mændene handler mere praktisk.
- Mændene er ikke gode til at løse flere opgaver samtidig.

Opgaver til tekst 2

4. Kenn Warming har bl.a. undersøgt, hvad der kan få mænd til at vælge typiske kvindefag.
Én mulig forklaring nævnes i artiklen. Hvilken?

5. Kenn Warming har interviewet mændene om, hvordan de udfylder deres rolle i kvindefag.
Hvad mener Kenn Warming, kan have påvirket den måde, mændene har svaret på?

6. Kenn Warming mener, at det er vigtigt, at fagforbundene tiltrækker flere mænd til kvindefagene.
Hvorfor det?

7. Kenn Warming er optimistisk med hensyn til at få flere mænd til at vælge kvindefag. Det er der flere grunde til. *Nævn to.*

Kvindefaget kræver sin mand

Mændenes praktiske tilgang til faget supplerer kvindernes mere følelsesmæssige sider godt, mener Lars Dorf Nielsen, som er sosu-assistent i Sønderjylland.

Af Louise Andreasen

“Hvis kvinder tager mandejob, fx som politibetjente, skaber det prestige. Hvorfor er det ikke sådan, når en mand vælger et kvindefag?”, funderer den 36-årige Lars Dorf Nielsen, der dog er godt tilfreds med sit arbejde som social- og sundhedsassistent.

Det var jobbet som pædagogmedhjælper i en vuggestue, der efter endt værnepligt og et halvt års ingeniørstudium gav Lars Dorf Nielsen interessen for en uddannelse i omsorg og pleje af andre mennesker. Siden 2000 har han arbejdet som social- og sundhedsassistent.

Kvindelige dyder

Gennem sine otte år i faget har han af og til haft konfrontationer med sine kolleger, når han ikke anerkendte de traditionelle kvindelige dyder som eksempelvis værdien af et nystrøget dynebetræk. Men så længe det sundhedsfaglige er i top, gør han i dag sit til, at ingen vaner skal overleve blot for traditionens skyld. “Nogle gange handler det om at tro på sine egne normer og stå fast på dem, selv om det kræver hår på brystet,” siger han. “Men også om at undersøge, om det er beboerens eller vores egne behov, vi forsøger at dække. Hvis en gammel mand ikke vil i bad, og der ikke er en sundhedsmæssig risiko forbundet med kun at give

ham ét bad om måneden, så er det da fint. Han skal i hvert fald ikke i bad, bare fordi jeg synes det,” forklarer han og understreger, at det ikke handler om at slippe nemt om ved arbejdet.

Kønsforskelle

Også når det gælder personalemøderne, har han lagt mærke til kønsforskellen. “Hvis det er sommer, og beboerne har svært ved at sove, fortæller de kvindelige ansatte små historier om det i kaffepausen, mens jeg fokuserer på, hvordan vi får købt et mørklægningsgardin,” siger Lars Dorf Nielsen, der mener, at mænd ofte har en mere praktisk tilgang til opgaverne.

“Selv om vi prøver at give den personlige pleje, bad osv. så værdigt som muligt, er det ikke en særlig rar situation for beboerne. Lad os få det overstået i stedet for at snakke samtidig. Så kan vi tage snakken over en kop kaffe bagefter i stedet,” foreslår han.

Særlige hensyn

Selv om han efterlyser flere mandlige kolleger, nyder han ofte godt af at være i mindretal, fordi kvinderne tager særlige hensyn til ham. “Kvinder tror ikke, mænd kan gøre flere ting på samme tid.

Foto: Lund & Møs arkiv.

Derfor giver de mig altid kun én opgave ad gangen. Men hvis jeg havde så svært ved at huske flere opgaver, kunne jeg jo bare skrive dem ned,” griner han.

Kilde: Jyllands-Posten, den 20. juni 2008.

Kvindefag giver gode mandejob

Traditionelle kvindefag som sygeplejerske og pædagog giver masser af muligheder for at udfolde sig som mand. Det viser en ny undersøgelse.

Af Michael Bræmer

Kvinder har i stort tal valgt at arbejde og uddanne sig inden for traditionelle mandefag, men det er meget svært at få mændene til at rette blikket den modsatte vej og interessere sig for traditionelle kvindefag.

Det er efter sociologen Kenn Warmings opfattelse dybt bekymrende. For kvindefag er omsorgsfag, og her kommer der til at mangle hænder i fremtiden – også rigtig mange mandlige hænder – hvis opgaverne skal løses forsvarligt, og vi vil opretholde det omsorgsniveau, vi kender i dag.

“Normalt glæder vi os jo over, at levealderen stiger. Men hvis vi ikke kan tage os af de ældre, er det måske ikke et værdigt og ordentligt liv, vi forlænger,” siger Kenn Warming.

Hvad får mænd til at vælge kvindefag?

Han er netop blevet færdig med en undersøgelse, hvor han satte sig for at finde ud af, hvad der har fået mandlige sygeplejersker og pædagoger til at se stort på alle normer og forventninger og gå ind i typiske kvindefag. For hvad det end er, der får dem til det, så kunne man måske sætte fokus på det og på den måde få en større del af deres kønsfæller til at følge trop. Samtidig ville han undersøge, om

mænd og kvinder udfylder deres roller forskelligt i kvindefagene.

Desværre er der ikke noget entydigt mønster i de forskellige mænds tilgang til kvindefagene og dermed heller ikke nogen enkel model for rekrutteringen til fagene, som kan kopieres. Der er dog flere eksempler på, at en mandlig rollemodel i familien eller vennekredsen har kunnet lokke mænd til fag, som tradition og forventninger ellers har budt dem at gå uden om. Det er ifølge Kenn Warming et godt tegn, for det betyder, at man kan forvente en selvforstærkende effekt nu, hvor der trods alt er lidt flere mænd, der vælger kvindefag, end der var tidligere.

Et positivt budskab fra Kenn Warming til mænd, der er gået ind i kvindefag, er, at de ikke skal være bange for at blive kvindagtigjorte, men i høj grad kan tilføre fagene såkaldte maskuline værdier. Mændene beskriver funktioner i fagene, hvor de har udfoldet sig, og som de mener, de er særligt gode til. Det gælder for eksempel overblik, administrative funktioner, IT og teknisk kunnen samt autoritet og evnen til at skære igennem. Plus – for pædagogernes vedkommende – fodbold på plænen og vilde fysiske lege.

Mændene fremhæver også den synlighed og respekt, de nyder både blandt kolleger og andre personer, som fagene bringer dem i kontakt med, og deres gode muligheder for forfremmelse.

“Jeg er imidlertid meget opmærksom på, at jeg som mandlig interviewer sandsynligvis har fået mændene til at betone de maskuline værdier i deres arbejde,” siger Kenn Warming. “Selvfølgelig betyder det ikke, at mændene ikke viser den omsorg og indføling, som fagene også gør krav på. Men pointen er, at arbejdet som fx sygeplejerske indeholder andre sider end det billede, mange har, af en omsorgsfuld kvinde, der aer patienten på kinden.”

Fagforbund må på banen

Det budskab bør gå tydeligt ud til de opvoksende generationer, siger Kenn Warming, der vil have vejlederne i folkeskolen til at præsentere omsorgsfag som en reel valgmulighed også for drengene. Han finder det også vigtigt, at de forskellige kvindefags fagforbund kommer aktivt på banen med en præsentation af deres fag, som appellerer til både mænd og kvinder. Som for eksempel fagforbundet FOA, Fag og Arbejde, der netop har udgivet en pjece om mænd i omsorgsfag. “Det nytter ikke at sige: ”Vi varetager medlemmernes interesser, mens rekrutteringen til fagene må være et samfundsanliggende.“ Hvis der mangler 1.200 sygeplejersker nu og måske 10.000 i løbet af 10 år, så er det jo i høj grad også i medlemmernes interesse, at deres forbund gør noget for at løse problemet med mangl på arbejdskraft. For ellers skal de arbejde hurtigere med risiko for at blive nedslidt.”

Kvalifikationer går tabt

Den vigtigste grund til, at der ikke er flere mænd, der vælger kvindefag, er lønnen. Om der også er andre ting, der afskrækker mændene, vil Kenn Warming gerne have belyst. Han planlægger derfor en undersøgelse blandt de mænd, der har været i berøring med fagene, men er faldet fra igen. “For selv om man ser helt bort fra problemet med at skaffe hænder til fremtidens omsorgsarbejde, så ligger der alene ud fra et ligestillingssynspunkt en

stor udfordring i at få flere mænd ind i kvindefagegne. Det gælder, uanset om man mener, at kvinder og mænd er forskellige, eller at de kan det samme. For er vi forskellige, udnytter vi i øjeblikket ikke de særlige kompetencer, der ligger hos den ene halvdelen af befolkningen. Og kan vi det samme, har fagene i øjeblikket kun et halvt grundlag at rekruttere på. Der er altså intet at rafle om.”

De senere års udvikling, hvor unge, ressourcestærke mænd er sprunget ud som omsorgsfulde fædre, har givet ham troen på, at mænd i fremtiden også vil udfolde deres blødere sider på arbejdsmarkedet. “Frisørfaget er jo beviset på, at et fag godt kan skifte køn som følge af kulturelle strømninger. For 50 år siden havde vi flest mandlige frisører, og kvinderne blev i vid udstrækning klippet derhjemme. Så kom kvinderne på arbejdsmarkedet og skulle klippesude, og samtidig kom de langhårede mænd, der også ville klippes af kvinder. På den måde kom der hurtigt flest kvindelige frisører.”

Kilde: Ugebrevet A4, den 19. februar 2007.

Instruktion

- Læs teksten **På arbejde derhjemme**.

Der er fjernet otte ord og udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk, A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hullet i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	er afhængige af	vælger	X er nødt til	klarer
1	anden	væsentlig	foreløbig	lignende
2	Alligevel	Imidlertid	Desuden	Ellers
3	nemlig	dog	omvendt	dermed
4	aflaste	støtte	belastede	styrke
5	på trods af	til gengæld for	i stedet for	som betingelse for
6	håndtere	overkomme	værdsætte	undvære
7	motivation	fleksibilitet	solidaritet	effektivitet
8	ændrer	udvider	dropper	overholder

På arbejde derhjemme

En ny undersøgelse viser, at mere end hver fjerde dansker i dag arbejder hjemme mindst én gang om måneden. Antallet er steget de sidste fem år. Og alt tyder på, at det bliver ved med at stige.

Der kan være mange årsager til, at så mange danskere (0)... at tage en hjemmearbejdsdag. En (1)... forklaring kan være, at de fleste i dag har adgang til internettet derhjemme. For der er mange, der har et arbejde, som kan klares hjemmefra. De skal bare have en computer og en telefon. (2)... oplever mange samtidig, at det er mindre stressende at arbejde hjemme. De synes, at det er nemmere at planlægge arbejdsgangen, så familielivet også fungerer godt.

Arbejdsgiverne er også glade for, at medarbejderne kan arbejde hjemme. Der er (3)... flere undersøgelser, der viser, at folk arbejder mere effektivt derhjemme end på arbejdspladsen.

Det er dog ikke altid en fordel at arbejde hjemme, hvis hjemmet er den primære arbejdsplads. Nogle medarbejdere kommer til at arbejde for meget, og det kan (4)... familien, fordi man ikke har tid til at tage sig af sin ægtefælle og sine børn. Nogle medarbejdere vil nemlig gerne yde en ekstra indsats, (5)... den frihed og tillid arbejdsgiveren viser dem.

Det er heller ikke en fordel at arbejde hjemme, hvis det sociale samvær med kollegerne betyder meget for én. Så kan det være svært at (6)... den daglige kontakt med kollegerne på arbejdspladsen.

Men selv om der er nogle ulemper ved at arbejde hjemme, er hjemmearbejdspladsen nok kommet for at blive. Det er ikke længere normen, at arbejde er noget, der skal foregå på en arbejdsplads mellem 8 og 16. Nu handler arbejdslivet i stedet om (7)... . Vi vil f.eks. gerne selv bestemme, hvor og hvornår vi arbejder. Og det går fint, hvis bare vi (8)... de aftaler, der er indgået med arbejdsgiveren.

En e-mail

Situation

Du har fået en mail fra en ven, som har fundet en kæreste i udlandet. De har kendt hinanden i et års tid, og nu vil de gerne flytte sammen.

... Jeg har gode nyheder. Vera og jeg har besluttet os til at flytte sammen – her i Danmark!

Men hvilke udfordringer er der egentlig ved at finde et arbejde som udlænding i Danmark – du har jo selv prøvet det! Og hvad med sproget? Hun har lært en lille smule dansk via et kursus på nettet, men normalt taler vi engelsk sammen, for det er det nemmeste. Er der noget, jeg kan gøre for at hjælpe hende med at lære dansk?

Du ved jo også, at Vera er meget social, og det er vigtigt for hende at have venner omkring sig. Hvad gjorde du for at finde nye venner i Danmark?

Hvordan går det egentlig med dig. Du fortalte sidst, at du havde fået en ny hobby. Hvordan går det med den? ...

Opgave

Skriv et svar til din ven

- Tak for mailen.
- Kom ind på de understregede dele i mailen.
- Foreslå, at I mødes.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Tilfredshed på arbejdspladsen

Hvad er vigtigt for, om man er tilfreds med sit arbejde?

Nedenfor er der en liste over forhold, som kan have betydning.

- Medbestemmelse på arbejdspladsen
- En god kantine
- En god løn
- Sikkerhed for ikke at blive fyret
- Et godt forhold til ledelsen og kollegerne
- Udfordrende arbejdsopgaver

Opgave

- Fortæl kort om et arbejde, som du, eller én du kender, har været tilfreds med.
- Kommentér et eller to af punkterne fra listen.
- Vurdér fordele og ulemper ved teamarbejde på en arbejdsplads og vurdér, hvad teamarbejde kan betyde for tilfredsheden på arbejdet.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Stress²

Mange danskere lider af stress, og flere stressramte sygemeldes i dag end før i tiden. Men hvad kan man selv gøre for at forebygge stress?

Her er der nogle råd:

- Sørg for at have gode relationer til dine kolleger.
- Dyrk motion og sørg for at få frisk luft hver dag.
- Drop perfektionisme på arbejdet og derhjemme.
- Undgå for mange aktiviteter i weekender og ferier.
- Tjek kun arbejdsmailen i arbejdstiden.
- Overvej at arbejde på nedsat tid.

Opgave

- Fortæl kort, hvilke situationer der kan gøre dig stresset og hvorfor.
- Kommenter et eller to af rådene fra listen.
- Diskuter, hvilke årsager der kan være til, at flere sygemeldes med stress i dag end tidligere.
Diskuter også, hvilke årsager der er mest afgørende. Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

2 Begrebet stress bliver i dag brugt om forskellige tilstande, men fælles for dem er, at de er en reaktion på en belastning i form af for eksempel usikkerhed, frygt eller pres. Nogle kan for eksempel føle stress, hvis de har travlt. Andre føler stress, hvis de har eksistentielle kriser. Og endelig er stress også en klinisk diagnose.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Lønforskelle i Danmark

Sammenlignet med mange andre lande er forskellen mellem lavtlønnede og højtønnede forholdsvis lille i Danmark, men der er stadig en væsentlig forskel på, hvad folk tjener. Det er der forskellige holdninger til. I listen nedenfor er der nogle synspunkter.

- Ansatte i kvindefag, fx sygeplejersker, får for lidt i løn i forhold til værdien af deres arbejde.
- Det er rimeligt, at der er lavere løn i den offentlige sektor.
- Det er godt, at mindstelønnen for ufaglært arbejde er høj.
- Et arbejde med meget ansvar skal give en høj løn.
- Lønforskellen mellem ledelse og ansatte er for stor.
- Højtuddannede får for lidt i løn.

Opgave

- Fortæl kort om lønforskelle mellem forskellige faggrupper, du kender til.
- Kommentér et eller to af synspunkterne fra listen.
- Vurdér fordele og ulemper ved et samfund, hvor der ikke er stor forskel på, hvad folk tjener.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

Illustration: Niels Roland

Arbejde og karriere

1 A. "Nogle mennesker vælger et karrierejob, selvom det ofte betyder lange arbejdssdage.

Hvorfor tror du så alligevel, de vælger det?"

"Hvilke problemer tror du, der kan være ved at have et karrierejob med lange arbejdssdage?"

1 B. "Nogle mennesker vælger at have egen forretning, selvom det tager næsten al deres tid.

Hvorfor tror du så alligevel, de vælger det?"

"Hvilke problemer tror du, der kan være ved at have en forretning, der tager næsten al ens tid?"

2. "For mange karrieremennesker er arbejde og fritid ikke adskilt.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, at sammenblandingen af arbejde og fritid betyder for det sociale samvær med fx familie eller venner?"

FLEKSIBILITET PÅ JOBBET

ARBEJDE OG ARBEJDSPRØVNING

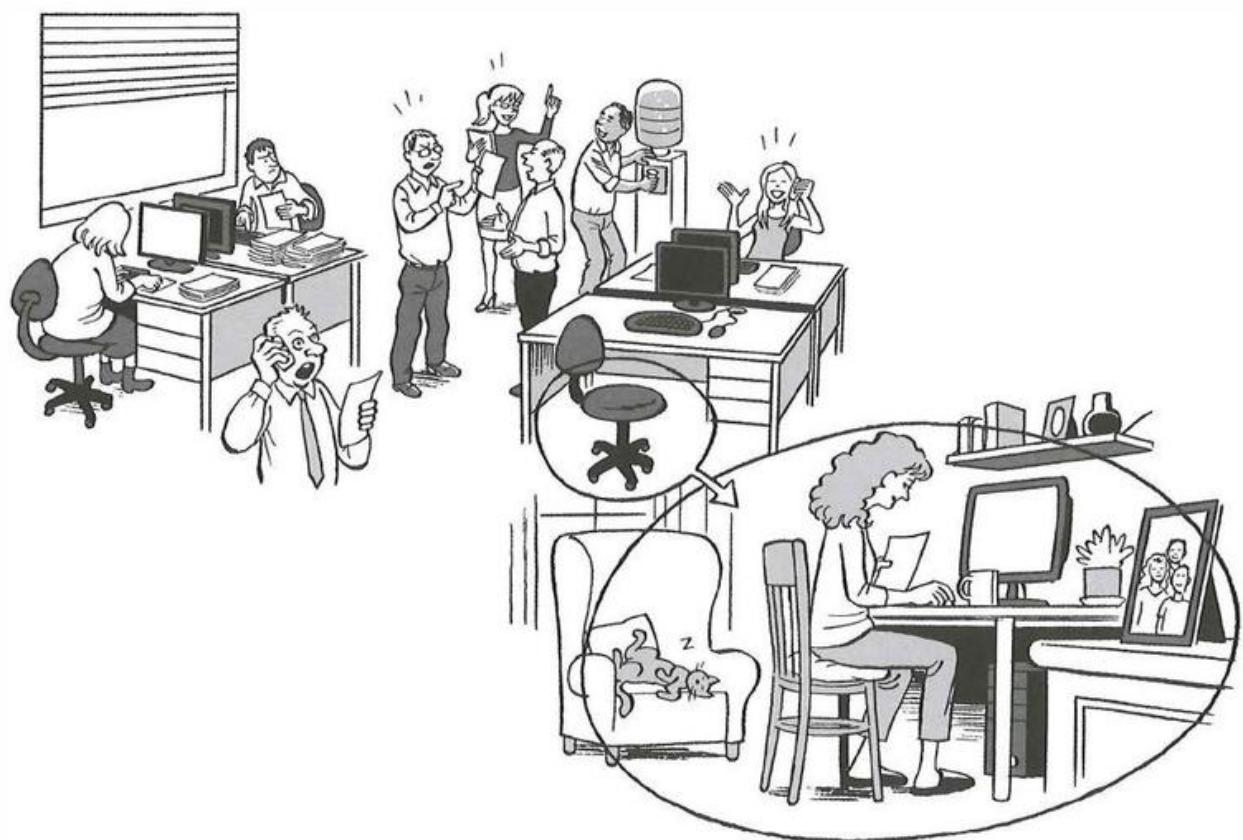

Illustration: Niels Roland

Fleksibilitet på jobbet

1 A. "Det er blevet ret almindeligt med flekstid på mange arbejdspladser, hvor de ansatte ikke skal møde på et bestemt tidspunkt.

Hvorfor tror du, det er det?"

"Hvad tror du, det kan betyde for de ansattes hverdag, at de ikke skal møde på et bestemt tidspunkt?"

1 B. "I nogle typer job er det blevet mere almindeligt, at de ansatte kan arbejde hjemme engang imellem.

Hvorfor tror du, det er det?"

"Hvad tror du, det betyder for de ansattes hverdag, at de somme tider kan arbejde hjemme?"

2. "På mange arbejdspladser er det blevet almindeligt at arbejde i teams, hvor de ansatte selv har ansvar for at planlægge og udføre arbejdet.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, det kan betyde for de ansattes arbejdsglæde, at de arbejder i teams?"

SOCIALT SAMVÆR PÅ ARBEJDSPLADSEN

Illustration: Niels Roland

Socialt samvær på arbejdspladsen

1 A. "Nogle udlændinge mener, det er vigtigt at kunne tale dansk med sine danske kolleger på arbejdet, også selvom arbejdssproget er engelsk.

Hvorfor tror du, de mener det?"

"Hvad tror du, det betyder for udlændinges relationer til deres danske kolleger, at de kan tale dansk?"

1 B. "Mange mener, at det er vigtigt at deltage i sociale arrangementer på arbejdspladsen, fx kageordninger, firmaudflugter og firmafester.

Hvorfor tror du, de mener det? "

"Hvad tror du, det betyder for ens relationer til kollegerne, at man deltager i forskellige sociale arrangementer?"

2. "Kolleger kan også være nærmeste venner.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, det betyder for samarbejdet på en arbejdsplads, at der er kolleger, der også er nærmeste venner, eller at nogle måske har deres mand eller kone på arbejdspladsen?

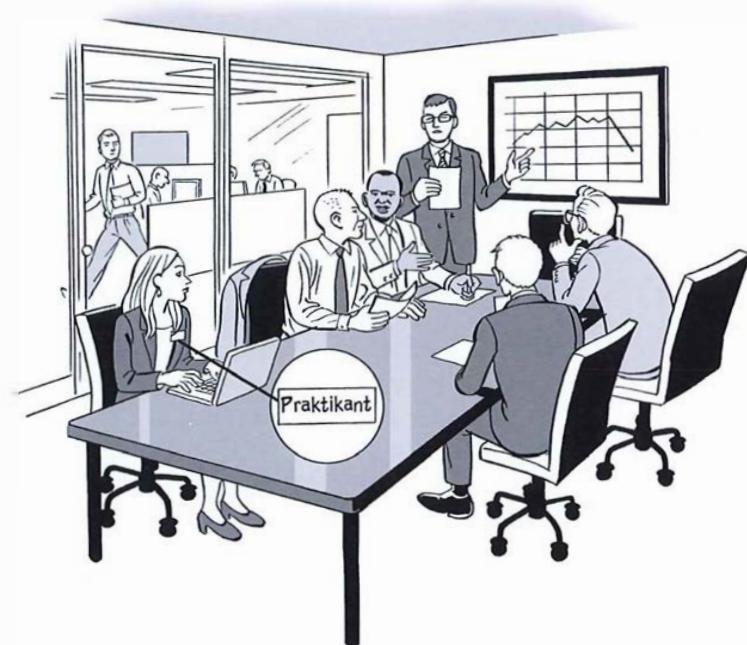

Illustration: Niels Roland

Studerende og erhvervserfaring

1 A. "Mange studerende vælger at bruge meget tid på at have et studierelevant job ved siden af deres studie.

Hvorfor tror du, de gør det?"

"Hvad tror du, det betyder for studerendes karrieremuligheder, hvis de bruger meget tid på et studierelevant job ved siden af deres studie?"

1 B. ""Nogle studerende vælger i en periode at være i ulønnet praktik, selvom de altså ikke får penge for det.

Hvorfor tror du alligevel, de vælger det?"

"Hvad tror du, det betyder for studerendes karrieremuligheder, hvis de i en periode er i ulønnet praktik?"

2. "Mange danske unge vælger at arbejde og rejse, før de begynder at studere.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, det betyder for det danske samfund, at mange danske unge arbejder og rejser, før de begynder at studere, og dermed også bliver senere færdige med deres uddannelse?"

NOTER

**SKOLE
OG
UDDANNELSE**

Instruktion

- Søg informationer i teksthæftet
VoksenUddannelsescenter Frederiksberg – stribeweis af muligheder.
Brug indholdsfortegnelsen på side 5.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Søg informationer under 'Indholdet af en studentereksamen på studenterkursus'.

1. Man skal ikke til eksamen i alle fag. Hvilken karakter kommer der til at stå på eksamensbeviset, hvis man ikke skal til eksamen i et fag?
2. Der er en række obligatoriske fag på studenterkursus. For eksempel skal man have matematik og fysik på C-niveau. Hvor mange naturvidenskabelige fag skal man have derudover?
3. Man skal til eksamen i en række fag på studenterkursus. Skal man altid til eksamen i et fag på A-niveau?

Søg informationer under 'Studenterkursus – studentereksamen på 2 år'.

4. På et studenterkursus har kursisterne mange forskellige baggrunde, og de fleste har prøvet andet end at gå i skole. Hvad gælder også for den typiske kursist?
5. På studenterkursus kan man blive student på 2 år. I de to år går man i den samme klasse i de fleste fag, og det giver trygge rammer. Hvad giver det også kursisterne?

Søg informationer under 'Kursisterne fortæller' side 7.

6. Hvad var det ved skolens placering, der fik Søren Christian til at vælge studenterkurset på VUF?

-
7. Hvad havde Katrine en uddannelse i, inden hun startede på studenterkurset?

 8. Nancy kan godt lide, at kursisterne på studenterkurset på VUF har forskellige baggrunde. Hvad kan hun også godt lide ved sine medkursister?

Søg informationer under 'Optagelse og studieaktivitet'.

9. Det er muligt at søge merit. Hvad kan man i nogle tilfælde få tilladelse til, hvis man har afsluttet 2. g. i gymnasiet?

10. Der er nogle optagelseskriterier til studenterkursus. Man skal blandt andet til en personlig samtale med en studievejleder, før man kan blive optaget. Hvad skal man medbringe til samtalen?

11. Kan man efter tilmeldingen til studenterkursus gøre opmærksom på, at man har brug for specialpædagogisk støtte (SPS)?

12. Der er krav om studieaktivitet og mødepligt på studenterkurset. Det vil blandt andet sige, at man skal deltage aktivt i undervisningen. Hvad skal man også?

Søg informationer under 'Økonomi'.

13. I hvilken måned kan man få Ungdomskort (transportgodtgørelse), selvom man ikke er studieaktiv?

14. På studenterkursus kan man få SU, SVU og ungdomskort, og undervisningen er gratis. Man har dog enkelte udgifter. Hvad skal man altid selv anskaffe?

15. Hvor på VUF skal man henvende sig, hvis man ønsker at søge SVU?

Instruktion

Læs teksterne **Mads valgte en privatskole** og **Både lærerne og forældrene skal tage ansvar.**

- Til hvert spørgsmål er der tre svarmuligheder: A, B og C.
- Sæt kryds ved det rigtige svar.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Hvorfor var Mads Vestergaard usikker på, om han havde lyst til at skifte skole?

Sæt ét kryds.

- A. Fordi der var et godt kammeratskab i hans gamle klasse.
- B. Fordi han fik meget længere at cykle til den nye skole.
- C. Fordi der ikke var så mange lektier på den gamle skole.

2. Hvad lægger Mads' nye skole mere vægt på, end den gamle skole gjorde?

Sæt ét kryds.

- A. At der er ro til at koncentrere sig i timerne.
- B. At der er et godt samarbejde mellem skole og forældre.
- C. At der er et godt kammeratskab mellem eleverne.

3. Hvad synes Mads er særligt positivt ved de nye klassekammerater, når han sammenligner dem med sine klassekammerater på den gamle skole?

Sæt ét kryds.

- A. De kan godt lide at konkurrere med hinanden.
- B. De vil alle gerne have akademiske uddannelser.
- C. De synes, det er i orden at have ambitioner i skolen.

Opgaver til tekst 2

4. Hvad var vigtigt i folkeskolen efter de store ændringer i 1970'erne og årene lige derefter?

Sæt ét kryds.

- A. At eleverne kun blev undervist i de fag, de syntes var sjove.
- B. At eleverne planlagde undervisningen sammen med lærerne.
- C. At eleverne arbejdede mere selvstændigt med klasseaktiviteter.

5. Hvilket synspunkt giver Sten Clod Poulsen blandt andet udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. At forældre skal være bedre til at bakke op om deres børns skolegang.
- B. At skolerne skal have pligt til at straffe urolige elever.
- C. At lærerne skal være fagligt dygtigere og bedre til at undervise.

6. Hvorfor bruger næsten ingen lærere sanktioner over for elever, der forstyrre undervisningen?

Sæt ét kryds.

- A. Fordi de mener, det er vigtigt at forstå elevenes baggrund.
- B. Fordi de har pligt til at løse problemerne sammen med eleverne.
- C. Fordi de mener, at sanktioner overhovedet ikke virker på elever i dag.

7 Hvilket udsagn giver Helle Bjerresgaard udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. At lærerne skal sørge for, at forældrene har respekt for folkeskolen og lærerne.
- B. At forældrene skal lære børnene, hvordan man opfører sig sammen med andre.
- C. At sanktioner kun er effektive, hvis forældrene ikke bagtaler skolen over for børnene.

Tekst 1

Mads valgte en privatskole

Mads Vestergaard er 14 år og går ikke længere i den lokale folkeskole. Han er en af de elever, der har valgt en privatskole.

Mads Vestergaard står op kl. 7 hver morgen, tager bad og spiser morgenmad og cykler i skole. Den lokale folkeskole ligger lige rundt om hjørnet, så det er en meget længere tur, Mads nu må cykle hver morgen for at komme i skole – der er nemlig syv kilometer til den nye skole.

Mads er glad for sin nye skole, men havde det ikke været for hans forældre, så var det måske slet ikke blevet til noget med at skifte skole. Han kunne nemlig ikke helt finde ud af, om det nu også var det rigtige for ham. For selvom der nogle gange var uro i timerne, og selvom eleverne ikke altid tog undervisningen så alvorligt, så var sammenholdet i hans gamle klasse rigtig godt.

Hans forældre mente imidlertid, at det ville være bedst for ham at flytte, for de var ikke tilfredse med undervisningen. De syntes for eksempel ikke, at der var faglige udfordringer nok for Mads, og de mente heller ikke, at der blev gjort nok fra skolens og lærernes side for at højne niveauet for de dygtigste elever. De savnede også, at skolen lyttede mere til forældrene, når de havde spørgsmål og ønsker til deres børns skolegang. Alt dette er blevet

bedre nu, og alt sammen er det noget, som den nye skole har stort fokus på. Og så trives Mads heldigvis også godt med sine nye kammerater på den nye skole:

"Vi lavede ikke så meget i min gamle skole. Der kunne godt gå et kvarter, før vi begyndte på undervisningen. Folk havde ikke altid lavet lektier, eller måske havde de ikke deres ting med. Nogle mente heller ikke, at de behøvede at lave så mange lektier hjemme eller løse opgaver i timerne, for de havde ikke tænkt sig at gå efter en lang universitetsuddannelse. Sådan er det ikke her. Alle laver deres lektier, også selvom de ikke vil have en boglig uddannelse. Men på den anden side havde vi et godt fællesskab i min gamle klasse. Der er også fællesskab i min nye, men det bygger mere på konkurrence, og det er lidt svært at vænne sig til. Nogle i min klasse går meget op i, hvem der laver flest lektier i deres fritid. Og jeg har faktisk dropped håndbolden, for ellers har jeg ikke nok tid til både venner og lektier."

Mads kan ikke sige, om der er mere stille i timerne på hans nye skole, men han synes, at der er et mere klart fokus i undervisningen, og lærerne er mere opmærksomme på den enkelte elevs behov. Det har begge dele høj prioritet for skolen, og så er det fint, at eleverne diskuterer ivrigt i timerne.

Eleverne bliver også oftere testet i, om de har lært undervisningsstoffet, og det er en markant forandring i forhold til hans tidligere skole. Samtidig er der også en anden kultur, hvor det er respekteret blandt klassekammeraterne at ville opnå gode resultater og at have boglige mål, og det sætter Mads pris på:

”Jeg er blevet bedre i de fleste fag, for eksempel i dansk og matematik, hvor jeg nu får højere karakterer. Lærerne her har taget mere hensyn til, hvad jeg har brug for, end man gjorde i min gamle klasse. De har udfordret mig mere,” siger han og fortsætter: ”Og nu vil jeg gerne have højere karakterer i alle fag.”

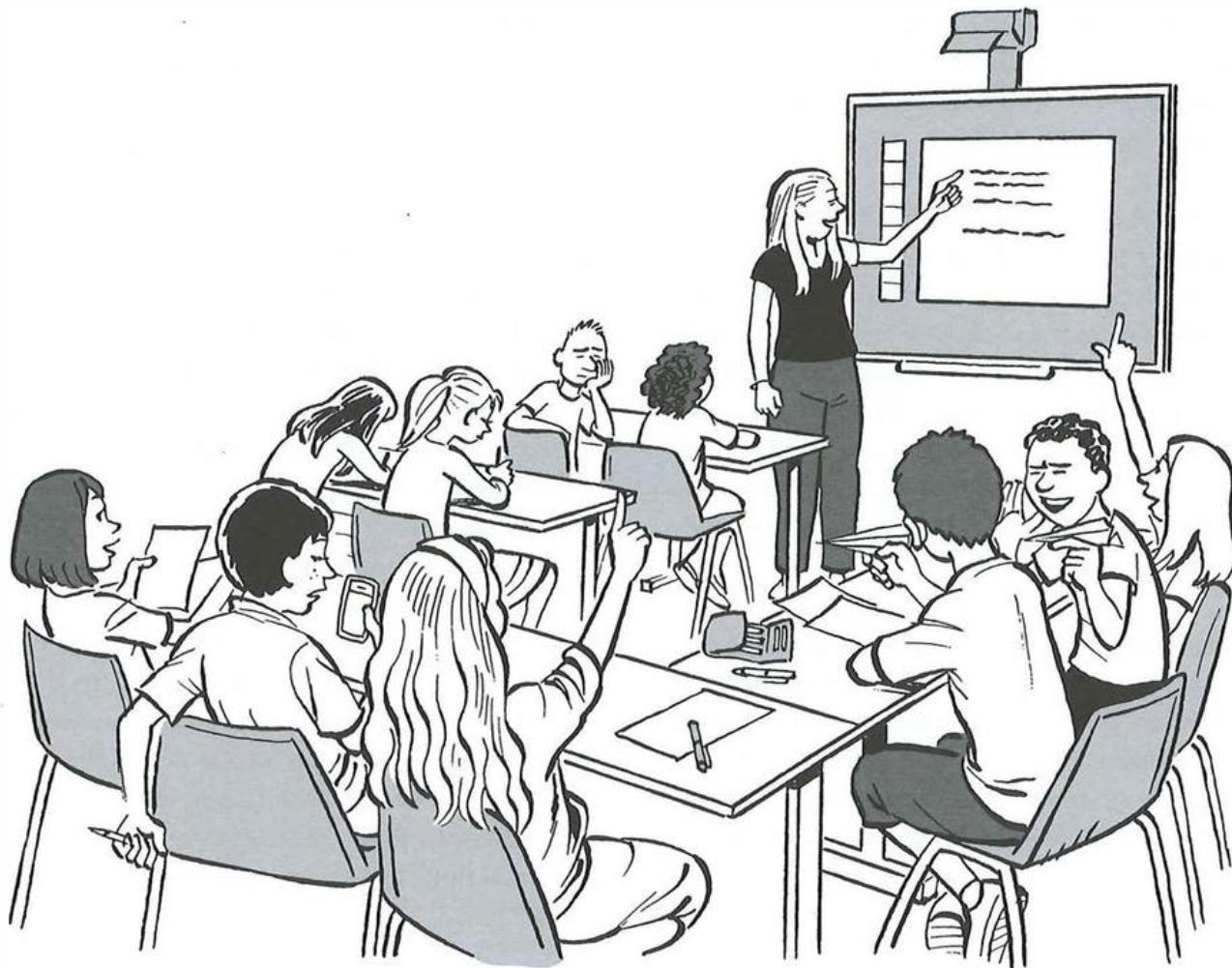

Illustration: Niels Roland

Tekst 2

Både lærerne og forældrene skal tage ansvar

I løbet af 1970'erne skete der store ændringer i folkeskolen. Disciplin og udenadslære blev afløst af en undervisning, hvor eleverne og deres synspunkter i langt højere grad kom i centrum. Men samtidig opstod der i mange klasser problemer med uro i timerne, en ny udfordring for lærerne.

Engang sad børnene på lige rækker i klasserne, og de sagde kun noget, hvis de blev spurgt direkte. Læreren var en autoritet, som eleverne havde respekt for. Og måske var de også lidt bange for ham. Han krævede disciplin af eleverne, og han lagde vægt på udenadslære.

Men så skete der noget i 1970'erne, som blev starten på en lang demokratiseringsproces. Læreren skulle stadig planlægge undervisningen i de forskellige fag, men han skulle ikke længere være en autoritet, som eleverne var bange for. Han skulle i stedet lytte til og diskutere med eleverne. Eleverne og deres læring kom i centrum, og de skulle lære at give udtryk for deres meninger og holdninger. Hermed blev læreren og eleverne samtidig mere ligeværdige parter.

Og eleverne skulle ikke længere bruge mange timer hver dag på surt arbejde med at lære udenad, f.eks. salmevers eller årstal for konger og krige. Nu skulle undervisningen være sjov, og eleverne skulle lave projekter og arbejde i grupper. Her kunne eleverne diskutere og løse opgaver og danne sig deres egne meninger.

Lyst er ikke nødvendig for at lære

Igennem mange år har flere uddannelsesforskere ytret sig kritisk om folkeskolen. Internationale undersøgelser har nemlig vist, at danske skoleelever kun klarer sig gennemsnitligt i forhold til elever i mange andre lande. Det gælder i fag som f.eks. læsning, matematik og naturfag. Og det er ikke godt nok, mener forskerne. Én af kritikerne er Sten Clod Poulsen. Han er psykolog og har skrevet en del bøger om læring. Han mener, at det var en fejl af lærerne at droppe udenadslære. Han mener heller ikke, at det altid skal være sjovt, for at man kan lære:

"I lang tid har vi kørt ud fra den grundtanke, at det skal være meget morsomt og underholdende, før børnene kan lære. Hvilket er noget (...) vrøvl. Altså, bondebørn i 1800-tallet blev simpelthen banket til at lære deres salmevers. De havde aldeles ikke lyst til det, men de lærte det, ellers fik de bank. Jeg siger selvfølgelig ikke, at vi skal tilbage til at give eleverne bank, men lyst er ikke en nødvendig forudsætning for at lære noget. Det kan også være kedeligt, svært og anstrengende (...)."¹

Og Sten Clod Poulsen tilføjer: "Det er fuldstændig ligegyldigt, om eleverne har lyst til at lære tysk. Det skal. (...) Men det er svært, fordi vor tids lærere og forældre har vænnet sig af med at være kontante over for børn. Vi har ikke nogen model for, hvordan folkeskolerne kan overbevise forældrene om, at de skal støtte deres børn meget mere, end de gør i dag."²

1 'Forældre, tag ansvar', Berlingske, den 6. december 2013.

2 Se fodnote 1.

Dialog frem for sanktioner

Problemerne i folkeskolen understreges også af en undersøgelse lavet af Dansk Center for Undervisningsmiljø. I undersøgelsen siger næsten 60 % af eleverne i folkeskolen, at de føler sig generet af uro i timerne, og at det forstyrrer og ødelægger undervisningen.

Den manglende disciplin i dag skyldes ifølge flere forskere udviklingen fra 1970'erne og frem. At lærerne og eleverne skulle være næsten ligeværdige parter betød nemlig også, at pædagogikken blev ændret. Man praktiserer således i dag på de fleste skoler en antiautoritær pædagogik med fokus på dialog med eleverne og deres forældre. Lærerne straffer derfor sjældent eleverne, hvis de laver for meget larm og forstyrrer undervisningen. For eksempel bliver eleverne sjældent sendt uden for døren. I stedet forsøger lærerne at finde de bagvedliggende årsager til problemerne, sådan at de sammen med de forstyrrende elever kan løse problemerne.

Lærere og forældre skal tage ansvar

Helle Bjerresgaard, som er lektor ved Videnscentret for Almen Pædagogik, UC Syddanmark, er ikke blandt de forskere, som mener, at der skal sanktioner til for at løse problemerne i folkeskolen. Hun mener, at dialog er bedre end straf. Hun peger dog samtidig på, at både forældrene og lærerne skal være bedre til at tage ansvar. Forældrene kan ikke opdragte deres børn, mens børnene er i skole. Her har læreren ansvaret. Men det er vigtigt, at bør-

nene hjemmefra har lært at opføre sig som sociale individer, der kan vise respekt og fungere sammen med andre mennesker. Men hvis der i skolen er børn, der larmer og forstyrre undervisningen, så er det lærerens ansvar at skabe ro:

“Der foregår opdragelse både i hjemmet og i skolen. Forældre kan ikke fjernstyre deres børn. Det er læreren, der er den voksne, og det er læreren, der skal stå for opdragelsen i klasselokalet,”³ siger hun.

Det er derfor nødvendigt, at lærere har autoritet til at skabe ro i klassen. De skal kunne sætte sig i respekt og være i stand til at tage en konflikt med larmende elever for at skabe ro.

Men forældrene har også et ansvar for, at deres børn opfører sig ordentligt i skolen. De skal opdragte børnene til at respektere, at der er regler i skolen, som man skal følge. Forældrene skal f.eks. forklare børnene, at de skal være stille og lytte, når læreren eller en klassekammerat taler. Herudover har forældrene også et generelt ansvar for at skabe respekt for folkeskolen og lærerne:

“Forældrenes ansvar består i at lade være med at bagtale skolen, når de taler med deres børn. Når børnene kommer hjem og brokker sig, bliver man nødt til at spørge ind til barnets andel i situationen, i stedet for at sige at skolen eller læreren er dårlig,” siger Helle Bjerresgaard.⁴

³ ‘Forældre skal hjælpe lærerne med at få ro’, Berlingske, den 16. marts 2014.

⁴ Se fodnote 3.

Instruktion

- Læs teksten Lektier eller ej.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul angivet fire ord eller udtryk: A, B, C og D.

- Sæt kryds i skemaet nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hvert af hullerne i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	chance for	årsag til	X mulighed for	risiko for
1	kan	må	vil	behøver
2	selvfølgelig	nemlig	til gengæld	måske
3	Faktisk	Dermed	Måske	Alligevel
4	stadigvæk	derfor	til gengæld	alligevel
5	tegn på	beviser for	forklaringer på	beslutninger om
6	naturligvis	virkelig	helt sikkert	tilsyneladende
7	understreger	hindrer	styrker	svækker
8	afvise	påstå	acceptere	hævde

Lektier eller ej

Ingen har bevist, at lektier virker – så der er god grund til at kigge kritisk på hjemmearbejdet.

Af Thomas Klenow With

Lektier er en plage i dagligdagen for mange børn – og for mange voksne med. Skænderier om lektier er en hyppig (0) ... , at der opstår konflikter i de danske børnefamilier. Men det (1) ... ikke være sådan. For meget taler for, at man lige så godt kunne afskaffe lektierne. Det er (2) ... ikke bevist, at de tjener noget fornuftigt formål.

Det mener tidligere gymnasielærer Flemming B. Olsen, der er ved at afslutte et ph.d.-forskningsprojekt om lektier i gymnasiet. "Vi ved stort set ikke, om børnene får noget godt ud af lektierne. Men der er ikke meget, der tyder på det. (3) ... er det nemt at finde eksempler på, at de ikke hjælper," siger han.

Meget tyder på, at lektier gør mange børn skoletrætte, og (4) ... kan de få nogle børn til at stoppe i skolen. Dertil kommer, at der er (5) ... , at lektierne ikke virker. Flemming B. Olsen har i hvert fald haft svært ved at måle nogle entydige sammenhænge mellem karakterer og lektielæsning. De flittige lektielæsere klarer sig (6) ... ikke bedre end de dovne.

"Vi er altid gået ud fra, at lektier virker, men mine undersøgelser peger i retning af, at det ikke passer. Jeg kan ikke sige, at det er bevist, men jeg har nok resultater til at sige, at der er brug for, at skolerne diskuterer, hvad lektierne egentlig skal gøre godt for," siger Flemming B. Olsen.

Et argument for lektier er normalt, at de (7) ... disciplinen hos eleverne. De bliver vænnet til at tage ansvar ved at forberede sig på egen hånd. Men den argumentation accepterer Flemming B. Olsen ikke. Han mener, at mange unge i forvejen er utroligt disciplinerede, når det fx drejer sig om fritidsaktiviteter eller erhvervsarbejde.

Som forsker vil han imidlertid ikke (8) ... , at lektier kan bruges på en god måde. For eksempel har han interviewet elever, der har haft personlige succesoplevelser ved at være godt forberedte. Men det hører til undtagelserne.

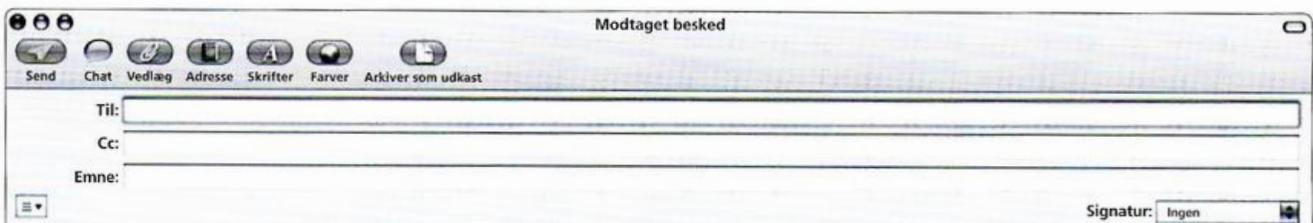
Kilde: *Søndagsavisen*, uge 6, 2008.

En e-mail

Situation

Du har fået en mail fra en ven. Din vens søn Jonas blev student for snart tre år siden. Siden sin studentereksamen har Jonas været et år i Spanien, og resten af tiden har han haft forskellige job. En del af mailen står nedenfor.

... Jeg håber, det går godt med dit nye arbejde. Er det så bedre end det gamle?

Her går det fint, men jeg er ikke så glad for, at Jonas ikke er kommet i gang med en uddannelse. Han er jo snart 23 år. Men han vil først være helt sikker på, hvad han vil studere. Det synes han er vigtigere. Hvad synes du?

Og hvad så når han bliver færdig – tror du ikke, det bliver svært at finde et arbejde, hvis han er over 30 år og nyuddannet?

Jeg ved ikke, om jeg skal blande mig i det, for han er jo voksen. Hvad synes du? ...

Opgave

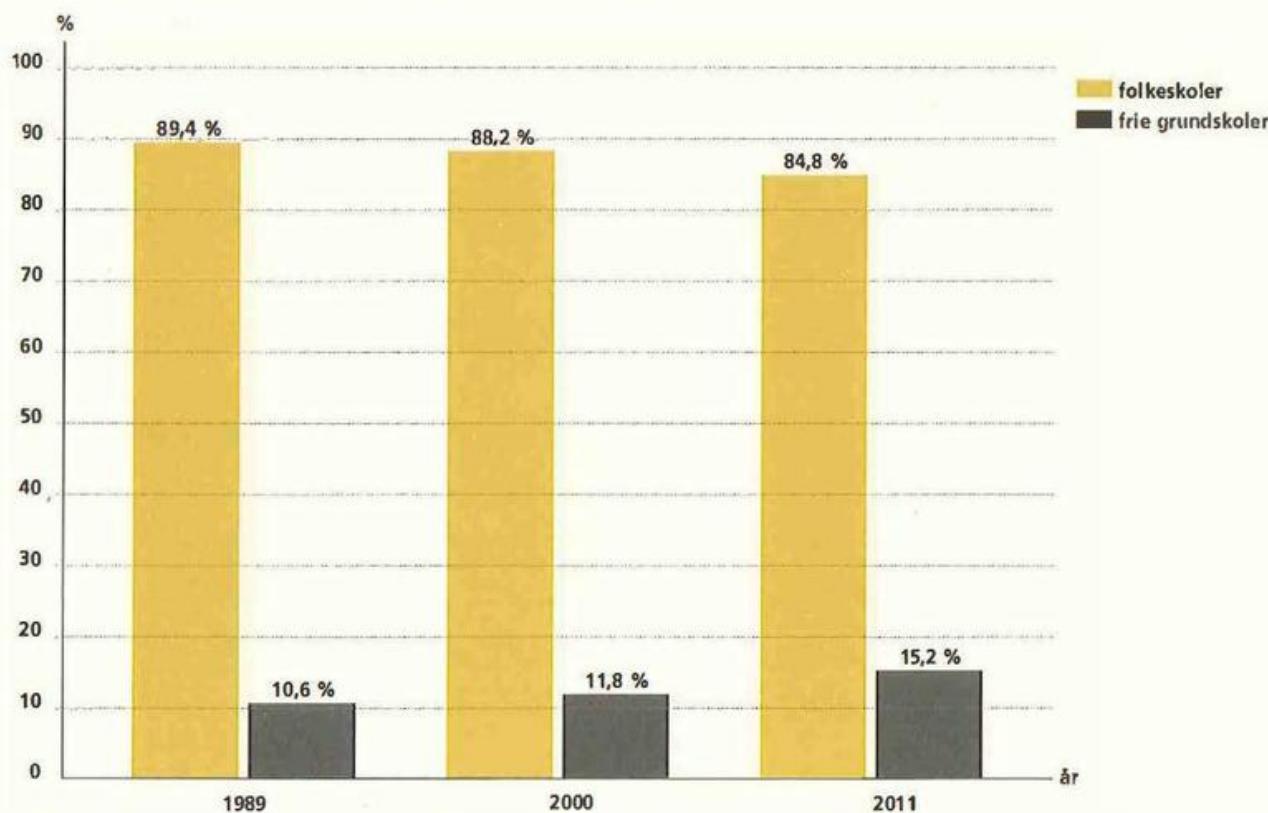
Skriv et svar.

- Tak for mailen.
- Kom ind på de understregede dele i mailen.
- Foreslå, at I snart mødes til en kop kaffe.

A: Folkeskole eller fri grundskole?

Folkeskolen er et gratis tilbud til alle børn i Danmark. I stedet for folkeskolen kan forældre vælge at lade deres børn gå i en fri grundskole, som man skal betale for. Kravet til de frie grundskoler er bl.a., at de skal give en undervisning, der står mål med, hvad der normalt kræves i folkeskolen. De frie grundskoler har fokus på meget forskellige holdninger og værdier, som for eksempel kan være af pædagogisk, religiøs eller politisk art.

ANDEL AF ELEVER I FOLKESENLEN OG DE FRIE GRUNDSKOLER I ÅRENE 1989, 2000 OG 2011

Kilde: http://www.dst.dk/pukora/epub/Nyt/1999/NR148_samt_NR_185_og_NR_632.

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager du mener, der kan være til, at flere forældre vælger en fri grundskole til deres børn.
- Vurdér fordele og ulemper ved at vælge en fri grundskole i stedet for en folkeskole.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

B: Skole og sprog

Det diskuteres ofte, hvornår børn i Danmark skal begynde at lære engelsk, og om det er nødvendigt at lære flere fremmedsprog i skolen.

Her er der nogle synspunkter:

- Børn skal lære engelsk fra 1. klasse.
- Børn skal lære mindst to fremmedsprog i skolen.
- Børn skal ikke begynde at lære to fremmedsprog samtidig.
- Børn har ikke brug for at lære tysk og fransk i skolen.
- Børn skal lære kinesisk fra 3. klasse.
- Børn skal lære at læse og skrive deres eget sprog, før de begynder at lære fremmedsprog.

Opgave

- Fortæl kort om dine egne erfaringer med at lære fremmedsprog i skolen.
- Kommentér et eller to af synspunkterne fra listen.
- Vurdér, hvilke fordele der er ved at kunne flere sprog.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

B: Test i skolen

I de senere år har der været megen diskussion om testning af børns færdigheder i de danske skoler. Med indførelsen af nationale test er der fx obligatorisk testning i dansk fra 2. klasse og matematik fra 3. klasse. I dag skal skolerne offentliggøre deres testresultater, så man kan se, om en skole klarer sig godt. Det er der forskellige holdninger til.

Her er der nogle synspunkter:

- Test er ikke retfærdige.
- Test har en positiv virkning på undervisningen.
- Det er kun en lille del af elevernes færdigheder, der kan måles ved test.
- Test motiverer eleverne.
- Test giver en usund konkurrence mellem eleverne.
- Børn under 15 år skal ikke udsættes for test.

Opgave

- Fortæl kort om nogle af dine erfaringer med test.
- Kommentér et eller to af synspunkterne fra listen.
- Vurdér fordele og ulemper ved, at skolerne skal offentliggøre deres testresultater.
Begrund dine synspunkter

Du skal skrive minimum 200 ord.

UNDERVISNSFORMER I SKOLEN

Undervisningsformer i skolen

1 A. "Der er meget gruppearbejde i skolen, og det gælder lige fra første klasse.

Hvorfor tror du, der er det?"

"Hvad tror du, det betyder for elevernes motivation og engagement, at der er meget gruppearbejde i skolen lige fra første klasse?"

1 B. "Nogle lærere tager sommetider eleverne med uden for skolen for at undervise dem et andet sted.

Hvorfor tror du, de gør det?"

"Hvad tror du, det betyder for elevernes motivation og engagement, at de sommetider bliver undervist uden for klasselokalet?"

2. "I undervisningen i skolen i dag skal eleverne deltage aktivt og f.eks. selv være med til at beslutte, hvad de skal lære, og hvordan de skal lære.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad mener du, eleverne får ud af selv at være med til at beslutte, hvad de skal lære, og hvordan de skal lære?"

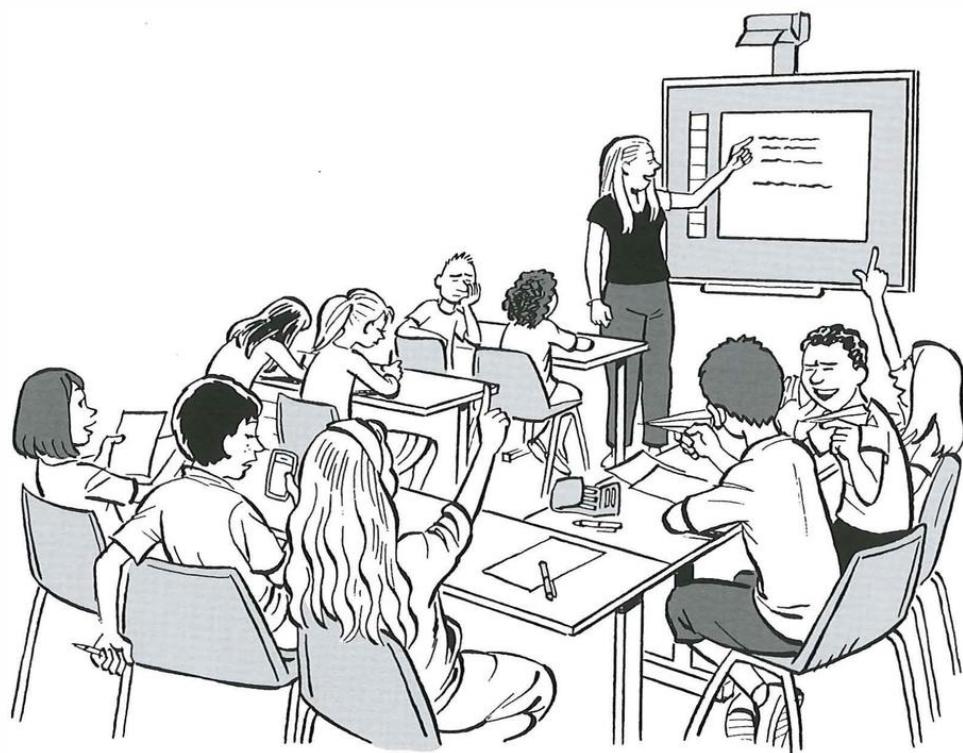

Illustration: Niels Roland

Uddannelse og køn

1 A. "Piger klarer sig generelt bedre end drenge i skole- og uddannelsessystemet.

Hvorfor tror du, det er sådan?"

"Hvad tror du, det kan betyde for drengenes fremtid, hvis de ikke klarer sig godt i skolen?"

1 B. "Langt flere kvinder end mænd vælger at tage en uddannelse til pædagog, lærer eller sygeplejerske.

Hvorfor tror du, det er sådan?"

"Kan der efter din mening være nogen problemer ved, at langt flere kvinder end mænd vælger disse uddannelser? Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

2. "Der optages nu flere kvindelige end mandlige studerende på universitetsuddannelser, som tidligere var typiske uddannelser for mænd, f.eks. uddannelserne til læge, teolog og jurist.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad mener du, denne udvikling kan betyde for indholdet i og praktiseringen af disse fag?"

NOTER

SUNDHED OG LIVSSTIL

Instruktion

- Søg informationer i teksthæftet Projects Abroad - hjælp... lær... oplev!
Brug indholdsfortegnelsen.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Opgaver

Søg informationer under ‘Sprogkurser og 2 Ugers Sommerprojekter’

1. Man har mulighed for at tage en måneds sprogkursus, før man starter på et projekt.
Hvornår kan man også tage et sprogkursus?

2. Hvor mange timers sprogundervisning kan man få på to måneder, når man tager et sprogkursus som tillæg til sit hovedprojekt?

3. På et intensivt sprogkursus er undervisningen tilpasset den enkeltes evner og niveau.
Hvordan er dette muligt?

Søg informationer under ‘Ofte stillede spørgsmål’

4. Man skal være fyldt 16 år for at blive frivillig. Hvad kræves der også for at blive frivillig?

5. Det kan være et krav, at man kan tale lokalsproget i projekter i fransk- og spansktalende lande.
I hvilke andre projekter kan et basalt eller godt kendskab til lokalsproget også være et krav?

6. I de fleste projekter bor de frivillige hos en lokal værtsfamilie. Hvilket eksempel nævnes der på projekter, hvor man ikke bor hos en lokal værtsfamilie?

7. Man kan rejse ud som frivillig sammen med sin kæreste, ven eller veninde. Kan man altid bo sammen med sine rejsekammerater?

Søg informationer under ‘Brug dit projekt som praktikophold’.

8. I et praktikophold inden for humanitært arbejde kan der være store udfordringer. Hvad nævnes der som en væsentlig grund til disse udfordringer?

9. I et praktikophold på et businessprojekt skal man være forberedt på at blive udfordret, og det er vigtigt at være ivrig efter at lære. Hvordan er det også vigtigt, at man er som person?

Søg informationer under ‘Kombination af projekter’.

10. Hvis man som frivillig kombinerer flere projekter i samme land, skal man kun betale fuld pris for ét af de projekter, man vælger. Hvilket af de projekter, man vælger, skal man betale fuld pris for?

11. Man kan kombinere flere projekter i samme land, men der er en nedre grænse for, hvor kort tid man kan arbejde på hvert projekt. Hvad er den korteste periode, man kan arbejde på et projekt?

12. Når man kombinerer flere lande, kan man få rabat på prisen. Hvad får man dog ikke rabat på?

Søg informationer under ‘Sådan ansøger du’.

13. Man kan forberede sig på sit projekt ved at læse om det på en individuel brugerprofil, som man får oprettet. Hvor lang tid før afrejsen uploades information om ens værtsfamilie?

14. Vaccinationer kan man få rådgivning om hos Statens Seruminstituts Udlændsvaccination. Hvor kan man også få rådgivning?

15. Der er rejseforsikring med i prisen for et frivilligprojekt. Men læger og sygeplejersker skal have en anderledes forsikring for at kunne arbejde på bestemte projekter. Hvilke projekter drejer det sig om?

Instruktion

- Læs teksterne **Fascineret af ekstremsport og Flere og flere dyrker ekstremsport.**
- Til hvert spørgsmål er der fire svarmuligheder: A, B, C og D.
- Sæt kryds ved det korrekte svar ved hvert af spørgsmålene.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Da Michael var 38 år, begyndte han at løbe længere distancer. Hvorfor begyndte han netop på det tidspunkt?

Sæt ét kryds.

- A. Han blev skilt og skulle ikke længere tage hensyn til sin kone.
- B. Han kunne nemmere holde op med at ryge, når han trænede.
- C. Hans sønner ville gerne have, at han brugte mere tid på at træne.
- D. Han fik mulighed for at løbe sammen med nogle af sine venner.

2. Hvad var årsagen til, at Michael havde svært ved at gennemføre sin første ironman?

Sæt ét kryds.

- A. Han var ikke god nok til at svømme crawl.
- B. Han begyndte at dehydrtere i den ekstreme varme.
- C. Han fik ondt i det ene knæ under maratonløbet.
- D. Han havde trænet for lidt i løb og cykling.

3. Hvad sætter Michael pris på ved træningen?

Sæt ét kryds.

- A. At den er et godt redskab til at modvirke bekymringer.
- B. At den giver ham mere overskud til at være sammen med sine børn.
- C. At den altid foregår sammen med hans venner.
- D. At den giver ham afveksling i løbet af hans arbejdsdag.

Opgaver til tekst 2

4. Ifølge teksten er der flere grunde til, at forholdsvis mange veluddannede deltager i langdistanceløb og ironman. Hvilken af følgende grunde er blandt dem, der nævnes?

Sæt ét kryds.

- A. Det er specielt vigtigt for dem at holde sig i god fysisk form.
- B. De er vant til at træne en sportsgren i lang tid for at nå et mål.
- C. De er født med en større viljestyrke end andre sociale grupper.
- D. De er gode til at arbejde langsigtet på at nå et krævende mål.

5. En del veluddannede skriver deres præstationer inden for ekstremsport på deres cv.

Hvad kan ifølge Thomas Graversen være en ulempe ved det?

Sæt ét kryds.

- A. Arbejdsgiveren kan være bange for, at en medarbejder, der hele tiden vil sætte sig nye mål, ønsker at skifte til et karrierejob i en anden virksomhed.
- B. Arbejdsgiveren kan mene, at oplysninger om sportspræstationer ikke er relevante i forbindelse med et job, der intet har med ekstreme sportspræstationer at gøre.
- C. Arbejdsgiveren kan få det indtryk, at ansøgeren bruger for meget af sin energi uden for arbejdspladsen.
- D. Arbejdsgiveren kan være nervøs for, at en medarbejder, der dyrker ekstremsport, vil fremhæve sine præstationer for meget på arbejdspladsen.

6. Hvilken forklaring gives der i teksten på, at det især er mænd, der dyrker ekstremsport?

Sæt ét kryds.

- A. Der er ikke længere brug for mændenes fysiske styrke i hjemmet.
- B. Mænd har tid til det, fordi de ikke længere er alene om at forsørge familien.
- C. Mænd har brug for at gøre noget, som ingen kvinder kan gøre dem efter.
- D. Mænd har brug for at kompensere for tabet af deres traditionelle manderolle.

7. At gennemføre et maratonløb er ikke så usædvanligt som tidligere. Hvilken konsekvens tror Michael Voight, at det kan få?

Sæt ét kryds.

- A. Interessen for at løbe maraton vil blive mindre blandt motionister.
- B. Ingen vil opfatte maratonløb som en udfordrende sportsgren.
- C. Der vil komme nye former for ekstremsport.
- D. 100-kilometerløb vil blive mere populære.

Tekst 1

Fascineret af ekstremsport

Michael er 48 år og fraskilt med to halvvoksne sønner, og så er han fascineret af ekstremsport og bruger en stor del af sin fritid på at træne og deltage i konkurrencer.

Indtil Michael blev 38, havde han aldrig dyrket specielt meget sport. Han løb lidt og havde egentlig også drømme om at løbe længere distancer, men der var nok at lave derhjemme med hus og have og to børn, og hans kone brød sig ikke om, at han brugte for meget tid på at træne. Så det blev ikke rigtigt til noget. Men da han for ti år siden besluttede sig for at holde op med at ryge, fandt han ud af, at han blev nødt til at gøre noget, for at det skulle lykkes for ham. Han opdagede, at det hjalp ham at løbe, og han begyndte derfor at løbe længere distancer sammen med nogle venner. Det kunne han nu gøre uden problemer, fordi hensynet til familien ikke længere begrænsede ham. Han var nemlig blevet skilt et par år forinden, og hans to sønner var også store nok til at klare sig selv, og de havde ingen problemer med, at deres far brugte mere tid på at træne.

Efter at have trænet et stykke tid tilmeldte han sig sit livs første maratonløb¹. Det gik så godt, at han fik mod på at prøve nye udfordringer. Nu satte han sig et nyt mål: Han ville gennemføre en ironman². Men her havde han et problem. Han havde nemlig aldrig rigtigt lært at svømme crawl, så det skulle der arbejdes meget med. Efter et års tid følte han

sig klar, og han meldte sig til en ironman-konkurrence i Spanien.

Det lykkedes Michael at gennemføre, men det var ikke nemt. Det var ekstremt varmt, så han blev nødt til at drikke en masse for ikke at dehydrerer, men det var han heldigvis forberedt på. Værre var det, at det også blaeste meget, og mere end 100 kilometer på cyklen i stærk modvind gjorde ham temmelig udmattet. Tilmed begyndte han at få ondt i det ene knæ, da der manglede ca. 50 km, så da han derefter skulle gennemføre konkurrencens sidste del, maratonløbet, var der ikke mange kræfter tilbage.

"I dagene efter konkurrencen nåede jeg frem til den konklusion, at min fysiske form ikke var god nok, fordi jeg havde fokuseret for meget på svømmetræningen og for lidt på de andre discipliner," forklarer han og fortsætter: "Jeg begyndte derfor at træne cykling og løb mere intensivt for at være bedre forberedt til de næste udfordringer."

Træningen fylder meget i Michaels liv, men han sørger for at skifte mellem de forskellige discipliner, så det bliver afvekslende og aldrig kedeligt og trættende. Han synes heller ikke, at det giver ham mindre overskud til at være sammen med børnene og passe hverdagen med arbejde og venner. Han svømmer og cykler nemlig for det

1 Et maratonløb er et løb på lidt over 42 km.

2 En ironman består af tre discipliner: 3800 meters svømning, 180 kilometers cykling og et maratonløb. Konkurrencen gennemføres uden pauser mellem disciplinerne.

meste tidligt om morgenen eller efter arbejdstid, når det passer ind i hans program – og han møder også jævnligt mange af sine venner i den løbeklub, han træner i. Og netop det, at han tit har mulighed for at træne sammen med sine venner, er for Michael også blevet et stor del af glæden.

Men det er ikke det eneste, han får ud af træningen. Han synes også, den hjælper ham, når der er pres på i hverdagen, og han er nervøs for, om han kan nå alle sine arbejdsopgaver, og om han gør sit arbejde godt nok. Når han løber eller cykler, får

han nemlig renset hovedet for de negative tanker, han måtte have.

Selvom Michael nu er 48, er han sikker på, at han vil blive ved med at træne i mange år endnu:

"Selvfølgelig sætter alderen på et tidspunkt grænser for, hvad man kan gøre, men så må man jo bare sætte sine mål lidt lavere. Det kan godt være, jeg ikke kan gennemføre en ironman, når jeg er 70, men jeg er sikker på, at jeg stadig har mange spændende udfordringer foran mig," slutter han.

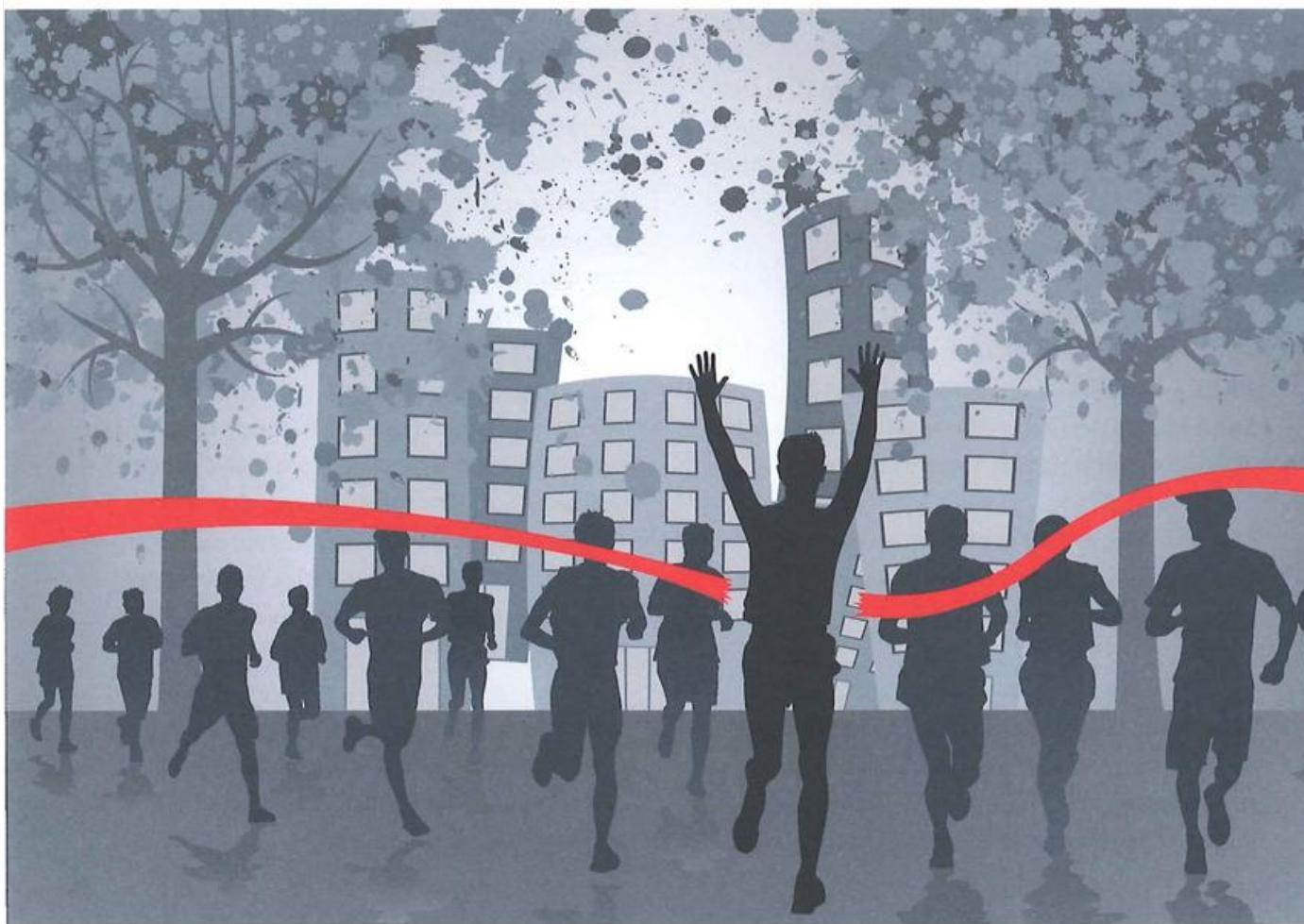

Foto: Colourbox

Tekst 2

Flere og flere dyrker ekstremsport

Flere og flere kaster sig i disse år ud i fysisk og psykisk krævende sportsgrene som f.eks. ironman og løb over lange distancer på f.eks. 60 og 100 km. For 50 år siden var det ekstremt at gennemføre en maraton, men sådan er det ikke i dag. Til store løb som f.eks. Copenhagen Marathon stiger deltager-tallet således markant år for år.

Men selv om deltagertallet stiger generelt, er det ikke alle grupper i samfundet, der deltager lige aktivt. Det er især de veluddannede, der er aktive, både når det gælder løb og mere ekstreme udfordringer.

Hvorfor er det sådan?

Det er der flere grunde til, men én af dem er ifølge Klaus Eskelund, der er cand. scient. og ph.d. ved Syddansk Universitet, at de veluddannede ønsker at skille sig ud fra andre sociale klasser:

"De vil (...) gerne iscenesætte sig selv som enestående, derfor er der mange akademikere blandt maratonløberne og nu også blandt iron'mændene," siger han¹.

Men det er ikke kun, fordi de gerne vil fremstå som enestående, at mange højtuddannede træner til en maraton eller en ironman. Det skyldes også, at de har gode forudsætninger for at nå deres mål:

"De højtuddannede (...) har før stået over for store opgaver i deres arbejds- og studieliv, og derfor

har de måske nemmere ved at træne måned efter måned for at nå et mål ude i fremtiden," siger Reinhard Stelter, professor ved Institut for Idræt, Københavns Universitet².

For en del veluddannede jobansøgere giver det at gennemføre en maraton eller en ironman den yderligere fordel, at de kan skrive det på cv'et. Thomas Graversen, der er chefkonsulent i Djøfs³ Karriere- & kompetencecenter, mener dog, at man skal være lidt forsiktig med at fremhæve ekstreme sportspræstationer som maraton og ironman i forbindelse med en ansøgning. Der kan helt sikkert være gode grunde til at gøre det – også selvom jobbet intet har med ekstremsport at gøre. Det viser nemlig, at man er god til at planlægge og strukturere, og at man har viljestyrke og kan klare udfordrende opgaver og hele tiden sætte sig nye og store mål. Og det er kvaliteter, som er velse i krævende karrierejob – også selvom kvaliteterne kan gøre en medarbejder attraktiv for andre virksomheder. Men man skal også tænke på, hvad det er for nogle signaler, man hermed sender:

"Man har måske ikke lyst til at fremstå som én, der brænder alt sit krudt af et andet sted og måske derfor ikke har det helt store overskud til arbejdet (...)," siger Thomas Graversen⁴.

Når man ser på udøverne af ekstremsport, er der ud over den uddannelsesmæssige forskel også en

1 "Ironman som CV-pleje" i djoefbladet.dk, 7. 9. 2011

2 Se note 1.

3 Djøf er den faglige organisation for jurister og økonomer.

4 Se note 1.

kønsmæssig forskel. I modsætning til de kortere løb er mændene klart mere aktive end kvinderne i de længere løb og til ironman. Således var 75 % af deltagerne ved Københavns årlige ironman-arrangement i 2013 mænd.

Det er der sikkert forskellige grunde til, men ifølge flere eksperter skal vi bl.a. se på de ændrede roller i familien og i samfundet. I dag er det ikke kun manden, der har som opgave at forsørge familien, sådan som det var tidligere. Og på arbejdsmarkedet er der kun i begrænset omfang brug for hans fysiske styrke. I den situation prøver nogle mænd på andre måder at genvinde den status, de har mistet. Og dér er ekstreme sportsgrene ideelle, fordi de netop handler om fysik. Måske tænker manden, at det kan godt være, at han tjener mindre end konen og har et dårligere job, men når han dyrker sport, præsterer han noget, som hans kone ikke kan gøre ham efter.

Grænserne flyttes

Når flere og flere almindelige danskere ønsker at udfordre sig selv ved at gennemføre f.eks. en maraton, flytter det grænserne for de mere ekstreme udøvere af ekstremsport:

”Det løfter overliggeren for dem, der gerne vil skille sig ud og yde noget ekstremt. I dag skal man jo nærmest gennemføre en ironman, før det skaber seriøs anerkendelse (...)”, siger Maja Pilgaard, analytiker hos Idrættens Analyseinstitut⁵.

Michael Voight, professor ved Institut for Medicin og Sundhedsteknologi på Aalborg Universitet, er enig i, at grænserne flyttes for de mere ekstreme udøvere af ekstremsport:

”Vi er som mennesker indrettet på den måde, at der hele tiden skal ske noget nyt. Når man først har klaret én udfordring, er den ikke interessant længere. Det er for eksempel de færreste, der gider gennemføre 20 maratonløb. Der vil ske det samme med andre aktiviteter, som vi har set med de hårde 100-kilometerløb, som blev populære for 20-25 år siden. Når tilstrækkeligt mange har prøvet kræfter med sportsgrenen, begynder de at efterspørge en ny udfordring,” vurderer han⁶.

⁵ Kilde: ”Vi springer ud i ekstremsport som aldrig før”, Berlingske, 21.7.2012.

⁶ Se note 5.

Instruktion

- Læs teksterne om sundhed og faste: **Bliv sund og rask ved at faste og To dage om ugen uden mad og drikke.**
- Til hvert spørgsmål er der fire svarmuligheder: A, B, C og D.
- Sæt kryds ved det rigtige svar.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Hvorfor er det ifølge tilhængerne af 5:2-kuren sundt at faste?

Sæt ét kryds.

- A. Faste udskyder aldringsprocessen, fordi stofskiftet nedsættes.
- B. Forskning viser, at folk, der faster, ikke får diabetes og kræft.
- C. Kun ved at faste kan kroppen fordøje den mad, vi spiser.
- D. Ved at faste får kroppen mulighed for at restituere sig.

2. Hvis man er overvægtig og gerne vil tabe sig, kan der ifølge tilhængerne af 5:2-kuren være en fordel ved at faste to dage om ugen frem for at være på slankekur hver dag. Hvilken fordel?

Sæt ét kryds.

- A. Ens blodsukker og kolesterol niveau falder.
- B. Man taber relativt mere fedt.
- C. Ens stofskifte nedsættes.
- D. Man taber sig mere.

3. Hvorfor vil Preben Vestergaard Hansen ikke anbefale folk at følge 5:2-kuren?

Sæt ét kryds.

- A. Man kan ikke undgå at skade kroppens proteiner.
- B. Det er ikke sikkert, at man taber andet end væske.
- C. Det er ikke lægeligt bevist, at det er sundt at faste.
- D. Man kan ikke undgå, at kroppen bliver fejlernærret.

Opgaver til tekst 2

4. Hvad var afgørende for, at Anne Johansen valgte 5:2-kuren?

Sæt ét kryds.

- A. Der var ikke nogen sundhedsmæssig risiko ved at følge kuren.
- B. Mange mennesker følger kuren og har succes med den.
- C. Ved at faste kan man udskyde aldringsprocessen.
- D. Hendes læge anbefalede hende at prøve kuren.

5. Hvad overvejede Anne Johansen især, før hun begyndte på 5:2-kuren?

Sæt ét kryds.

- A. Om hun ville have overskud til at hygge sig med andre.
- B. Om hendes venner, familie og kolleger ville forstå hende.
- C. Om det ville være svært at undvære mad på fastedagene.
- D. Om hun kunne lave fysisk hårde aktiviteter på fastedagene.

6. Hvorfor har traditionelle slankekure aldrig fungeret for Anne Johansen?

Sæt ét kryds.

- A. Kroppen har ikke kunnet holde til det.
- B. Det har været for svært at spise varieret.
- C. Hun har prøvet for mange kure på én gang.
- D. Det har været for svært at gennemføre kurene.

7. Hvad har overrasket Anne Johansen mest ved hendes nye livsstil med to fastedage?

Sæt ét kryds.

- A. Hun bliver nødt til at belønne sig selv med andet end mad.
- B. Hun har viljestyrke til næsten ikke at spise en hel dag.
- C. Hun er blevet meget bedre til at slappe af.
- D. Hun kan hygge sig uden at spise.

Tekst 1

Bliv sund og rask ved at faste

5:2-kuren er den helt nye trend inden for sundhed og livsstil. Man faster to dage om ugen, hvor man højst må indtage omkring 500 kalorier. Resten af ugen spiser man, som man plejer. Ifølge tilhængerne af kuren er det en nem og effektiv måde at blive sund og rask på og samtidig tage sig.

Den nye fastemetode med to ugentlige fastedage stammer fra England, hvor den hurtigt er blevet meget populær. Nu er metoden også ved at blive populær i Danmark, efter at DR2 i januar 2013 viste en BBC-dokumentar om fastemetoden.

Journalisten og lægen Michael Mosley afprøver i dokumentaren kuren på sig selv. Før kurens start er han lettere overvægtig, hans kolesterolal er for højt, og han har problemer med sit blodsukker. Efter kort tid på 5:2-kuren føler han, at han både fysisk og mentalt har fået mere energi. Kolesterolalnet falder også, og han får stabiliseret sit blodsukker. Hermed får han også halveret risikoen for at få diabetes og en række kræftsygdomme. Denne sundhedsmæssige effekt opnår Michael Mosley uden at være på en traditionel slankekur, og han mener, det skyldes, at kroppen får tid til at reparere sine celler. Dette er netop muligt, når kroppen ikke hele tiden skal bruge ressourcer på at fordøje al den mad, vi normalt spiser i vores kultur.

En diæt uden eller næsten uden mad to dage om ugen er ellers ikke, hvad mange forbinder med en sund livsstil. Mange er vokset op med nogle helt andre kostråd, hvor f.eks. morgenmåltidet bliver

betrugt som et vigtigt måltid, der giver energi til resten af dagen. Ifølge Bente Klarlund, der er overlæge på Rigshospitalet og professor ved Københavns universitet, er der dog ikke noget forskningsmæssigt bevis for, at det skulle være usundt at springe morgenmaden og dagens andre måltider over to dage om ugen:

"Forsøg med rotter, mus og menneskeaber tyder på, at faste forsinke aldringen og nedsætter risikoen for alderdomssygdomme, og jeg tror, at det på flere måder kan være meget godt for os at være sultne en gang imellem. Vi er jo så bange for at blive sultne, at vi somme tider spiser på forskud. Men der er intet belæg for at sige, at det er usundt at være sulten i kortere perioder," siger Bente Klarlund¹.

For mange er det også en positiv sidegevinst ved denne fastemetode, at man taber sig. Når man indtager mindre, end kroppen forbrænder, så taber man sig. Det gør man også ved en almindelig slankekur. Det er dog ikke kun fedt, man taber, når man indtager mindre, end kroppen forbrænder. Man taber også muskler. Det særlige ved fastemetoden i forhold til en traditionel slankekur er dog ifølge fortalerne for fastemetoden, at kroppen bliver bedre til at tage fedt i stedet for muskler.

Det er dog ikke alle, der tror, at det er sundt at faste. Preben Vestergaard Hansen fra Professionshøjskolen Metropol forsker i ernæring og sundhed, og han vil ikke anbefale fastemetoden til folk, der gerne vil tage sig.

¹ Flere danskere tager fasten til sig, Politiken, den 21. juli 2013.

kickstarte en slankekur ved at faste, men det er ikke vedvarende, og meget af det, man taber, vil være væske. Når man faster, vil kroppen forsøge at undgå vægtab. Det gør den ved at skrue op for sultfølelsen og ved at nedsætte stofskiftet,” siger han².

dage begynder kroppen nemlig at nedbryde krop- pens protein. Hvis man faster hyppigt over læn- gere tid, er der også risiko for, at kroppen ikke får næringsstoffer nok. Spiser man i forvejen ikke til- strækkeligt varieret, kan hyppige fasteforløb derfor blive et sundhedsmæssigt problem.

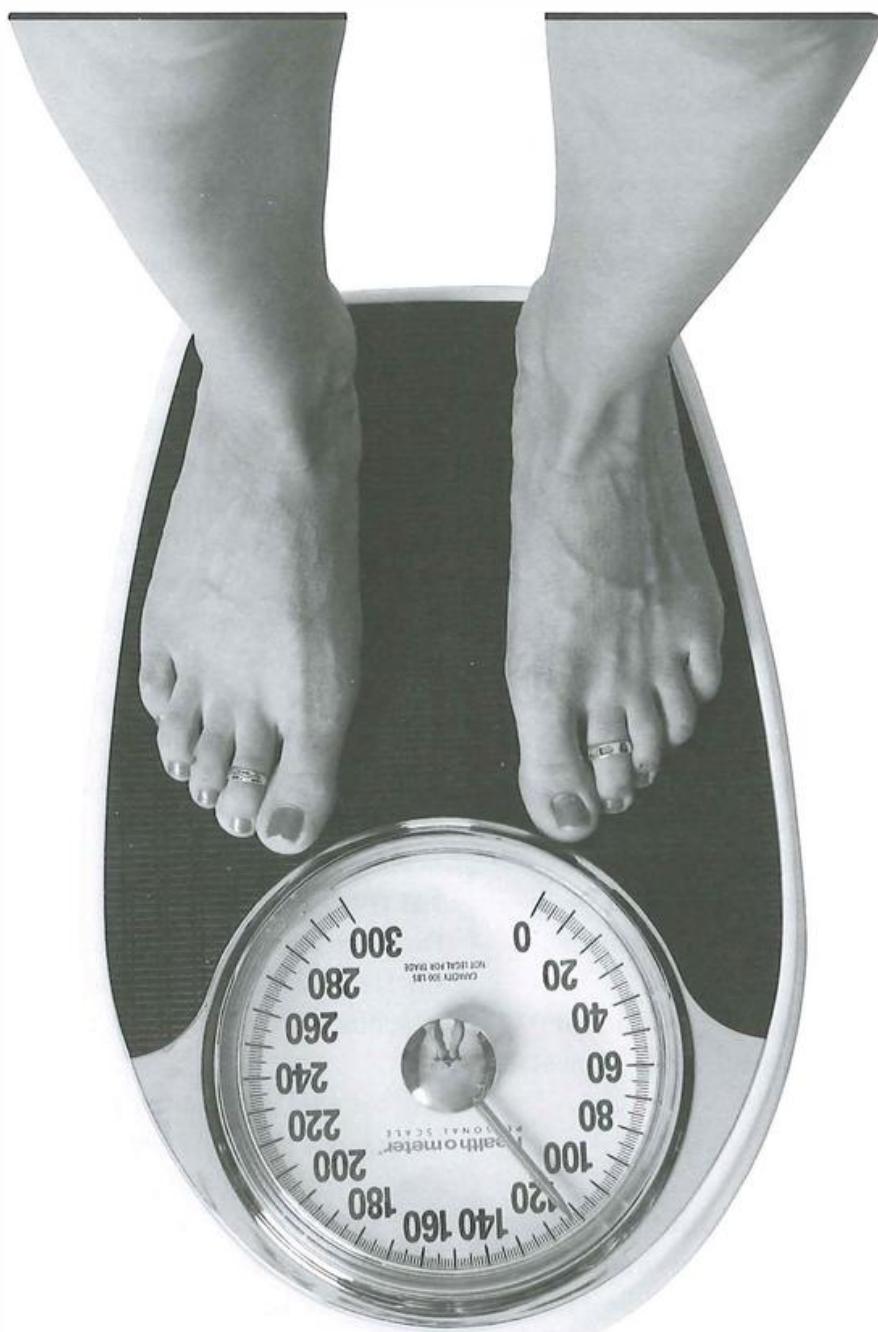

Foto: Colourbox

² Ny trend: Spis kun fem dage om ugen, Kristeligt Dagblad, den 2. august 2013.

Tekst 2

To dage om ugen uden mad og drikke

Anne Johansen er én af de danskere, der har taget den nye 5:2-kur til sig. To dage om ugen spiser hun kun et blødkogt æg til morgenmad og lidt salat til aftensmad. Hermed opnår Anne Johansen ifølge tilhængerne af fastemetoden et sundere og bedre liv, samtidig med at hun forsinke aldringsprocessen. Anne Johansen skulle da heller ikke bruge meget tid på at beslutte sig for at prøve metoden, da hun først var blevet bekendt med den.

"Jeg var utilfreds med mig selv. Jeg følte mig træt og uoplægt og gik hele tiden og havde dårlig samvittighed over, at jeg fyldte mig med for meget og for dårlig mad og tog på i vægt. Men jeg havde ikke viljestyrke til at være på en traditionel slankekur med en stram diæt hver dag. Så læste jeg en artikel om 5:2-kuren og om folk, der havde succes med metoden. Jeg syntes især, det var positivt, at man de fleste dage kunne spise, som man plejer. Næste dag skrev jeg til en lægebrevkasse og fik nogle dage efter at vide, at der ikke er nogen forskning, der viser, at det skulle være farligt med korte fasteperioder. Og så kunne jeg mærke, at 5:2-kuren var noget, jeg ville prøve," siger Anne Johansen.

Og kuren har været en kæmpe succes. Hun har tabt sig, og hun føler, at hun både fysisk og mentalt har meget mere energi.

Uden mad en hel dag

Anne Johansen har vænnet sig til kun at spise meget lidt to dage om ugen, men der er nok mange, der kan have svært ved at forestille sig, at de skulle kunne klare sig næsten uden mad en hel dag. Og kan det overhovedet lade sig gøre, når det

at have socialt samvær med andre betyder, at man spiser og drikker sammen?

"Jeg forstår godt, at det kan være svært at tro, at man kan have et normalt liv på fastedagene, hvor man både arbejder, cykler og løber og laver alle mulige andre ting, der giver sved på panden. Det var også noget af det første, jeg ville være sikker på kunne lade sig gøre, inden jeg besluttede mig definitivt for at prøve fastemetoden. De folk, jeg læste om, som fastede regelmæssigt, kunne sagtens have en almindelig hverdag, hvor de både løb en tur, cyklede og lavede alle mulige andre ting, man normalt laver i løbet af en dag, og så kunne jeg vel også, tænkte jeg. Men på fastedagene er jeg som regel lidt mere træt og går derfor lidt tidligere i seng, end jeg plejer. Men det er ikke noget problem for mig. Min familie og mine venner og kolleger har også støttet mig i at gå i gang med 5:2-kuren, selvom de var lidt skeptiske, da jeg fortalte dem om mine planer."

En ny livsstil

For Anne Johansen er 5:2-kuren nu blevet en livsstil. Hun føler sig ikke blot sundere og mere energetisk, hun har også tabt sig.

"Jeg har altid haft nemt ved at tage på, og derfor har jeg også prøvet den ene slankekur efter den anden. De har dog aldrig været nogen succes. Jeg tabte mig godt nok hver gang i begyndelsen, men tog hurtigt kiloene på igen. Jeg har ganske enkelt ikke viljestyrke til slankekure. Man går jo hele tiden og tænker på alle de lækkre ting, man ikke må spise, og det kan jeg ikke holde til i længden.

for jeg må jo spise helt normalt på fem af ugens syv dage. Selvfølgelig skal jeg tænke over at spise sundt og varieret, men jeg kan godt en gang imellem spise en stor, lækker kage uden at føle mig som en fiasco og uden at have dårlig samvittighed i flere dage efter."

Nye værdier

Udover de tabte kilo har der også været andre positive sideeffekter ved fastekuren, fortæller Anne Johansen.

"Det er en fantastisk lettelse, at jeg kan spise, som jeg plejer. Og som jeg også regnede med, så har jeg hurtigt vænnet mig til ikke at spise to dage

som en traditionel slankekur. Det er blevet en helt naturlig del af mit liv. Jeg ved, jeg ikke kan spise ret meget på fastedagene, og så er det, som om jeg også lige så godt kan lade være med at tænke på mad. Tidligere tænkte jeg enormt meget på, hvad jeg skulle forsøde mine pauser med af lækkerier. Nu har jeg lært at finde glæde i andet end mad. Jeg kan i dag sidde og slappe af og nyde det uden noget lækkert at spise. Det er faktisk det, der er kommet mest bag på mig. Det havde jeg aldrig troet, jeg kunne. I stedet hører jeg musik eller laver et eller andet kreativt. Jeg går også flere ture i naturen og oplever dufte og synsindtryk meget stærkere end før. Med andre ord har jeg lært at holde pauser, uden at jeg behøver at spise."

Instruktion

- Læs teksten **Flere syge behandles i eget hjem**.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk: A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hullet i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D	
0	altså	dermed	alligevel	især	X
1	foreløbige	tilsvarende	ovennævnte	tidligere	
2	valgfrit	hensigtsmæssigt	obligatorisk	uforpligtende	
3	nemlig	derfor	omvendt	herefter	
4	undgår	bevarer	opnår	risikerer	
5	imidlertid	sjældent	ligeledes	endelig	
6	eftersom	indtil	ligesom	hvis	
7	nødvendighed	modstand	anstrengelse	udfordring	
8	adgang til	kvalifikationer til	tid til	råd til	

Flere syge behandles i eget hjem

Det danske sundhedsvæsen kan i dag tilbyde flere patienter at blive behandlet i deres eget hjem, og antallet af hjemmebehandlinger stiger. Det er (0) ... to nye IT-baserede behandlingsformer, der sikrer, at patienterne kan blive i deres eget hjem: Dels kan lægen via video og internet guide patienten til at klare behandlingen selv, dels kan den syge låne hospitalsudstyr med hjem. Det kan være computer og andet udstyr, så patienten for eksempel kan medicinere sig selv.

Og mange syge ønsker selv at blive behandlet i eget hjem, fordi de (1) ... behandlingsmuligheder betyder, at en behandling hurtigere kan justeres, end hvis den syge først skal aftale en tid og så senere møde op hos lægen.

Et tilbud om behandling i hjemmet er også (2) ... af andre grunde. For eksempel kan det for den syge være en fordel at slippe for transport. Netop transporten til sygehuset er blevet mere besværlig for mange patienter og pårørende. Flere mindre sygehuse rundt om i landet er (3) ... blevet sparet væk, og det giver en meget længere afstand

til det nærmeste hospital. Udenfor at patienter og pårørende (4) ... en tidsbesparelse ved ikke at skulle transportere sig til og fra hospitalet, kan det også være en fordel for mange patienter at være hjemme i vante og trygge rammer i stedet for at ligge på hospitalet. For samfundet er det også positivt. Der kan spares mange penge ved at flytte behandlingen væk fra hospitalerne.

Det er (5) ... et problem, at mange ældre, som gerne vil behandles hjemme, ikke er så gode til at bruge IT. For (6) ... de er blevet grundigt instrueret i, hvordan de skal bruge det nye IT-udstyr, så har de tit svært ved at finde ud af det. Det er dog en (7) ..., der kan klares, ved at lægerne har ekstra fokus på at hjælpe denne målgruppe med teknologien. Og fremtidens ældre vil sandsynligvis have færre problemer med IT-udstyret.

Behandling i hjemmet er altså samlet set både nemmere for borgerne og billigere for samfaget. Så i fremtiden vil det uden tvivl blive sådan, at mange flere får (8) ... at blive behandlet i eget hjem.

Instruktion

- Læs teksten Brugerbetaling i sundhedsvæsenet.

I teksten er der fjernet otte ord eller udtryk. Dette er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert fjernet ord eller udtryk (1-8) angivet fire ord eller udtryk:

A, B, C og D.

- Sæt kryds i skemaet nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hullet i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	dog	således	neinlig	X altså
1	absurd	gammeldags	historisk	unødvendig
2	rettigheder	regler	pligter	beføjelser
3	Desuden	Derfor	Alligevel	Ligeledes
4	forhold	tilstand	meninger	adfærd
5	politiske	sundhedsmæssige	faste	lave
6	Derfor	Dog	Således	Derimod
7	helbredende	smittende	øjeblikkelige	forebyggende
8	penge i	behov for	stemmer i	grund til

Brugerbetaling i sundhedsvæsenet

Man diskuterer ofte, om der skal indføres brugerbetaling for sundhedsydeler i Danmark. Men faktisk er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt der skal indføres brugerbetaling – den er der (0) ... allerede, fx for tandlægebesøg og medicin. Spørgsmålet er, om der skal være mere brugerbetaling, og/eller om fordelingen skal være anderledes.

Alle erkender, at den måde, brugerbetalingen er fordelt på nu, er (1) ..., for der er nemlig ingen logisk grund til, at man skal betale for at gå til tandlæge, men ikke for at gå til læge. Men der er stor modstand både i befolkningen og blandt politikerne mod at ændre reglerne. Det skyldes formentlig, at det er svært at fjerne (2) ..., der én gang er givet – så når folk er vant til at kunne gå gratis til læge, vil de ikke acceptere at give afkald på det igen.

(3) ... er der nogle, der mener, at det kan være godt med et mindre beløb, fx 50 kr., pr. læge- eller skadestuebesøg. Argumentet er, at det vil påvirke folks (4) ..., så de fx afholder sig fra at gå til læge med småskavanker, som de lige så godt kan klare selv. Det vil betyde, at antallet af lægebesøg og dermed behovet for praktiserende læger vil blive mindre – en klar fordel i en tid med lægemangel. Desuden vil staten få en indkomst, som kan bruges andre steder i sundhedssystemet.

Der kan imidlertid være nogle (5) ... omkostninger ved, at folk får et incitament til kun at gå til læge, når de har større problemer. For strengt taget er

det jo kun en læge, der kan afgøre, om et problem er stort eller lille, så man kan risikere, at en patient ikke bliver undersøgt for en sygdom, der senere viser sig at være alvorlig. (6) ... viser en undersøgelse fra USA, at det ikke kun er de overflødige konsultationer, man afholder sig fra, hvis der indføres brugerbetaling; det er i lige så høj grad de nødvendige. Specielt kan det betyde, at man ikke får foretaget regelmæssige helbredstjek, så man går glip af den (7) ... effekt, der ligger i, at lægen fx kan anbefale patienten aktiviteter, der reducerer risikoen for, at der opstår sygdomme. Undersøgelsen viser også, at brugerbetaling har en social slagside, fordi det især er lavindkomstgrupper, der lader være med at gå til læge.

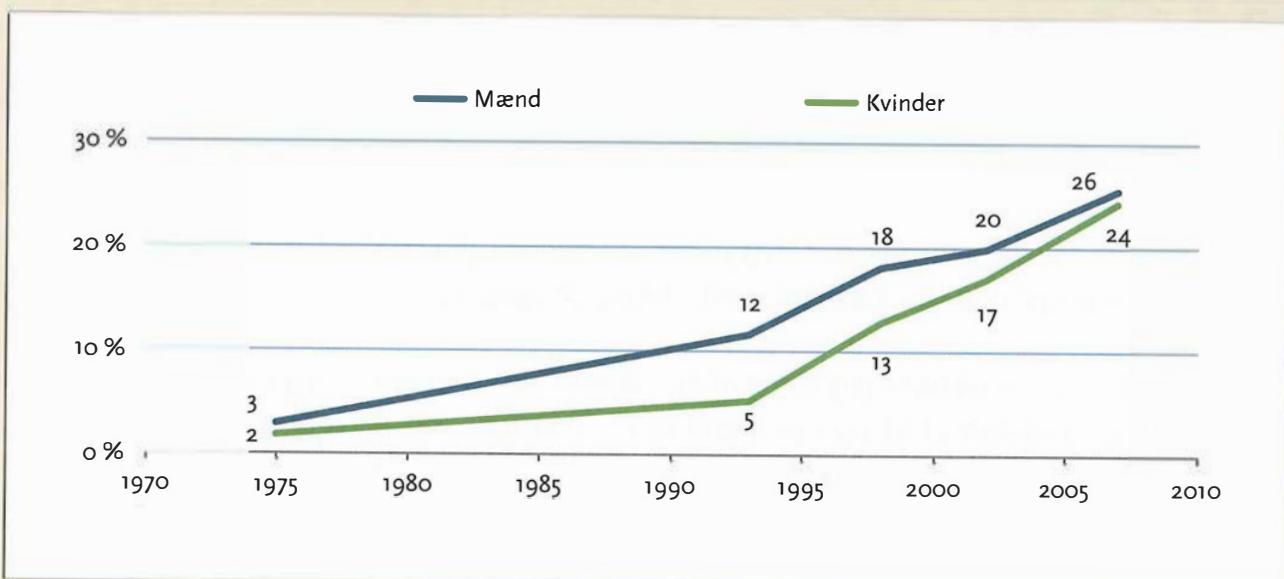
Så selvom der bestemt kan være fordele ved at se på, om brugerbetalingen på sundhedsområdet kan fordeles anderledes, ser det ikke ud til, at der aktuelt er politisk vilje til at gøre noget. Omkostningerne er for store, og først og fremmest er det på grund af den manglende folkelige opbakning ikke noget, der er (8)

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

A: Motionsløb og køn

Andelen af mænd og kvinder, der regelmæssigt dyrkede motionsløb i perioden fra 1975 til 2007

Kilde: Motionsløbere i Danmark, af Peter Forsberg, Idrættens Analyseinstitut, januar 2012, side 25.

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager der kan være til udviklingen.
- Vurdér, om sundhedskampagner kan få flere til at motionere og leve sundt. Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

B: Sundhedspolitik

Man diskuterer ofte, hvad samfundet kan gøre for at forbedre befolkningens sundhedstilstand.

Her er nogle forslag:

- forhøje afgifter på sodavand, slik og andre sundhedsskadelige varer
- indføre madordninger med sund mad i skolerne
- fritage frugt og grøntsager for moms
- forbyde reklamer for sundhedsskadelige fødevarer
- forbedre mærkning af fødevarer med tilsætningsstoffer
- føre flere sundhedskampagner i skolerne og medierne.

Opgave:

- Fortæl kort, hvad der efter din mening er de største sundhedsproblemer i Danmark.
- Kommentér et eller flere af forslagene fra listen – inddrag evt. eksempler, som du kender til.
- Vurdér fordele og ulemper ved, at samfundet/det offentlige blander sig i, hvordan folk skal leve.

Du skal skrive 200-300 ord.

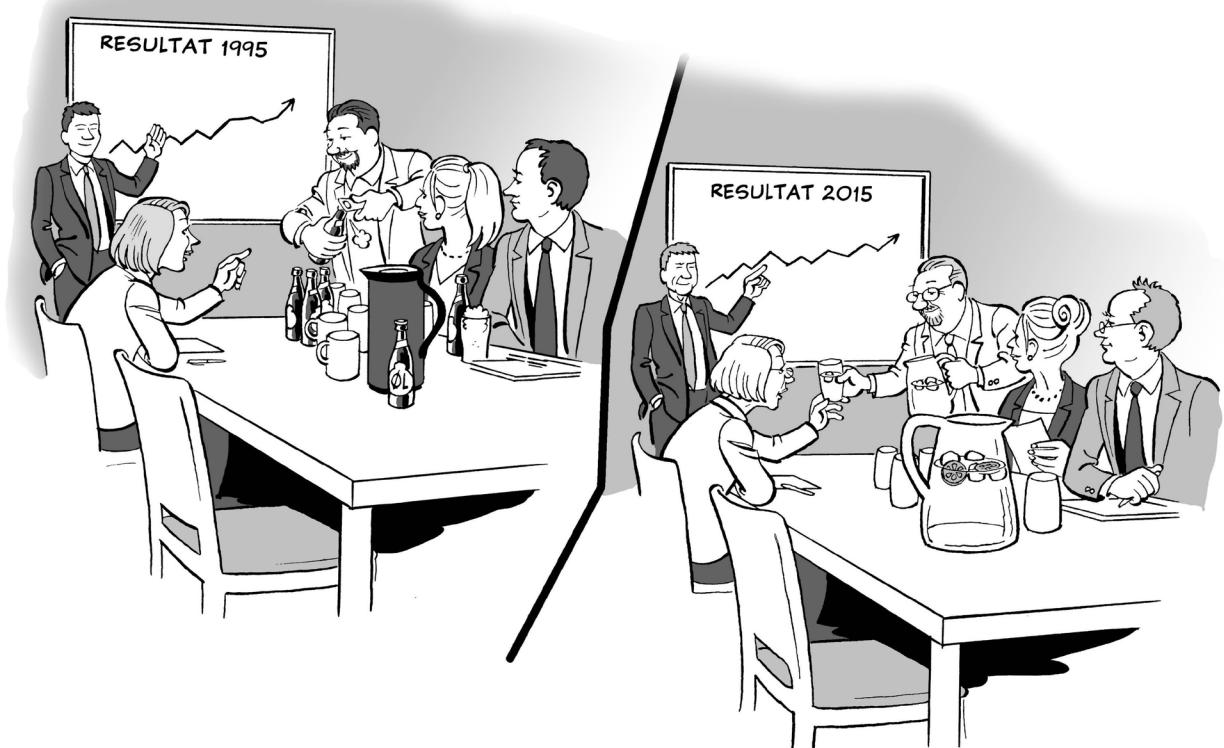

Illustration: Niels Roland

Danskernes drikkevaner

1 A. "Danskerne har et højt alkoholforbrug, men i de senere år er alkoholforbruget faldet lidt.

Hvorfor tror du, det er det?"

"Kan der efter din mening være nogen problemer ved, at mange vælger en livsstil med meget alkohol, selvom de godt ved, at det er usundt? Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

1 B. "På nogle danske arbejdspladser er der tradition for at drikke en øl med kollegerne fredag eftermiddag, når det er fyraften.

Hvorfor tror du, der er en sådan tradition? "

"Kan der efter din mening være nogen problemer ved, at man ikke deltager i det sociale samvær med kollegerne som f.eks. at drikke en fredagsøl? Hvorfor/ Hvorfor ikke?"

2. "Der er en afslappet alkoholkultur i Danmark. Mange forældre tillader deres helt unge børn at drikke alkohol engang imellem.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvordan tror du, at man mest effektivt kan få unge til at drikke mindre: Ved hjælp af øgede afgifter på alkohol eller ved hjælp af oplysningskampagner om risikoen ved et stort alkoholforbrug??"

Illustration: Niels Roland

Kost og livsstil

1 A. "Sundhedsstyrelsen laver hvert år sundhedskampagner. Alligevel spiser mange mennesker mere fedt og sukker og drikker mere alkohol, end Sundhedsstyrelsen anbefaler.

Hvorfor tror du, de gør det?"

"Hvad tror du, det betyder for folks motivation for at ændre kost og livsstil, at der er sundhedskampagner? "

1 B. "For mange mennesker hører socialt samvær og rigeligt med god mad og drikke tæt sammen.

Hvorfor tror du, det er sådan?

"Kan der efter din mening være nogen problemer ved, at socialt samvær og rigeligt med god mad og drikke ofte hører tæt sammen? Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

2. "Der er generelt meget fokus på kost og livsstil i samfundet.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvordan tror du, en usund livsstil kan påvirke folks muligheder for at få et godt liv?"

NOTER

MEDIER, KULTUR OG TEKNOLOGI

Instruktion

- Søg informationer i kataloget **Højskolerne – Korte kurser 1-7 uger, 2010.**
Brug indholdsfortegnelsen side 3 og 4.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Opgaver

I kataloget kan man finde oplysninger om priser og praktiske forhold.

1. Hvad er den normale pris for en voksen for et 2-ugers højskoleophold?

2. Hvem afgør, om det er muligt at få nedsat prisen for et højskoleophold?

3. Giver alle kommuner støtte til højskoleophold?

Søg informationer om emnekurser s. 82 og 83.

4. Hvor lang tid varer de fleste emnekurser?

5. Den pris, man betaler, dækker udgifterne til undervisning, kost og logi på dobbeltværelse. Hvad mere dækker betalingen?

6. Hvilken højskole arrangerer i februar 2010 et emnekursus om italiensk opera?

Søg informationer om rejsekurser.

7. Hvilken højskole tilbyder et rejsekursus til Kina, hvor man også besøger Tibet?

8. På rejsekurser kan man også forvente at dyrke sine interesser.

Hvad er typiske emner for den slags kurser? *Nævn mindst to emner.*

Søg informationer om mellem lange kurser.

9. Prisen for et mellem langt kursus er ca. 1500 kr. om ugen, hvis man bor på dobbeltværelse.

Hvad skal man eventuelt betale for ud over det?

10. Man kan læse mere om mellem lange kurser på højskolernes hjemmeside på internettet.

Hvilket menupunkt skal man kigge under?

Søg informationer om de enkelte højskoler.

11. Hvilke topmoderne idrætsfaciliteter har man bl.a. adgang til, hvis man deltager i et kursus på

Gymnastik og Idrætshøjskolen ved Viborg? *Nævn to.*

12. I hvilken måned er der familiehøjskole på Odder Højskole?

13. Er der bad og toilet på alle værelser på Odder Højskole?

I kataloget fortæller fire kursister om deres højskoleophold.

14. Hvad var emnet for det kursus, Peter Hesse deltog i?

15. Hvad ønskede Kirsten Brandt Sørensen at opnå ved at deltage i et højskolekursus?

Instruktion

- Læs teksten **Sluk strømmen med en sms.**

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert fjernet ord eller udtryk (1-8) angivet fire ord eller udtryk A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hvert af hullerne i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	fordi	som om	mens	X medmindre
1	især	derimod	alligevel	desuden
2	Dog	Omvendt	Imidlertid	Derfor
3	selv om	fordi	sådan at	medmindre
4	forklaringerne på	betingelserne for	ulemperne ved	fordelene ved
5	har grund til	behøver	har tid til	trænger til
6	blandt andet	med andre ord	ikke desto mindre	som nævnt
7	minimeres	begrænses	suppleres	justeres
8	alligevel	nemlig	dog	derfor

Sluk strømmen med en sms

Af Peter Voersgaard

Stigende energipriser får danskerne til at ty til ny teknologi til hjemmet.

Styr varmeforbruget, eller sluk for strømmen derhjemme med en sms, (0) ... du er på arbejde. Det bliver en af de muligheder, som danskerne vil tage i brug, i takt med at energipriserne stiger, vurderer fremtidsforskere.

“Der kommer flere teknologiske løsninger, som sænker strømförbruget, eller som holder styr på energiforbruget i hjemmet,” siger forskningschef Marianne Levinsen fra Center for Fremtidsforskning.

Det er (1) ... de høje energipriser, som får danskerne til at gå nye veje, når det gælder teknologiske løsninger i hjemmet. (2) ... kommer der flere installationer i privatboligen, som holder energiforbruget nede, vurderer hun.

Teenagere er dyre i drift

Det er dog ikke kun høje energipriser, som kan give danskerne grå hår i hovedbunden. Også ubetænksomme teenager, som ikke tænker på el-regningen derhjemme, kan koste mor og far dyrt. “Teknologiske løsninger til energiforbruget er smarte med unge teenager i hjemmet, (3) ... de ofte farer af sted hjemmefra uden at få slukket for det ene eller det andet på teenageværelset,” siger Marianne Levinsen.

Danskernes lyst til at anvende ny teknologi afhænger dog af prisen og brugervenligheden, påpeger forskningschefen.

Intelligente hjem

Også hos Innovation Lab, som er et videnscenter for ny teknologi, spår man, at danskerne får mere intelligente hjem. Og en af (4) ... at kunne slukke for strømmen med en sms eller en iPhone-applikation er, at danskerne ikke (5) ... at spekulere over, om man nu har glemt at slukke for strygejernet, inden man gik hjemmefra, forklarer projektleder Thomas Wittenburg, der (6) ... beskæftiger sig med Smart Grid-teknologi, som er fremtidens intelligente el-net.

“Vi kommer til at se en automatisering i hjemmet, for eksempel automatiske tænd- og sluk-funktioner til lyset, og det (7) ... af apparater eller teknologier, som overvåger = holder øje med energiforbruget i hjemmet. Vi er på vej derhen, hvor vi kan overvåge det enkelte apparats eller en lyspærers energiforbrug,” siger han.

Lige umiddelbart vil fokus (8) ... være rettet mod at udvikle apparater, som ikke bruger så meget strøm, mener han.

“Først og fremmest kommer der apparater, som bruger mindre energi, for eksempel fladskærme, dvd-maskiner og playstations. Der vil være et stort fokus på at spare energi, når de kører eller er i standby-mode,” siger Thomas Wittenburg.

Politiken, den 17. januar 2011.

En e-mail

Situation

Du har en ven/veninde, som bor i en anden by. Nu har du modtaget en e-mail fra ham/hende. En del af mailen står nedenfor.

Modtaget besked

Til:

Cc:

Emne:

Signatur: Ingen

... Du skrev i din sidste mail, at du havde set en fantastisk film, som jeg skulle se, når den kom på dvd. Jeg kan godt huske titlen, men ikke handlingen. Hvad handlede den om?

Og kan du ikke også godt lige forklare, hvad det var, du så godt kunne lide ved den film?

Hvor er det dejligt, at du er så glad for dit nye job, men det er ærgerligt, at du er lidt ked af, at du så tit har aftenarbejde. Hvordan går det med det? Og hvorfor er det nu, du er så ked af at have aftenarbejde?

Vi må snart ses.

Jeg glæder mig meget til at høre fra dig ...

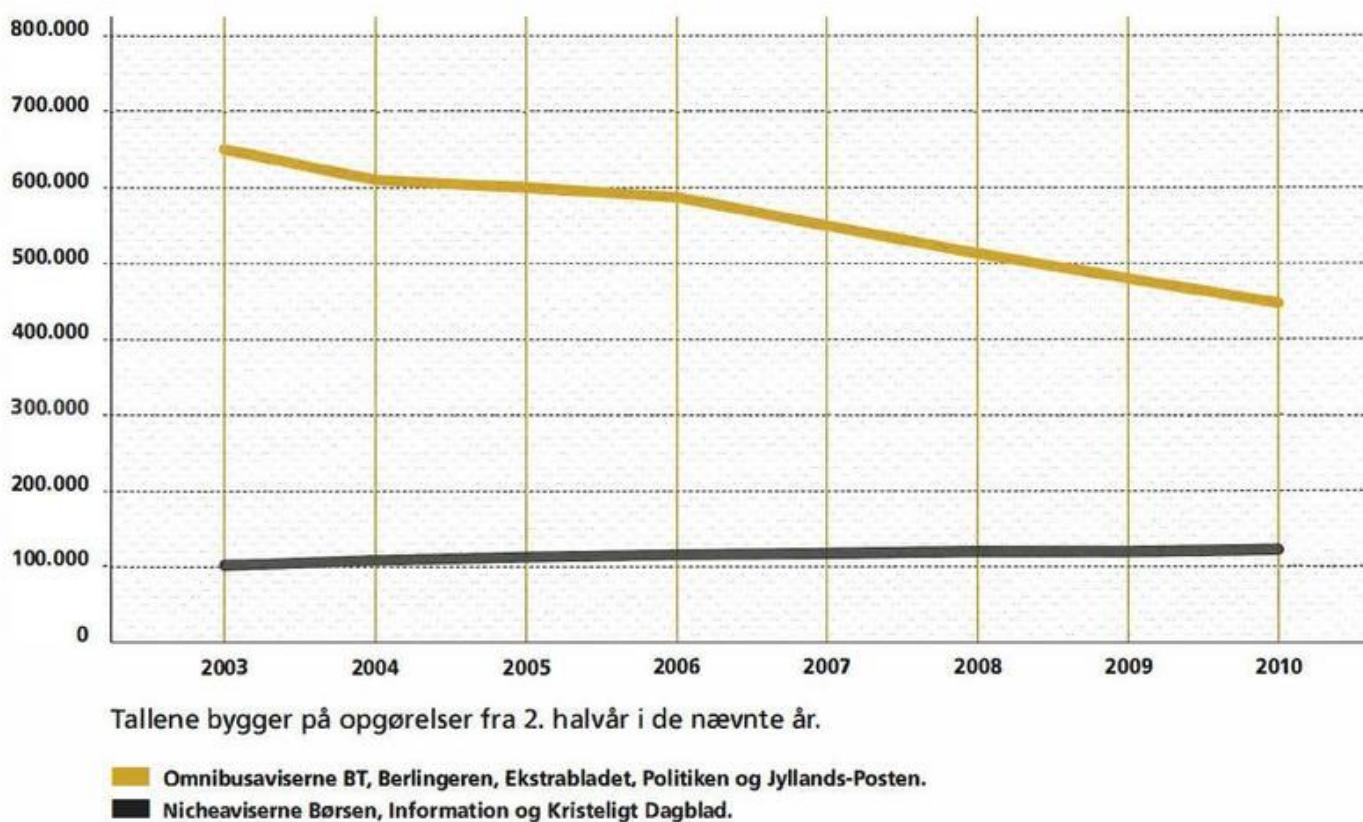
Opgave

Skriv et svar

- Tak for mailen.
- Svar på de understregede spørgsmål i mailen.
- Foreslå, at I mødes.

A: Landsdækkende aviser

BT, Berlingeren, Ekstrabladet, Politiken og Jyllands-Posten er såkaldte *omnibusaviser*. Det vil sige, at de har mange stofområder og henvender sig til en stor læsergruppe.
Børsen, Information og Kristeligt Dagblad er såkaldte *nicheaviser*. Det vil sige, at de har få stofområder og henvender sig til en mere afgrænsset læsergruppe.
Diagrammet nedenfor viser omnibusavisers og nicheavisers oplag over en årrække.

Tallene bygger på opgørelser fra 2. halvår i de nævnte år.

- Omnibusaviserne BT, Berlingeren, Ekstrabladet, Politiken og Jyllands-Posten.
- Nicheaviserne Børsen, Information og Kristeligt Dagblad.

Kilde: http://danskedagblade.dk/files/danskedagblade.dk/article_attachments/oplagsudvikling_2003-2010.pdf

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager du mener, der kan være til udviklingen.
- Vurdér fordele og ulemper ved aviser sammenlignet med radio og tv som nyhedsmedier.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Smartphones

Flere og flere mennesker har en smartphone. Der er forskellige holdninger til, hvordan smartphones påvirker vores liv.

Her er der nogle synspunkter:

- De gør det nemmere at kommunikere med venner.
- De stimulerer børns intelligens.
- De gør det nemt at holde sig opdateret.
- De ødelægger samværet med familie og venner.
- De gør børn dovne og passive.
- De forstyrrer nattesøvnen.

Opgave

- Fortæl kort om dine egne erfaringer med smartphones.
- Kommentér et eller to af synspunkterne fra listen.
- Vurder fordele og ulemper ved at være online døgnet rundt i forhold til balancen mellem arbejde og fritid.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

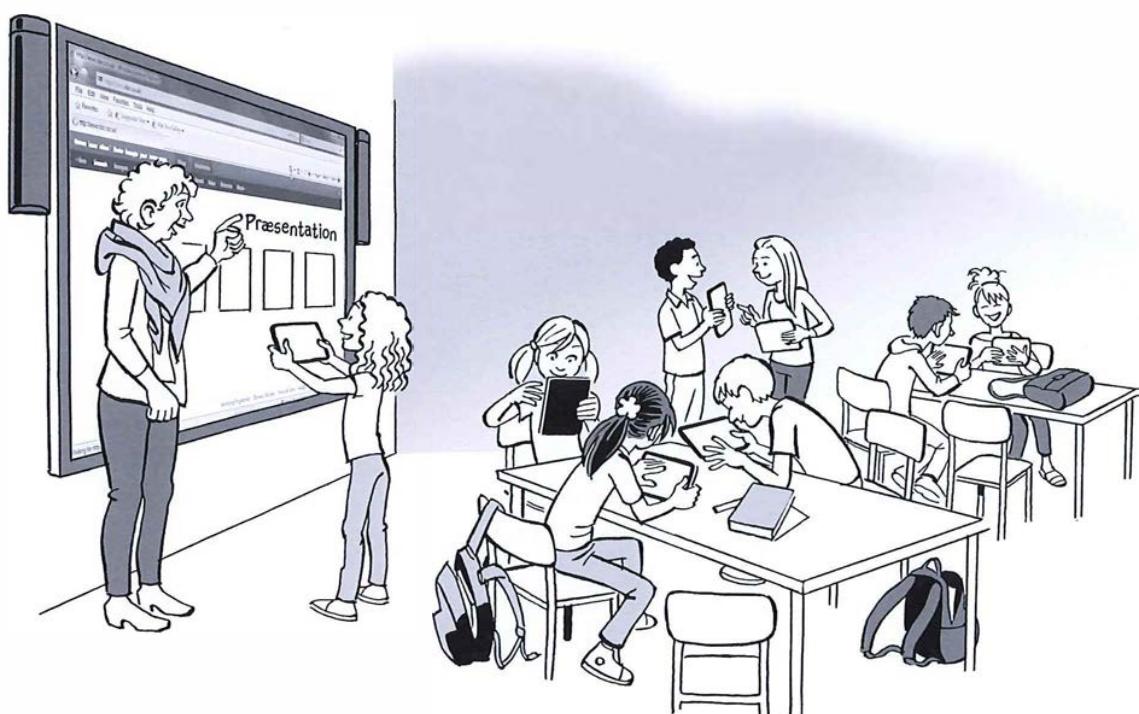
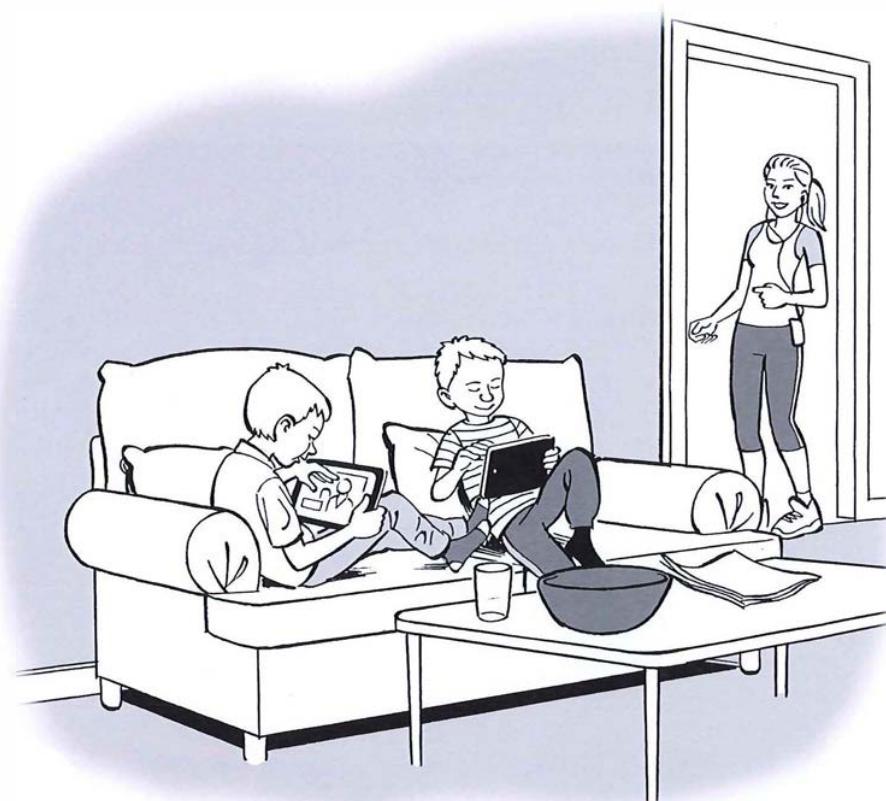

Illustration: Niels Roland

Børns brug af tablets

1 A. "Nogle børn bruger meget tid på at spille på deres tablet.

Hvorfor tror du, det er sådan?"

"Hvad tror du, det betyder for børns sociale relationer, at de har en tablet?".

1 B. "Mange skoler køber tablets til brug i undervisningen, selvom det koster mange penge for skolerne.

Hvorfor tror du, at det er sådan?"

"Hvad tror du, det betyder for elevernes motivation, at de bruger tablets i undervisningen?"

2. "Mange børn vokser op med og bruger tablets, fra de er helt små.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, det betyder for udviklingen af børns faglige og personlige kompetencer, at de bruger meget tid på tablets, fra de er helt små?"

NOTER

**KLIMA
OG
MILJØ**

Instruktion

- Læs teksterne om støj: **Borgere i hundredvis klager over nabostøj og Vi har skruet for højt op for det hele.**
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. I de ældre boliger oplever man i dag flere problemer med nabostøj end tidligere. Især er musik et problem. Dårlig støjisolering i de gamle boliger er en af grundene. Hvilken anden mulig grund nævnes der i teksten?

2. Antallet af støjklager stiger. Alligevel er der ikke ret mange lejere, der bliver bedt om at flytte på grund af støjende adfærd. Hvorfor ikke?

Opgaver til tekst 2

3. Hvordan defineres støj i teksten?

4. Især andre menneskers tale opleves som et problem i de store kontorlandskaber.

Hvad er årsagen til det?

5. Pia Mikkelsen mener, at vores livsførelse i højere grad end tidligere slider på vores hørelse.

Hvad begrunder hun sit synspunkt med?

6. Vindmøller må støje mere end andre industrianlæg, og der er forslag om at lade lastbiler køre

ud med varer om natten. Hvad mener Henrik Møller, at de to ting er eksempler på?

7. Hvad gives der udtryk for i tekst 2?

Sæt ét kryds.

- I storrumskontorer kan der være så meget støj, at det skader hørelsen.
- Vi oplever nu mindre tid med stilhed, end man gjorde før i tiden.
- De fleste mennesker foretrækker at bo et sted, hvor der er ro.
- Langt de fleste støjskader opstår på arbejdspladserne.

Borgere i hundredvis klager over nabostøj

Klager over især høj musik strømmer ind hos de almennyttige boligforeninger.

Af Jesper Bech Pedersen og Ole Christensen

“Dunk, dunk, dunk.”

Klokken er to om natten, men alligevel pumper bassen fra naboen’s stereoanlæg løs. For fjerde nat i træk. Det er den slags situationer, der kan få lejere til at sætte sig til computeren og skrive en klage til boligforeningen.

Ikke alle boligforeninger har tal for, hvor mange lejere der klager over støj hvert år. Men det er mange. Hos boligforeningen Århus Omegn får man årligt godt 200 klager over støj. Det samme antal klager lander hos Alboa, der administrerer Viby Andelsboligforening og Højbjerg Andelsboligforening.

“Vi må nok erkende, at der kan være problemer med støj i de ældre boliger,” siger John Jensen, der er formand for alle århusianske boligforeninger. “For det første er støjisoleringen i de ældre boliger ikke nær så god som i nybyggeri.

Når der bygges i dag, skal der udføres støjmålinger, som sikrer, at bygningsreglementet er overholdt. For det andet er væg til væg-tæpper nok ikke så populære i dag som tidligere. Resultatet er, at der bliver mere lydt.”

Også i Boligkontoret Aarhus, der rummer Højbo, Fagbo, Vesterbo og Bo83, kender man til støjklager. Herfra udsender man årligt cirka 400 breve til

støjende lejere, der er blevet klaget over. Nogle af de 400 breve sendes dog ud til ‘gengangere’, som ikke kan finde ud af at skrue ned.

Tilsammen administrerer de tre boligforeninger under halvdelen af de cirka 38.000 almennyttige boliger i Århus. Hvis det samme mønster ses i de øvrige boligforeninger, klager flere end 1000 århusianske lejere over støj. Hvert år.

Dårlig støjisolering

Alboa oplever ifølge driftschef Ib B. Andersen en stigning i antallet af klager. Han oplyser, at cirka 80 procent af klagerne drejer sig om musikstøj. “Resten af klagerne er fordelt på støj fra børn samt råben og anden støj fra voksne. Endelig er der klager over støj fra værktøj og lignende.” Ifølge John Schlæger fra Århus Omegn skyldes en del af klagerne enkeltepisoder.

“Det kan eksempelvis dreje sig om en gruppe, som først på aftenen fester for derefter at gå i byen. Så fortsætter festen måske, når selskabet vender hjem til lejligheden klokken 5 om morgen. Det er den slags adfærd, der kan udløse en klage.”

Få sættes ud

Alboa har som flere andre boligforeninger en nøje fastlagt procedure for, hvordan klagesager skal behandles.

"Vi kan konstatere, at vores henvendelser har den ønskede effekt i langt de fleste tilfælde. Det er ganske få lejere, der ender med at blive sat ud af deres lejlighed på grund af støj," forklarer driftschef Ib B. Andersen.

Samme melding lyder fra de øvrige boligforeninger:
Det sker uhyre sjældent, at støjklager medfører, at den pågældende lejer opsiges.

Århus Stiftstidende, den 9. september 2010.

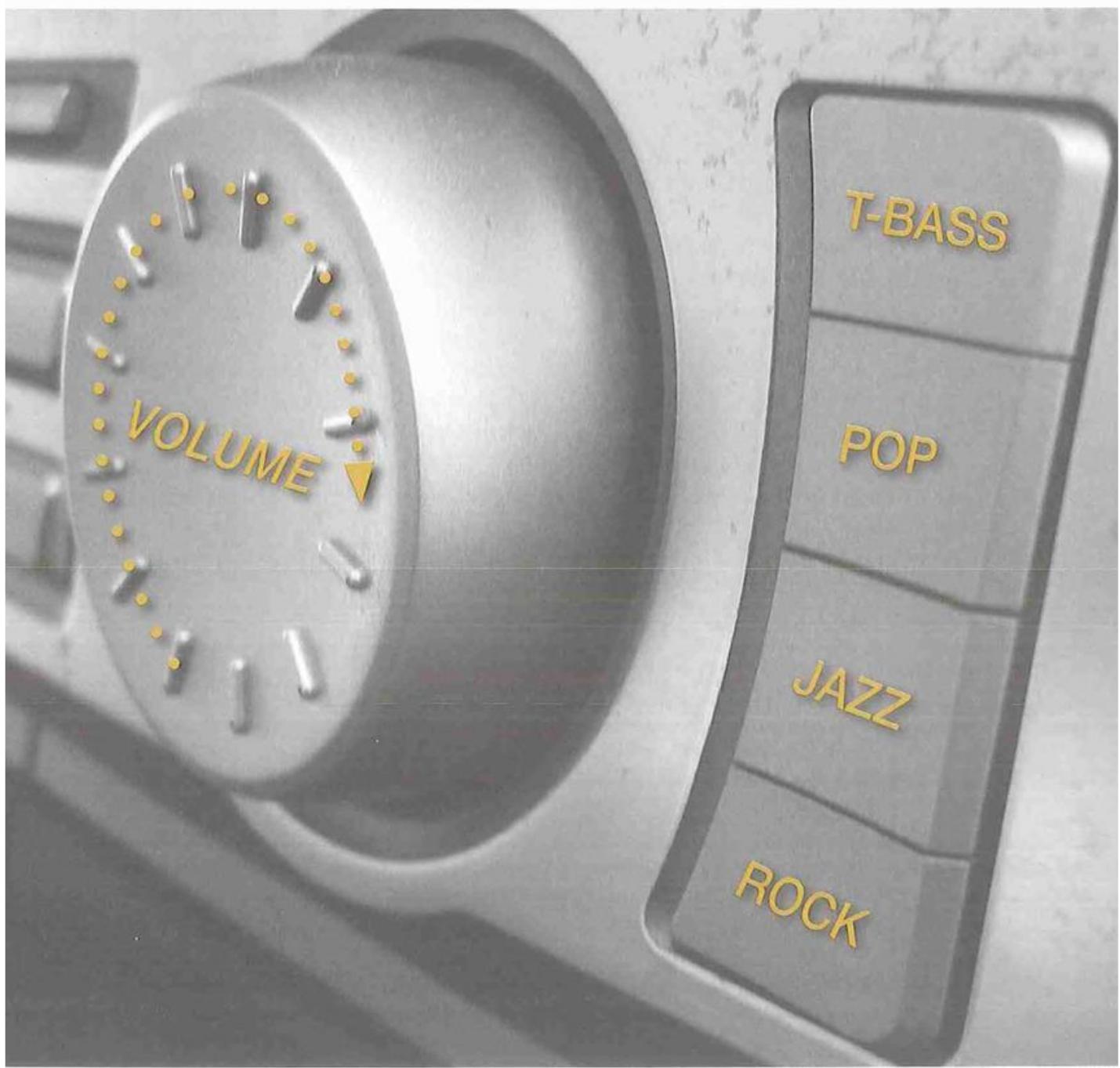

Foto: Lund&Mus arkiv.

Vi har skruet for højt op for det hele

Hverdagen er fuld af lyde, som af mange opfattes som forstyrrende støj. Knap 40 procent af danskerne er generet af støj, både når de arbejder, og når de er hjemme.

Vækkeuret ringer. Og er du heldig, er det den første lyd, du hører. I modsat fald er du måske allerede blevet vækket, da de første busser begyndte at køre, eller da overboens børn løb ned ad trappen.

For mange mennesker er hverdagen fuld af uønskede lyde, som man ikke selv har indflydelse på, og som opfattes som forstyrrende og generende – dvs. som støj. Man er hverken fri fra støjen, mens man udfører sit arbejde, eller når man lukker hoveddøren bag sig derhjemme. Og larmen sætter sine klare spor. Den kan aflæses i alt fra dårlig koncentration og nedsat effektivitet til forhøjet blodtryk og for tidlig død.

Hverken forskerne eller myndighederne har noget overblik over udviklingen af den samlede lydmængde, vi udsættes for i løbet af en almindelig dag. Miljøstyrelsen konstaterer, at intet tyder på, at mængden er faldende. I en undersøgelse, som FDB Analyse har udført for Samvirke, siger knap 40 procent af danskerne, at de er generet af støj, både mens de arbejder, og når de er kommet hjem.

Storrumsstøj

På de fleste kontorer er normen blevet, at mange personer sidder i et stort rum, hvor de skal tale i telefon, analysere, skrive, holde møder og så videre.

Og uden vægge og døre vandrer lyden frit rundt og forstyrrer.

“Mange, som sidder i den slags kontorer, føler sig generet af støj. Det er særligt andre folks stemmer, der virker forstyrrende, for der er ikke noget som stemmer, der trænger igennem,” siger Søren Peter Lund, arbejdsmiljøforsker i Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

Storrumsstøj kommer langtfra op i de decibel, som skader hørelsen, men der er andre gener forbundet med hele tiden at opholde sig i et miljø, hvor der er snak og uro.

“Det største problem er, at folk bliver trætte, fordi de skal bruge meget energi for at løse deres opgaver, og samtidig kan deres præstationsevne falde. Og vi har en formodning om, at præstation og trivsel hænger sammen,” fortæller Søren Peter Lund.

Et brag af et hjem

Når arbejdssagen endelig er slut, skulle man tro, at det var tid til at hvile ørerne. Men ofte er det ikke ligefrem en oase af stilhed, der møder os, når hoveddøren åbnes.

“Mange af de støjskader, folk får på deres hørelse i dag, opstår i deres private liv, bl.a. fordi der hele tiden er lyd i vores ører i mange flere af døgnets timer, end vi tidligere har været vant til,” siger Pia Mikkelsen, sekretariatsleder fra Høreforeningen.

Hun henviser til, at det aldersbetingede høretab, som gør, at vi hører dårligere med alderen, indtræder tidligere end før.

“Det tyder på, at hørelsen bliver slidt. Jeg er ikke i tvivl om, at det skyldes vores livsførelse, og vi er nødt til at blive mere bevidste om, at den slider på både hørelsen, koncentrationen og vores opmærksomhed, hvis vi ikke også sørger for at få nogle stille stunder,” siger Pia Mikkelsen.

Hvor mange lyde og hvor højt lydniveau vi tillader i vores hjem, handler om vaner og kultur, og derfor er det vigtigt at grundlægge kimen til smag for stilhed hos familiens børn, allerede mens de er små, mener Pia Mikkelsen. Dette kan gøres ved for eksempel at være meget bevidst om, hvor høje stemmer børnene taler med, når de kommer hjem fra skole eller institution, eller ved at indføre stille tidspunkter, hvor alle medier og maskiner er slukkede.

Til kamp mod støj

Vil man gå til kamp mod støjen, kræver det, at man tænker i støjreducering og akustik, når man bygger nye boliger og kontorer. Derudover skal man træffe nogle større, samfundsmæssige beslutninger om, at vi eksempelvis ikke vil have så meget trafik, og at industri og maskiner ikke må være i nærheden af boliger, eller at vindmøller ikke må placeres der, hvor folk forventer stilhed.

“Men når vi har muligheden for at vælge, at vi ikke vil fyldte hele landet med støj, så er der ofte andre interesser, som gør, at vi alligevel går på kompromis med støjbekämpelsen,” siger Henrik Møller, professor i akustik ved Aalborg Universitet.

“Det er formodentlig klimadebatten, der gør, at man for eksempel pludselig sætter højere støjgrænser for vindmøller end for andre industri-anlæg. Endda på trods af, at de i kraft af deres højde og antal rammer meget større områder. Et andet eksempel er forslaget om at lade lastbiler køre ud med varer om natten for at tage noget af dagens trafikkaos – med forstyrrelse af folks nattesøvn til følge,” fortsætter Henrik Møller.

At få et mere støjfrit liv kræver også en række personlige valg, og her har mange mennesker et paradoxalt forhold til støj. De vil gerne bo i byerne tæt op ad andre mennesker, have nem adgang til transport og i det hele taget være tæt på en masse aktiviteter – og alt det, som larmer. Og samtidig vil de gerne have ro.

“Det er en del af vores livskvalitet at være uden forstyrrelser, og når folk bruger mange penge på sommerhuse eller ødegårde, så er det netop det, de søger – stilheden,” siger Henrik Møller.

Efter Didde Rishøj, Samvirke, nr. 11, november 2010.

Instruktion

- Læs teksten Den energivenlige bolig.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hullet i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	forskellige	X dårlige	andre	bedre
1	almindeligt	fantastisk	usædvanligt	ligegyldigt
2	Selvfølgelig	Derimod	Alligevel	Efterhånden
3	aftager	indeholder	spilder	producerer
4	fornuftigt	unødvendigt	minimalt	fremtidigt
5	sundhedsmæssige	arbejdsmæssige	sikkerhedsmæssige	samfundsmæssige
6	forbudte	forkerte	samme	rette
7	muligt	urealistisk	problematisk	tilladt
8	tid til	garanti for	vilje til	nødvendighed af

Den energivenlige bolig

Vi har alt for lave ambitioner, når vi bygger huse. Mange flere huse burde være såkaldte passivhuse eller plus-energihuse, siger Hans Henrik Samuelsen.

Der findes mange (0) ... måder at bo på. Nogle bor alene, nogle med familien, andre sammen med venner eller med helt andre. Men om man vælger den ene eller den anden måde at bo på er (1) ..., når spørgsmålet handler om klima og energiforbrug. Så er det vigtigste derimod, hvor meget energi ens hus eller lejlighed bruger.

I dag kan man bygge og ombygge boliger til det, man kalder passivhuse. Det er huse med et meget lavt energiforbrug. (2) ... er man blevet så god til at bygge disse passivhuse, at man er gået et skridt videre til det, man kalder plus-energihuse. Det er boliger, der (3) ... mere energi, end de selv bruger, fx ved at udnytte solens energi.

Vi skal udnytte de teknologiske muligheder, vi har for at lave forbedringer i boligen. I dag går en fjerdedel af vores personlige energiforbrug til opvarmning af rum, og elforbruget udgør en sjættedel, så der er nok at tage fat på.

Hvad ville der ske, hvis man ændrede lidt på reglerne for byggeri og fik en regel om husenes passivitet?

Lad os se på, hvad der allerede står i reglerne i dag: Der står, at énfamiliehuse skal bygges, så man undgår et (4) ... energiforbrug til opvarmning, varmt vand, køling og ventilation, samtidig med at man sikrer tilfredsstillende (5) ... forhold. Et lavere energiforbrug må med andre ord ikke gå ud over beboernes helbred.

Det samme gælder ved ombygning og andre store forandringer af bygninger.

Det lyder jo alt sammen fantastisk! Som om man allerede opfordrer til at bygge passivhuse. Men nej!

Selv om vi har sådan en flot sætning indskrevet i bygningsreglementet, så har stort set alle nyopførte huse i dag nemlig et energiforbrug, der peger den (6) ... vej i forhold til de teknologier, vi har kendt i mange år.

Bygninger står for 40-50 procent af energiforbruget i Danmark. Analyser fra Danmarks Tekniske Universitet viser, at det er (7) ... at sænke energiforbruget med op mod 80 procent. Tag for eksempel noget så enkelt som cirkulationspumper, der bruges i varmeanlæg. Grundfos laver en model, der ikke bruger mere end 5 watt. Hvis alle lande i Europa skiftede deres gamle, energitunge energipumper ud, ville det betyde, at syv store kraftværker kunne lukkes.

Tænk, hvis håndværkere, rådgivere og materialeproducenter kunne sætte sig sammen og blive enige om, hvordan der skal bygges! Det er ikke teknologier, vi mangler i dag, men (8) ... at bruge dem.

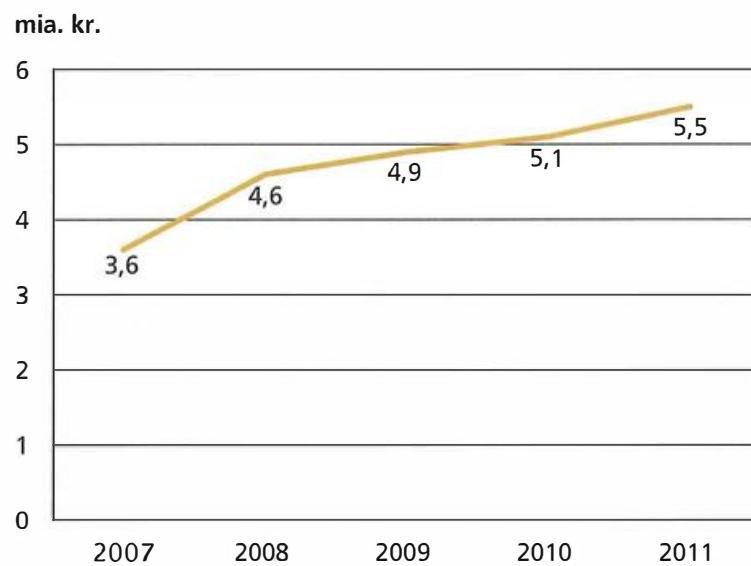
Efter Hans Henrik Samuelsen, Samvirke, den 2. februar 2009.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

A: Økologi

Salget af økologiske fødevarer i danske butikker angivet i milliarder kroner

Kilde: Landbrugsavisen.dk, 1. maj 2012

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager der kan være til udviklingen.
- Vurdér fordele og ulemper ved kun at ville købe økologiske fødevarer.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

B: Miljø

Man diskuterer ofte, hvad man som borger kan gøre for at bidrage til at reducere miljøproblemerne.

Her er nogle forslag:

- Brug kollektiv trafik eller tag cyklen
- drop ferierejser med fly
- skru et par grader ned for varmen
- sluk for elektriske apparater og maskiner (tv'er, computere osv.), når de ikke bruges
- køb økologiske fødevarer
- genbrug emballage
- sortér affald.

Opgave

- Fortæl kort om nogle af de miljøproblemer, som du selv oplever eller kender til.
- Kommentér ét eller flere af forslagene fra listen.
- Vurdér mulighederne for at reducere miljøproblemerne, og begründ dine synspunkter.

Du skal skrive 200-300 ord.

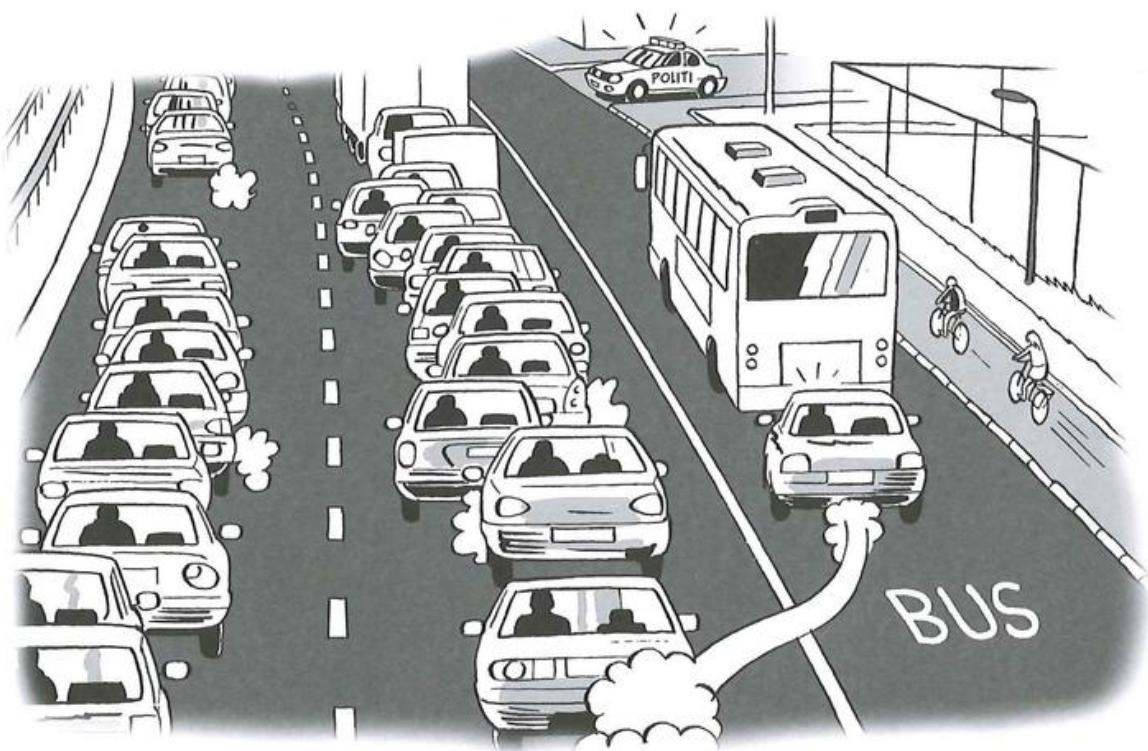

Illustration: Niels Roland

Myldretidstrafik

1 A. "Mange mennesker vælger at køre i bil til arbejde, selvom der er kø på vejene.

Hvorfor tror du, de gør det?"

"Er det efter din mening et problem, at folk i områder med kø på vejene vælger at køre i bil til arbejde i stedet for at tage bus eller tog? Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

1 B. "Nogle mennesker vælger at tage bus eller tog til arbejde, selvom de har bil.

Hvorfor tror du, de gør det?"

"Er det efter din mening et problem, at folk i mindre byer ikke har så gode muligheder for at tage bus eller tog til arbejde, fordi busserne og togene ikke kører så tit? Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

2. "Nogle mener, at der skal være særlige kørselsafgifter i de store byer for at begrænse biltrafikken, f.eks. en afgift for at køre ind i centrum.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, der er mest effektivt, hvis man ønsker at begrænse biltrafikken i de store byer: kørselsafgifter eller bedre og billigere offentlig transport? "

NOTER

VELFÆRD OG ØKONOMI

Instruktion

- Søg informationer i teksthæftet **Forskudsskatten 2012**.
Brug indholdsfortegnelsen.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Opgaver

1. Den skattepligtige kan selv foretage ændringer i forskudsopgørelsen.

Hvornår afgør SKAT, om ændringerne kan godkendes?

2. Indtil hvornår kan man ændre forskudsopgørelsen for 2012?

3. Man kan ændre forskudsopgørelsen via fx TastSelv eller på papir.

Hvilket nummer har den blanket, der skal bruges ved ændring på papir?

4. Kan man bruge TastSelv til at ændre forskudsopgørelsen, hvis man har udenlandsk indkomst?

5. Man kan logge på TastSelv med en TastSelv-kode.

Hvorfra får man den TastSelv-kode, man skal bruge, første gang man logger på TastSelv?

6. Arbejdsmarkedsbidrag (AM-bidrag) er en skat, der betales ud over indkomstskatten.

Skal der betales AM-bidrag af overførselsindkomster?

7. Man betaler arbejdsmarkedsbidrag (AM-bidrag) af bl.a. sin løn. Hvor stort er arbejdsmarkedsbidraget?

Søg informationer under "Fradrag for lønmodtagere".

8. Hvornår kan man normalt begynde at trække renter af et studielån fra?

9. Hvor stort et beløb kan beskæftigelsesfradraget højst udgøre i 2012?

10. Skal man selv skrive beskæftigelsesfradraget på forskudsopgørelsen?

11. Har man langt til sit arbejde, kan man få et befordringsfradrag.
Beregnes fradraget ud fra faste satser?

12. Har alle ret til befordringsfradrag, hvis flere kører på arbejde i samme bil?

13. Hvad er betingelsen for, at et arbejde giver ret til befordringsfradrag (ud over, at der skal være langt til arbejde)?

14. Personer med en indtægt på højst 248.700 kr. (i 2012) kan få ekstra befordringsfradrag.
Hvor stort et beløb kan det ekstra befordringsfradrag højst være?

15. Indbetalinger til pensionsordninger, der administreres af arbejdsgiver, medregnes ikke i den personlige indkomst.
Skal man selv trække indbetalingerne fra på forskudsopgørelsen?

Instruktion

- Læs teksterne: **Kontakten til brugerne er stadig det vigtigste og Bibliotekernes udvikling – eller afvikling?**
- Til hvert spørgsmål er der fire svarmuligheder: A,B, C og D.
- Sæt kryds ved det korrekte svar ved hvert af spørgsmålene.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Selvbetjening bliver mere og mere almindeligt på bibliotekerne. Alligevel tror Vibeke Petersen, at der også i fremtiden vil være brug for bibliotekarer. Hvorfor tror hun det?
Sæt ét kryds.

 A. Fordi bibliotekarerne skal lægge nye materialer ind i bibliotekets database.
 B. Fordi bibliotekarerne skal få brugerne til at låne flere bøger med hjem.
 C. Fordi bibliotekarerne skal assistere med at søge informationer.
 D. Fordi bibliotekarerne skal stille bøger på plads på hylderne.
2. Hvilke konsekvenser fik anskaffelsen af robotten *Tage* for bibliotekarerne?
Sæt ét kryds.

 A. Nogle havde det svært med, at kontakten med brugerne blev gjort overflødig.
 B. Bibliotekarerne skulle ikke længere stille indleverede bøger på plads på hylderne.
 C. Nogle havde svært ved at klare teknologiseringen og forlod biblioteksfaget.
 D. Personalet risikerede ikke længere at blive nedslidt af fysisk hårdt arbejde.
3. Hvilken udvikling har der ifølge teksten været på biblioteksområdet i de senere år?
Sæt ét kryds.

 A. Brugerne opholder sig i dag mere på bibliotekerne, men låner færre bøger.
 B. Bibliotekerne åbner tidligere, blandt andet fordi studerende bruger bibliotekerne som arbejdsplads.
 C. Brugerne låner flere bøger på bibliotekerne, men de låner dem hjemmefra.
 D. Bibliotekerne har færre bibliotekarer ansat, fordi informationssøgningen i dag foregår på computere.

4. Hvilken holdning giver Vibeke Petersen udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. Det er vigtigt, at især ældre brugere lærer at søge informationer på computerne.
- B. Der har været for mange ændringer på bibliotekerne gennem de senere år.
- C. Det er vigtigt, at der kommer flere folk på bibliotekerne for at låne bøger.
- D. Det vil være en dårlig idé at indføre brugerbetaling på bibliotekerne.

Opgaver til tekst 2

5. Der er i de senere år blevet lukket mange biblioteker og filialer. Hvad er årsagen til lukningerne ifølge teksten?

Sæt ét kryds.

- A. Mindre, lokale biblioteker har for begrænsede åbningstider.
- B. Store, centrale biblioteker kan tilbyde brugerne mere moderne computere end mindre, lokale biblioteker.
- C. Mindre, lokale biblioteker har ikke bøger nok til at tiltrække brugere.
- D. Få, men store, centrale biblioteker er bedre til at sikre alle borgere adgang til information end mange og små, lokale biblioteker.

6. I biblioteksloven stilles der krav til den service, som det samlede biblioteksvæsen skal levere i Danmark. Hvilket krav nævnes i teksten?

Sæt ét kryds.

- A. Alle biblioteker skal have et stort og varieret udbud af bøger, musik og film.
- B. Der skal være samme muligheder for alle borgere for at komme på biblioteket.
- C. Der skal altid være en bibliotekar i åbningstiden, så brugerne kan få vejledning.
- D. Borgere i et lokalsamfund skal tilbydes et alternativ, hvis det lokale bibliotek lukkes.

7. Pernille Drost mener, det kan være et problem, at man lukker små biblioteker og filialer.

Hvorfor mener hun det?

Sæt ét kryds.

- A. Hun mener, at bibliotekerne har en vigtig funktion i folkestyret.
- B. Hun mener ikke, at små lokalsamfund kan overleve uden biblioteker.
- C. Hun tror ikke, at folk vil hente bøger i de lokale butikker, når biblioteker i nærområdet lukker.
- D. Hun tror, at folk får mindre lyst til at låne bøger, når der lukkes biblioteker.

Kontakten til brugerne er stadig det vigtigste

Af Dorte Washuus

(...) Når bibliotekar Vibeke Petersen taler om de mange mennesker, hun dagligt er i kontakt med på sin arbejdsplads, Hovedbiblioteket i Århus, taler hun ikke om 'lånere', men om 'brugere'. Det er længe siden, at arbejdet som bibliotekar var et spørgsmål om at finde den rigtige bog til et menneske, der derefter kunne låne bogen med sig hjem. Opgaverne er blevet lige så mangfoldige som den skare af mennesker, der befinner sig omkring de mange hyldemeter med bøger, musik og film, foran selvbetjeningsscannerne, i avis-læsesalen og ikke mindst foran de op mod 100 computere.

(...) Vibeke Petersen blev færdig fra Biblioteksskolen i København i 1974 og fik, allerede inden hun havde eksamensbeviset i hånden, ansættelse ved Århus Kommunes Biblioteksvæsen. Til april fylder hun 60 år, men en tilværelse som efterlønsmodtager lokker ikke. Hun elsker sit arbejde og vil, hvis helbredet holder, gerne fortsætte, til hun er 70. Ti år er imidlertid længe at se frem i en branche, hvor 'omstillingsparathed' er et nøgleord, og hvor dødsdommen flere gange har været afsagt over bibliotekarfaget.

"Jeg har meget svært ved at forestille mig, at alle mennesker lige pludselig selv kan finde ud af at orientere sig i den stigende informationsmængde, og jeg tror, at vores fremtidige rolle i højere grad bliver at hjælpe folk med at sortere og finde de bedste og mest relevante oplysninger frem (...)," siger Vibeke Petersen, der tror på sit fags overlevelse.

Allerede i dag foregår stort set hele Vibeke Petersens arbejdsdag ved en computer. Alle materialer er lagt ind i bibliotekets database, og enten sidder hun selv ved tastaturet, eller også er hun i færd med at undervise en bruger i, hvordan man gør. Hovedbiblioteket i Århus er, ligesom de fleste andre biblioteker i Danmark, indrettet med en høj grad af selvbetjening, og for bibliotekarerne ligger der en stor pædagogisk opgave i at undervise de brugere, der endnu ikke er blevet dus med systemet.

Da Vibeke Petersen blev bibliotekar i midten af 1970'erne, foregik al søgning ved hjælp af kartotekskort (...). I 1990 begyndte det store arbejde med at inddatere samtlige bøger og andet udlånsmateriale med stregkoder, og 1. januar 1991 forsvandt de sidste kartotekskort. I dag kan borgerne søge udlånsmateriale hjemmefra via hjemmesiden Bibliotek.dk.

"Med ét slag blev vores søgemuligheder meget bedre, og det var fantastisk."

Flere kolleger havde dog svært ved at klare overgangen til edb og forlod biblioteksfaget, husker Vibeke Petersen. Selv var hun på kursus og var senere med til at undervise kollegerne. Generelt har hun taget positivt mod alt det nye, der er sket (...).

Positiv var hun også, da Hovedbiblioteket i 2003 fik en 200 kvadratmeter stor 'medarbejder' ved

navn Tage. Tage er en robot, der automatisk modtager (heraf navnet) de bøger, film, cd'er og tids-skrifter, som lånerne afleverer, og sorterer dem ud på 70 såkaldte 'udkastsvogne', hvorfra bogopsætterne, der ikke er bibliotekarer, men typisk stude-rende, kan bringe dem tilbage på hylderne.

Tage (...) var noget af en revolution, da den rykkede ind. En del stillinger blev overflødigjort, men først og fremmest undgik bibliotekspersonalet de nedslidningsskader, de tidligere havde lidt af. Før skulle en bog typisk åbnes 5-6 gange, fra den blev afleveret, og til den var bragt tilbage på hylden. I dag skal den slet ikke åbnes og bliver kun rørt ved en enkelt gang.

Trots de mange nye tilbud falder udlånet på bibliotekerne overalt i Danmark – også i Århus. Men her kommer så benævnelsen 'brugerne' ind. For der er bestemt ikke affolket på Hovedbiblioteket, der ligger placeret i det centrale Århus, denne råkolde dag i januar, hvor vi kigger indenfor. Samtlige pc'er ser ud til at være optaget, og i bibliotekets mange krinkelkroge og det enlige stillerum sidder mennesker alene eller i grupper.

"Vores primære opgave er naturligvis at låne materiale ud, men vi oplever, at værestedsfunktionen bliver stadig vigtigere," fortæller Vibeke Petersen. Hun oplever hver dag mennesker, der står klar, når

biblioteket åbner dørene om morgenens, og som målbevidst styrer hen mod deres 'faste' pc, og hun oplever studerende, der har biblioteket som fast mødested, når de skriver opgaver.

Ikke sjældent fungerer hun som 'fødselshjælper', når en, typisk ældre, medborger har brug for at få oprettet en mailadresse for at kunne kontakte et barn eller et barnebarn, der er flyttet et sted ud i verden.

"Der findes stadig masser af mennesker, der ikke ejer en pc, og jeg ved ikke, hvor de ellers skulle gå hen for at få hjælp," siger Vibeke Petersen.

"Jeg har altid selv læst meget, men det var kontakten til brugere, der fik mig til at blive bibliotekar, og det er stadig den, der er det bedste ved mit fag."

Det værste er imidlertid, ifølge Vibeke Petersen, stigende krav om besparelser. (...)

"Det er aldrig sjovt at skulle spare, men det vigtigste for mig er, at vi bliver ved med at have folkebiblioteker, der bygger på gratisprincippet. Det har masser af mennesker glæde af hver eneste dag," fastslår Vibeke Petersen.

Kristeligt Dagblad, den 20. januar 2009.

Bibliotekernes udvikling – eller afvikling?

Af Ida Knudsen og Benjamin Krasnik

Det lille lokale bibliotek har trange kår. På 20 år er hvert tredje bibliotek og hver tredje filial lukket. (...)

Det danske biblioteksvæsen står over for store udfordringer. (...) Lokalpolitikerne strammer det økonomiske net og prioriterer andre politiske områder som sundhed og ældrepleje. (...) Samtidig ændrer billedet af bibliotekerne sig fra det traditionelle bogfyldte hus til multimediehuse, digitale netbibioteker, bibliotekarløse og robotbetjente filialer.

I Them lukker borgerne for eksempel sig selv ind på biblioteket med et særligt chiplånerkort. Tendensen er, at børgerne forsvinder fra hylderne og erstattes af film og spillekonsoller til børn. (...)

Antallet af biblioteker er reduceret kraftigt. Siden 1988 er over 400 danske biblioteker og filialer lukket – hvilket svarer til knap 40 procent. (...)

Det er typisk de små filialer, som må lukke, fordi de er umoderne og har for lidt åbent. Lukningerne rammer især de svage brugere: børnene, de ældre og de fysisk handicappede, som har svært ved at frage sig selv hen til de nye, centrale storbiblioteker.

I nogle tilfælde er der dog god mening i at lukke biblioteker, mener Henrik Jochumsen, kultursociolog og lektor ved Danmarks Biblioteksskole.

“Men grundlæggende er jeg skeptisk over for, at man lukker så mange filialer. I biblioteksloven er der et krav om lige adgang til biblioteker, oplysning og information, men man nedlægger alligevel

130 filialer. Det er et problem, fordi man fjerner brugernes mulighed for at gå på et bibliotek i lokalområdet. Det er ikke hensigtsmæssigt i en tid, hvor viden og information står højt på dagsordenen,” siger han.

Samtidig med at mange små biblioteker lukker, etableres store, rummelige multimediehuse (...). Den lækkre arkitektur og indretning i disse multimediehuse, hvor computere, spillemaskiner og dvd'er fylder mere end boghylderne, hyldes som fremtiden. (...)

Udviklingen på biblioteksområdet går faktisk i en positiv retning, vurderer Styrelsen for Bibliotek og Medier (...). Den peger på fem alternativer til de mange lokale lukninger: fleksible bogbusser, et tættere samarbejde mellem folke- og skolebiblioteker, selvbetjente filialer, flere besøg af bibliotekarer med en bogkasse under armen på plejehjem, i vuggestuer og lignende. Endelig er der også afhentningssteder for bøger og andre materialer bestilt over internettet.

Men ikke alle mener, at det går i den rigtige retning. Formanden for Bibliotekarforbundet, Pernille Drost, peger tværtimod på, at der er tale om en afvikling. Desuden oplyser hun, at flere af initiativerne allerede er på tilbagegang, deriblandt bogbusserne. Pernille Drost forholder sig desuden kritisk over for en fremtidig biblioteksservice, der nedtoner bibliotekarernes funktion.

bøger i den lokale brugs – betyder en ringere service for borgerne. Konsekvensen er, at kontakten mellem brugerne og bibliotekarerne forsvinder. Det betyder, at borgerne mangler den vejledning, der kan give dem oplevelser og viden, de slet ikke havde forventet, for eksempel ved at få anbefalet en bog, de aldrig før havde hørt om, eller få oplysninger om et kommende valg. Afviklingen af de lokale biblioteker og den alternative service giver dermed både problemer på det kulturelle og det demokratiske plan,” siger hun. (...)

fald midt i en voldsom forandringsproces. Spørgsmålet er, hvad deres rolle skal være i fremtiden. Mange ansatte i biblioteksvæsenet nikker billigende til de fleste lukninger af utidssvarende biblioteker Men lukningerne har taget overhånd, mener kritikerne. Hverken biblioteksledere eller organisationer synes om, at adgangen til bøger, spil, film og informationer forsvinder helt fra nærmiljøet. Noget skal træde i stedet. Spørgsmålet er bare hvad.

Kristeligt Dagblad, den 10. januar 2009.

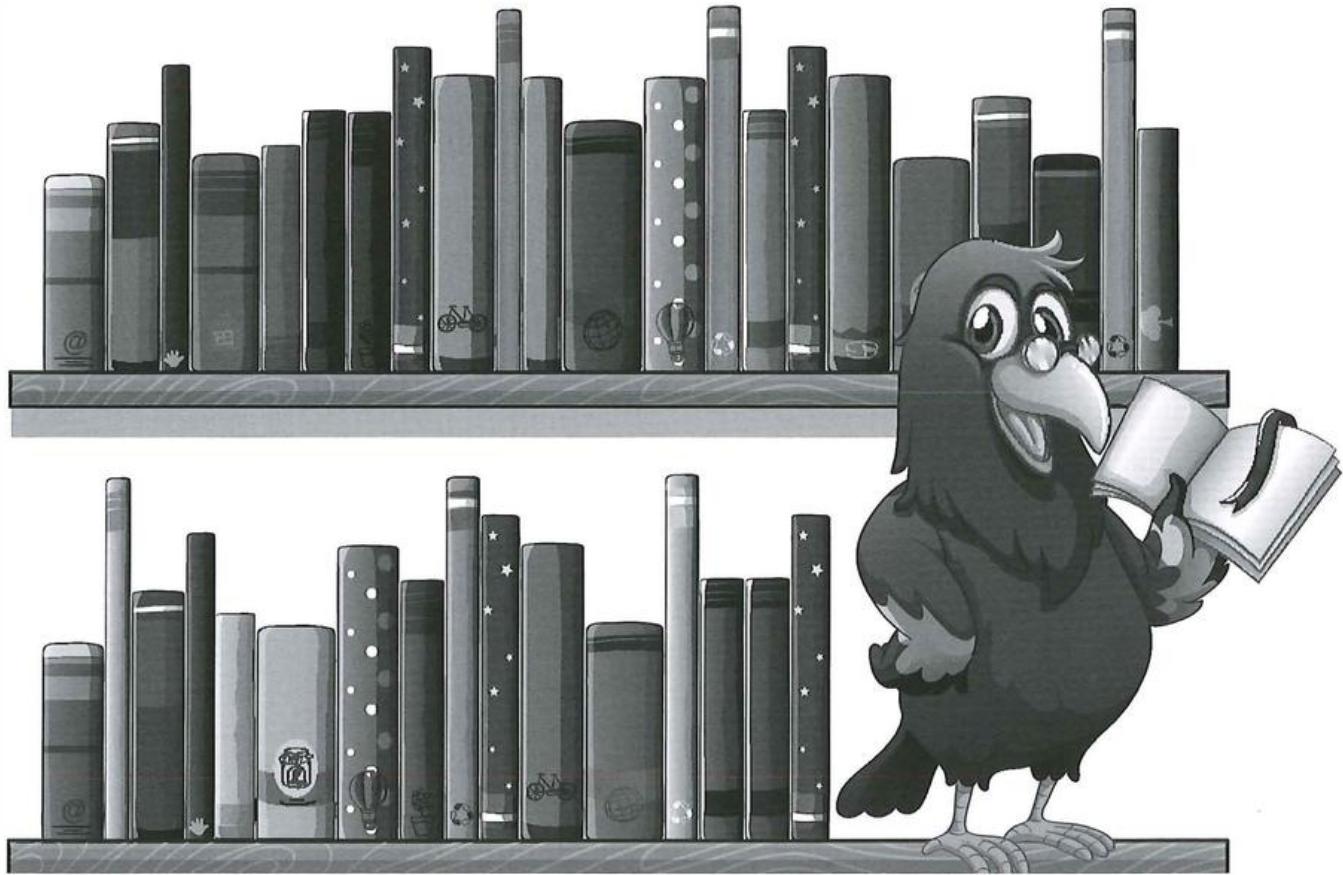

Foto: Colourbox

Instruktion

Læs teksterne Danske iværksættere får legat til at skabe deleøkonomi i landbruget og Deleøkonomien udfordrer det traditionelle arbejdsmarked.

- Til hvert spørgsmål er der angivet tre svarmuligheder: A, B og C.
- Sæt kryds ved det rigtige svar.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Hvad betyder det for Søren og Thor, at de har modtaget et iværksætterlegat?

Sæt ét kryds.

- A. Det betyder, at de kan bruge mere tid på at udvikle FarmBackup.
- B. Det betyder, at de kan realisere FarmBackup hurtigere end planlagt.
- C. Det betyder, at de kan udvide FarmBackup med nye forretningsområder.

2. Hvad var det, der fik Søren til at foreslå, at han og Thor skulle gå i gang med at udvikle FarmBackup?

Sæt ét kryds.

- A. Han var vokset op på landet og ville gerne arbejde inden for et område, han havde kendskab til.
- B. Han forventede, at behovet for at dele landbrugsmaskiner ville blive større i fremtiden.
- C. Han kunne se, at det ville forbedre det eksisterende samarbejde om landbrugsmaskiner blandt landmænd.

3. Hvad overbeviste Thor om, at der er gode chancer for, at FarmBackup vil blive en succes?

Sæt ét kryds.

- A. Platformen henvender sig til både store og små landmænd.
- B. De skal ikke først skabe et nyt behov hos deres kunder.
- C. Sørens viden om arbejdet i landbruget overbeviste ham.

Opgaver til tekst 2

4. Hvilket af følgende udsagn passer med det, som Geert Laier Christensen siger om private taxachauffører?

Sæt ét kryds.

- A. De er bedre til taxakørsel end de professionelle.
- B. De har ikke så mange udgifter som de professionelle.
- C. De har mere forstand på at drive virksomhed end de professionelle.

5. Hvad mener Søren Have, at traditionelle virksomheder skal gøre for at klare sig i fremtiden?

Sæt ét kryds.

- A. De skal blive bedre til at drive forretning med deres eksisterende forretningsmodeller.
- B. De skal forbedre markedskendskabet til deres eksisterende forretningsområde.
- C. De skal udvide deres eksisterende forretning med nye forretningsmetoder.

6. Hvad giver Louise Opprud Jakobsen udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. De eksisterende, traditionelle virksomheder skal blive bedre til at tjene penge på det, de allerede ejer, for eksempel biler, bygninger og maskiner.
- B. De eksisterende, traditionelle virksomheder vil heller ikke med nye forretningsmetoder kunne overleve i konkurrencen med nye deleøkonomiske virksomheder.
- C. De eksisterende, traditionelle virksomheder skal blive bedre til at arbejde sammen med nye deleøkonomiske virksomheder.

7. Hvilket af følgende udsagn passer med det, som Bent Greve giver udtryk for om fremtiden?

Sæt ét kryds.

- A. Der bliver bedre arbejdsvilkår for fastansatte end i dag.
- B. Der bliver flere freelancere end fastansatte arbejdere.
- C. Der bliver flere freelancere med dårligere arbejdsvilkår.

Danske iværksættere får legat til at skabe deleøkonomi i landbruget

{...}

Af Mathias Petersen

I en lejlighed på Nørrebro i København sidder Søren Iver Knudsen og Thor Martin Jensen. De er begge i starten af trediverne og har i det sidste halve år udviklet på deres virksomhed, FarmBackup - en onlineplatform, som skal gøre det nemmere for landmænd at leje landbrugsmaskiner af hinanden.

Konceptet med FarmBackup er ligesom med Airbnb og andre virksomheder baseret på tanken om deleøkonomi. (...) En landmand kan lave opslag med de maskiner, han ikke bruger lige nu, og så kan andre landmænd leje maskinerne.

"Ideen er, at man kan stille sin overskudskapacitet til rådighed for andre landmænd i området. På den måde behøver hver landmand ikke at eje alle de maskiner, der skal bruges i et moderne landbrug. Så længe der bare er dækning og samarbejde nok i lokalområdet, kan man deles om de ressourcer, der er," fortæller Søren Iver Knudsen.

Og det koncept er der fremtid i. Det mener i hvert fald det ekspertpanel, som i fredags tildelte FarmBackup et iværksætterlegat bestående af en pose penge samt en mentor, der skal hjælpe med at bruge pengene bedst muligt.

"Legatet udgør en betydelig post i budgettet, men det dækker selvfølgelig ikke det hele. Som selvstændige regner vi jo på, hvor lang tid vi kan fortsætte med at udvikle, før pengekassen er tom. Og der køber legatet os noget tid, så vi undgår at træffe desperate beslutninger og gå på kompromis med vores produkt," siger Thor Martin Jensen.

Ikke det mest sexede i verden

Den gode idé kommer sjældent ud af ingenting. Heller ikke for Søren, da han sidste år foreslog ideen til Thor, som gik med trangen til at starte noget op. Søren er nemlig selv vokset op på et landbrug på Lolland, hvor han så, hvordan landmændene ringede til hinanden, når de skulle låne naboenes harve eller plov.

"Man lejede maskiner af hinanden i stor stil, men det blev gjort meget ineffektivt. Landmændene var begrænsede af at skulle kende nogen med de rigtige maskiner, og så var alt papirarbejde manuelt. Så tænkte jeg, at vi må kunne udvide de netværk og gøre betalingen automatisk," siger Søren.

I starten var Thor ikke helt solgt, for han vidste, at mange i den digitale branche ikke ser landbrug som det mest sexede i verden og derfor ikke giver det så meget fokus. Men efter at have researchet lidt på det fik også han øje på det potentiale, som Sørens idé gemte på.

”Andre ideer med deleøkonomi, for eksempel Airbnb, lægger op til, at folk skal ændre deres adfærd. Sådan er det ikke med FarmBackup, for her lejer landmændene i forvejen deres maskiner til hinanden. Det er et marked, der allerede findes. Derfor kan man sige, at vi putter en digital platform ned over en eksisterende branche”, siger Thor.

De første i verden med konceptet FarmBackup er ikke gået i luften endnu, men interesserede landmænd kan skrive sig op på hjemmesiden, så de er med fra starten, når konceptet går i luften om cirka to måneder. Det har cirka 100 land-

mænd gjort indtil videre, og det er alt fra helt små landbrug til store herregårde.

”Det er en god start, for det vidner om, at der er interesse for ideen. De fleste, der har skrevet sig op, er fra Lolland og dele af Jylland, men målet er, at vi skal skabe god dækning i hele Danmark. Så der er stadig lang vej”, siger Søren.

Forventningerne til fremtiden er da også store, for de er de allerførste i verden med konceptet. Derfor er det også planen, at de på sigt skal brede sig til England og USA. Men i første omgang handler det om at erobre ét område ad gangen. (...)

Politiken, den 15. april 2015

Deleøkonomien udfordrer det traditionelle arbejdsmarked

Det er et relativt nyt fænomen, at privatpersoner deler, lejer og køber ting og tjenesteydelser af hinanden. Det er der umiddelbare økonomiske og miljømæssige fordele ved. Men det er usikkert, hvordan det vil påvirke arbejdsmarkedet i fremtiden.

Når man skal på ferie og finde et sted at bo, kan man i dag gå ind på den digitale platform Airbnb. Her kan man leje en bolig af en privatperson. Gennem GoMore kan man leje en bil eller udleje sin egen bil. Det er bare to eksempler på, hvordan man uden om traditionelle hoteller, biludlejnings- og taxafirmaer kan få billigere produkter og tjenesteydelser.

Hos brancheorganisationen Dansk Erhverv er man positiv over for den nye type af virksomheder. Dog peger man på en central problematik, som man bliver nødt til at gøre noget ved. Der er nemlig ikke lige konkurrence, når der ikke er de samme regler for de private og for de professionelle.

"Deleøkonomien er bl.a. blevet så populær, fordi man kommer uden om de ting, der gør det svært at drive en traditionel virksomhed, hvor man skal leve op til mange krav, og en stor del af værdiskabelsen havner i skattekassen. En taxa, der kører rundt i Danmark som en del af den hvide økonomi, betaler skat af en stor del af overskuddet, firmaet skal have særlige forsikringer, og der

er krav til, hvem der må køre. Det er klart, at en privat taxa kan gøre det billigere," siger Geert Laier Christensen, der er analysechef i Dansk Erhverv.¹

Søren Have, der er ekspert i it-strategi og transport hos rådgivningsvirksomheden PS Consulting, er enig i, at der er problemer med lovgivningen, men han mener, at den med tiden vil blive opdateret, når deleøkonomien bliver mere udbredt.

"Deleøkonomien sætter eksisterende spilleregler under pres, f.eks. vedrørende forsikring og forbrugerbeskyttelse. Alle kan dog intuitivt se, at det giver mening at udnytte ledig kapacitet. Både for økonomi og miljø. Så det skal der nok komme ordnede forhold for. Det giver i hvert tilfælde ikke mening at kæmpe for status quo," siger han.²

Traditionelle virksomheder skal tilpasse sig

Søren Have mener ikke, at løsningen på de traditionelle virksomheders udfordring i forhold til deleøkonomien blot er at vente på lovændringer. De må også forny sig og tilpasse sig den nye økonomi.

"Eksisterende aktører har allerede kunderne, markedskendskabet og kapitalen til at supplere deres eksisterende forretning med deleøkonomiske forretningsmodeller, før nye virksomheder vokser sig store nok til at være en trussel for de etablerede aktører i markedet," siger han.³

1 'Deleøkonomi giver firmaer nye muligheder', JyllandsPosten, den 16. september 2014.

2 Se fodnote 1.

3 Se fodnote 1.

Han mener, det er den eneste vej frem for de traditionelle virksomheder, hvis de vil overleve, selvom mange traditionelle virksomheder umiddelbart vil være imod en sådan fornyelse.

”Som stor virksomhed er man ofte bange for at lave noget nyt, fordi det risikerer at kannibaliserer det eksisterende forretningsområde. Men virksomhederne er nødt til at gøre det, ellers gør andre det. Det vil ske uanset hvad,” siger Søren Have.⁴

Louise Opprud Jakobsen fra Innovation Lab deler Søren Haves opfattelse med hensyn til de traditionelle og etablerede virksomheder. Hun har beskæftiget sig med innovation og deleøkonomi i både Danmark og USA.

”Virksomhederne har gode muligheder i forhold til nye virksomheder, der kommer ud af ingenting. Hvorfor udlejer de ikke deres bilpark, parkeringspladser eller dyre maskiner, når de ikke bruger dem?” spørger hun.⁵

Hvad angår nye virksomheder, så mener Louise Opprud Jakobsen dog, at vi i fremtiden vil se flere deleøkonomiske virksomheder, da nye deleøkonomiske virksomheder bedre kan konkurrere på pris og udbud.

”Delerorganisationer er bygget op efter en hel anden forretningsmodel, fordi de ikke skal have varer på lager, som de ikke sælger. Et traditionelt

hotelværelse har den høje pris, det har, fordi hotellet også betaler husleje og løn alle de nætter, hvor der ikke er booket,” siger Louise Opprud Jakobsen.⁶

Faste job vil forsvinde

Deleøkonomien er en udfordring for de traditionelle virksomheder og deres ansatte i brancher som for eksempel taxakørsel og hotelvirksomhed.

”Deletjenester kan være rigtigt gode for dem, der bruger dem – men for dem, der udbyder dem, kan det blive et kapløb mod bunden. I USA ser man en tendens til, at flere og flere ufrivilligt indgår i en freelancer-økonomi, hvor folk udfører et væld af enkeltopgaver uden ret til pension, ferie og sygesikring,” siger Søren Have.⁷

Søren Have tror dog ikke, at udviklingen vil gå så langt i Danmark som i USA, og det vil stadig være det almindelige at være fastansat. Professor og arbejdsmarkedsforsker Bent Greve fra Roskilde Universitet er enig heri, selvom han forventer større forandringer i fremtiden end Søren Have og flere uden fast job.

”Vi får et arbejdsmarked, der er yderligere opsplittet mellem insidere og outsidere – dem, der har faste, stabile jobs, kan fortsat klare sig fint, mens andre får det endnu sværere”, siger han.⁸

3 Se fodnote 1.

4 Se fodnote 1.

5 Se fodnote 1.

6 Se fodnote 1.

7 ’Danmark mangler en plan for deleøkonomi’, Politiken, den 8. november 2014.

Bent Greve peger også på, at udviklingen af digitale løsninger forstærker opsplitningen af arbejdsmarkedet. For eksempel vil der i fremtiden komme selvkørende biler, der vil gøre mange chauffører arbejdsløse.

"Jeg tror, vi skal være bekymrede for nogle grupper på arbejdsmarkedet", siger Bent Greve. "Der bliver brug for færre til at sidde ved kassen, trans-

portere varer ud, og selv researchfunktioner bliver automatiseret. Vi har kun set begyndelsen – der kommer massive forandringer på arbejdsmarkedet," siger han.⁹

8 Se fodnote 7.

9 Se fodnote 7.

Instruktion

- Læs teksten **Dagligvarer på nettet**.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk: A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hvert af hullerne i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	fravælger	overvejer	foretrækker	X savner
1	Derudover	Faktisk	Ellers	Alligevel
2	Ligeledes	Blandt andet	I stedet	Derimod
3	mulighed for	garanti for	forventning om	sandsynlighed for
4	årsag til	betingelse for	konsekvens af	forklaring på
5	Desuden	Altså	Desværre	Derfor
6	præcise	korte	fleksible	faste
7	muligt	usandsynligt	unødvendigt	klart
8	skyldes	forudsætter	betyder	udelukker

Dagligvarer på nettet

Der er mange butikker på nettet, hvor man kan købe dagligvarer som f.eks. mælk, æg og toiletpapir. Men selvom flere danskere i dag køber dagligvarer på nettet end tidligere, (0)... de fleste stadig at købe deres dagligvarer i en fysisk butik. (1)... er det kun hver tiende, der har købt dagligvarer på nettet inden for det seneste år. Det viser en ny undersøgelse fra Eniro Danmark. (2)... har cirka halvdelen af alle danskere købt varer som rejser og tøj på nettet i samme periode.

Der er flere grunde til, at mange mennesker er skeptiske over for at købe dagligvarer på nettet. Blandt andet er der mange, der er nervøse for, om varerne er friske. Når man f.eks. køber frugt eller grønt i en fysisk butik, ved man, hvad man får. Køber man derimod frugt eller grønt online, kan man ikke selv tjekke kvaliteten. Der er altså ingen (3)... at få den kvalitet, man gerne vil have, når man køber sine dagligvarer på nettet.

En anden grund til folks skepsis er priserne. Det er tit dyrere at handle dagligvarer på nettet, fordi man typisk skal betale for at få varerne leveret. Derfor er lavere priser en (4)..., at netbutikkerne kan få flere kunder. (5)... er der mange, der synes, at det er besværligt at skulle være hjemme på et bestemt tidspunkt for at tage imod varerne. Hvis netbutikkerne skal tiltrække flere kunder, er de derfor også nødt til at tilbyde (6)... leveringstider.

Meget tyder dog på, at dagligvarer på nettet er kommet for at blive. Men det er (7)..., at forbrugerne inden for den nærmeste fremtid vælger at købe de fleste af deres dagligvarer online. Det er nemlig også sådan, at det tager tid at ændre folks indkøbsvaner. Det (8)... nok, at der går mange år, før de fleste af os køber vores dagligvarer på nettet frem for i en fysisk butik.

Instruktion

- Læs teksten **Kørselsafgifter**.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk: A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hvert af hullerne i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	medfører	X forhindrer	forebygger	skyldes
1	imidlertid	desuden	således	derfor
2	løsninger på	undersøgelser af	forklaringer på	årsager til
3	ligeledes	samtidig	dermed	derimod
4	Vedtagelsen af	Indførelsen af	Udregningen af	Aftalen om
5	effektivt	populært	lovligt	billigt
6	godkende	tillade	registrere	acceptere
7	risikere	indrømme	udelukke	afvise
8	alligevel	næppe	stadigvæk	nemlig

Kørselsafgifter

Der bliver flere og flere biler i verdens storbyer. Det (0) ... voksende trafikproblemer i form af f.eks. bilkøer og forurening. I nogle storbyer i verden har man forsøgt at reducere trafikproblemerne ved at opkræve en afgift for at køre ind i byen.

I København har man også i de senere år oplevet voksende trafikproblemer. Man har (1) ... ikke gjort noget af betydning ved dem. Hver morgen snegler bilerne sig af sted på vejene ind til København. Regeringen havde dog indtil 2012 planer om at indføre en afgift for at køre ind i København. Men planerne blev opgivet blandt andet på grund af folkelig modstand. Derfor arbejder regeringen på at finde andre (2) ... trafikproblemerne.

Det kunne f.eks. være en mulighed at indføre roadpricing. Ved roadpricing er det ikke sådan, at man betaler en fast afgift for at køre ind i byen. Man betaler (3) ... for den strækning, man har kørt. (4) ... en kørselsafgift via roadpricing kan ske ved hjælp af GPS-måling¹ af, hvornår, hvor langt og hvor man har kørt.

Roadpricing kan dermed også være et (5) ... redskab til at regulere biltrafikken. Roadpricing kan tilrettelægges, så det ikke koster så meget at køre på tyndt trafikerede veje. Samtidig kan man gøre det ekstra dyrt at køre ind i hovedstaden i myldretiden. Dette vil få nogle bilister til at ændre trafikvaner. De vil i mange tilfælde vælge andre ruter end de mest trafikerede veje.

Mange trafikforskere går ind for roadpricing. Men politikerne ønsker at se tiden an. De mener blandt andet ikke, at man ved nok om den nødvendige teknik til, at man kan (6) ... bilkørsel ved hjælp af GPS.

Politikerne vil også være helt sikre på, at der er folkelig opbakning, inden man eventuelt indfører roadpricing. Man vil ikke (7) ..., at man igen opgiver nogle trafikplaner på grund af folkelig modstand mod en ny afgift.

Men måske er der ikke nogen grund til at frygte vælgerne. Roadpricing behøver ikke resultere i endnu en afgift. Roadpricing kan (8) ... betyde, at de danske bilister slipper for nogle af de afgifter, de betaler i dag.

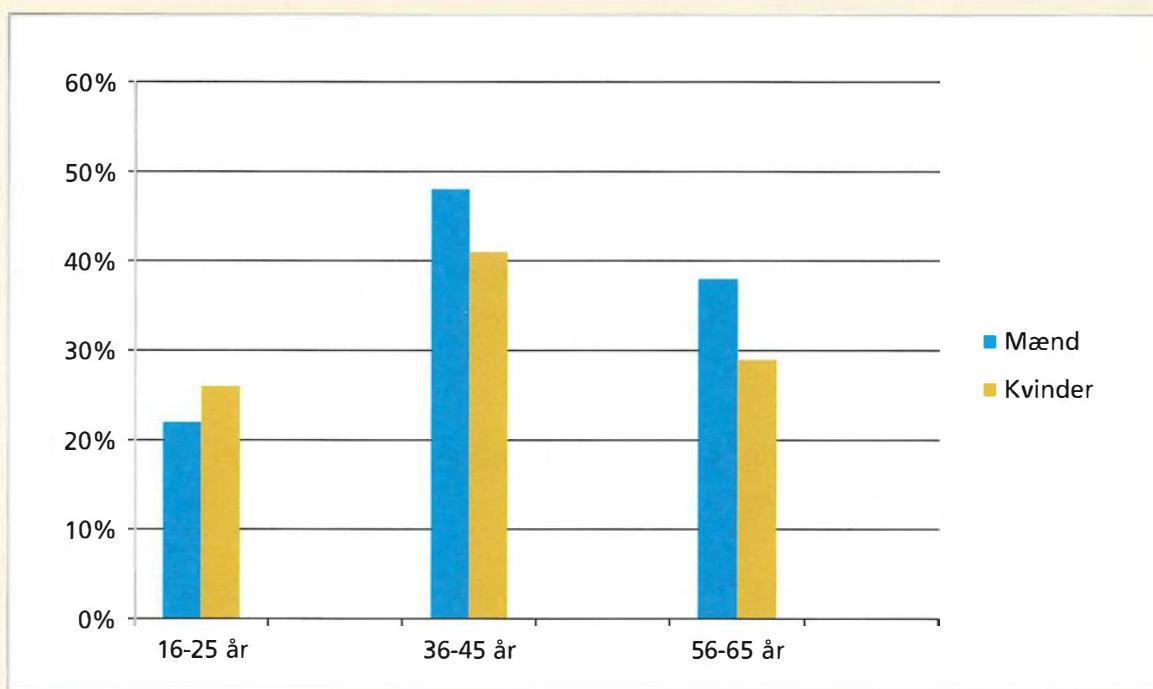
¹ En GPS kan på baggrund af signaler fra GPS-satellitter måle geografisk position.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

A: Frivilligt arbejde¹

Andelen af danskere i udvalgte aldersgrupper, der udførte frivilligt arbejde i løbet af 2012.

Kilde: "UDVIKLINGEN I FRIVILLIGT ARBEJDE 2004-2012", SFI, 2014

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager der kan være til en eller flere af de forskelle, diagrammet viser.
- Vurder, hvilke former for frivilligt arbejde der er mest brug for i det danske samfund.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

1 Man kan f.eks. arbejde frivilligt som lektiehjælper for børn og unge, træner i en sportsklub, indsamler for nødhjælps- og interesseorganisationer eller besøgsven for ældre medborgere.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Økonomisk støtte til unge under uddannelse

Hvis man er fyldt 18 år og er under uddannelse, så kan man søge *SU (Statens Uddannelsesstøtte). Men hvem skal have økonomisk støtte fra det offentlige, og hvor meget? Det er der forskellige holdninger til.

Her er der nogle synspunkter:

- Støtten skal kun gives til unge fra familier med dårlig økonomi.
- Unge skal kunne klare sig uden økonomisk hjælp fra deres forældre.
- Unge skal ikke være nødt til at arbejde, mens de studerer.
- Økonomisk støtte gør de unge dogne og uambitiøse.
- Kun dygtige unge med høje karakterer skal have økonomisk støtte fra det offentlige.
- Støtte skal kun gives til studerende, der tager en uddannelse, som samfundet har brug for.

Opgave

- Fortæl kort, hvad du mener, samfundet får ud af at give økonomisk støtte til unge under uddannelse.
- Kommentér et eller to af synspunkterne på listen.
- Vurdér fordele og ulemper ved, at staten giver økonomisk støtte til alle unge under uddannelse, uafhængigt af forældrenes indkomst.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

* Note: SU kan gives som både lån og stipendier. Lån skal betales tilbage, mens stipendier er tilskud, der normalt ikke skal betales tilbage.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Det offentlige sundhedsvæsen

Udgifterne til det offentlige sundhedsvæsen stiger. Nedenfor er der nogle forslag til, hvordan man kan reducere og/eller finansiere udgifterne og dermed sikre en høj standard inden for sundhedsvæsnet.

- Brugerbetaling for besøg hos egen læge.
- Øget brugerbetaling på medicin.
- Nedlæggelse af flere små sygehuse.
- Skattestigninger.
- Offentlige besparelser på andre områder (fx gymnasier, politiet, motorveje).
- Bedre forebyggelse af sygdomme.

Opgave

- Fortæl kort om dine forventninger til behandling i et offentligt sundhedsvæsen.
- Kommentér et eller to af forslagene fra listen.
- Vurdér fordele og ulemper ved et offentligt sundhedsvæsen.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

Illustration: Niels Roland

Unge og økonomi

1 A. "De fleste studerende kan få økonomisk støtte (SU), men der er mange studerende, der også vælger at tage et studielån."

Hvorfor tror du, det er sådan?"

"Mener du, der kan være nogen problemer ved, at studerende tager et studielån."

Hvorfor/hvorfor ikke?"

1 B. "Mange unge tager hurtige lån via deres mobiltelefon, selvom det ofte er meget dyrt at låne penge på den måde. Hvorfor tror du alligevel, de gør det?"

"Mener du, der kan være nogen problemer ved, at unge tager hurtige og dyre lån via deres mobiltelefon? Hvorfor/hvorfor ikke?"

2. "Nogle forældre køber en lejlighed til deres børn, når de flytter hjemmefra for at studere.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvordan tror du, det påvirker de unges forhold til økonomi og forbrug senere i livet, at forældrene køber en lejlighed til dem, når de flytter hjemmefra?"

NOTER

DEMOKRATI OG MEDBORGERSKAB

OPGAVER I OPGAVEBANKEN

NOTER

HVERDAGSLIV OG RELATIONER

Instruktion

- Læs teksten **Hjemmeboende unge trives bedst**
- Til hvert spørgsmål er der tre svarmuligheder: A, B og C.
- Sæt kryds ved det korrekte svar ved hvert af spørgsmålene.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

1. Hvad fortæller teksten om unge i Danmark?

Sæt ét kryds.

- A. Udeboende 19-årige unge tjener ikke så mange penge som hjemmeboende.
- B. Det er mere almindeligt, at udeboende 19-årige har arbejde, end at de studerer.
- C. Antallet af 19-årige danskere, der er udeboende, er steget de senere år.

2. Ifølge teksten lever udeboende unge et mere vildt liv med fester end hjemmeboende unge.

Hvilken grund til dette nævnes i teksten?

Sæt ét kryds.

- A. De behøver ikke at tage ansvar for andre end sig selv.
- B. De har råd til det, fordi de tjener deres egne penge.
- C. Deres forældre vil ikke holde øje med dem.

3. Ifølge teksten så trives de unge, der stadig bor hjemme bedre end de udeboende unge.

Hvilken begrundelse gives der for dette?

Sæt ét kryds.

- A. De har mulighed for at spare penge op.
- B. De har ofte stabile forhold.
- C. De spiser dagligt sammen med deres forældre.

4. Liva Linnet giver udtryk for, at hun har opnået en følelse af ligeværdighed med sine forældre. Hvad begrunder hun denne følelse med?

Sæt ét kryds.

- A. At hun har fået kælderafdelingen som sin egen private del af huset.
- B. At hun er begyndt at deltage i de huslige pligter på lige vilkår med sine forældre.
- C. At hun er blevet voksen, mens hun har boet sammen med sine forældre.

5. Nogle grupper af unge flytter tidligere hjemmefra end andre. Hvilken grund nævnes der i teksten?

Sæt ét kryds.

- A. De har et dårligt forhold til deres forældre.
- B. Forældrene har forskellige problemer.
- C. Forældrene har ikke råd til, at de bor hjemme.

6. Hvilken holdning giver forskerne udtryk for i teksten?

Sæt ét kryds.

Forældrene og/eller samfundet skal

- A. blande sig mindre i de unges liv.
- B. ráde de unge til at flytte hjemmefra senere.
- C. støtte de unge udeboende mere.

7. Teksten indeholder forskellige udsagn om hjemme- og udeboende unge. Hvilket af følgende udsagn er ifølge teksten korrekt?

Sæt ét kryds.

- A. Der er udelukkende ulemper ved at flytte tidligt hjemmefra.
- B. Unge, der bor hjemme, får et mere ligeværdigt forhold til deres forældre.
- C. Generelt har de unge og deres forældre et udmarket forhold til hinanden.

Tekst 1

Hjemmeboende unge trives bedst

Danske unge har europarekord i at flytte tidligt hjemmefra, men de 19-årige, der bor hos mor og far, klarer sig bedre end dem, der er flyttet hjemmefra.

Nye tal fra EU's statistiske kontor, Eurostat, giver Danmark en førsteplads blandt EU's medlemslande som det land, hvor flest unge har forladt mor og fars trygge favn.

Hver tredje af de danske unge i alderen 18-24 år er hjemmeboende, mens det fx kun gælder 9 ud af 10 italienske unge i samme aldersgruppe.

Men den danske europarekord i hurtig fraflytning fra barndomshjemmet er ikke nødvendigvis en succeshistorie. Ny forskning fra Det Nationale Forskningscenter for Velfærd – SFI viser nemlig, at de unge, der flytter hjemmefra, inden de er fyldt 19 år, er mere utsatte for problemer. Generelt lever de mere usundt, og så er de i større risiko for ikke at få taget sig en uddannelse end de 19-årige, der bliver boende hos mor og far.

En undersøgelse fra SFI viser nemlig, at de udeboende 19-årige er hyppigere på arbejdsmarkedet end i uddannelse. Og selvom de udeboende altså tjener deres egne penge, tjener de ikke særlig mange af dem, så deres materielle velstand er dårligere end de hjemmeboendes.

»De lever i dårligere boliger med dårligere standard, og velstanden blandt de unge udeboende er generelt ikke særlig høj. Og i forhold til sundhedsadfærdens kan vi se, at de spiser

dårligere. Måske fordi de ikke har råd til at spise ordentligt, måske fordi de har brug for at leve et mere uregelmæssigt liv, hvor der er fokus på fester, og hvor de unge i det hele taget lever et mere vildt liv,« forklarer Mai Heide Ottosen fra SFI.

Hun suppleres af Jens Christian Nielsen, forskningsleder ved Center for Ungdomsforskning (CEFU) på Aarhus Universitet, der har studeret dansk ungdomsliv indgående. Han mener også, at de unge lever et mere vildt liv:

»De udeboende gør sig tidligere erfaringer med at blive voksne, det kan give fordele i livet. Men fordelen ved at lære at tage ansvar for eget liv, kan også være forbundet med risici. Hvis der ikke bliver holdt øje med den unge fra forældrenes side, så kan fristelserne i ungdomslivet med druk i weekenden og fester tage overhånd,« siger Jens Christian Nielsen.

Han understreger, at det liv, der kendtegner de 19-årige udeboende, måske skal ses som en midlertidig periode af deres liv. De er ikke forpligtet af noget eller andre end sig selv, og derfor vælger de at gøre sig nogle erfaringer, som de hjemmeboende unge måske ikke får.

De trygge teenagere trives

Mens de unge med egen postadresse lever et mere uregelmæssigt liv med større risiko for en usund livsstil og mindre chance for at gennemføre en uddannelse, så stortrives de 19-årige, der endnu ikke har forladt teenageværelset hos mor og far.

De spiser aftensmad hjemme flere gange om ugen, de har generelt sundere livsstil, og så er en meget større andel end de udeboende af samme årgang i gang med en uddannelse. Som 19-årig står man et sted i livet, hvor man ofte er i en overgangsfase. Enten er man på vej ind på en uddannelse, eller man er ved at etablere sig på arbejdsmarkedet. Hvis man også vælger at flytte hjemmefra, bliver man måske mere utsat, fordi der sker så meget nyt på én gang, forklarer ungdomsforsker Jens Christian Nielsen.

»Når man skifter fra noget velkendt til noget nyt i livet, så kan man komme i fare for at føle sig ensom. Det går som regel over igen, men det er rart med tryghed i sådan en periode for de unge. Hvis man bliver boende hjemme, hvor man dagligt kan snakke med sine forældre og har adgang til mors mad, så giver det mere trygge rammer. Det er en fordel. Og en sigegevinst er, at man har mulighed for at spare lidt penge op til etablering senere i livet,« forklarer han.

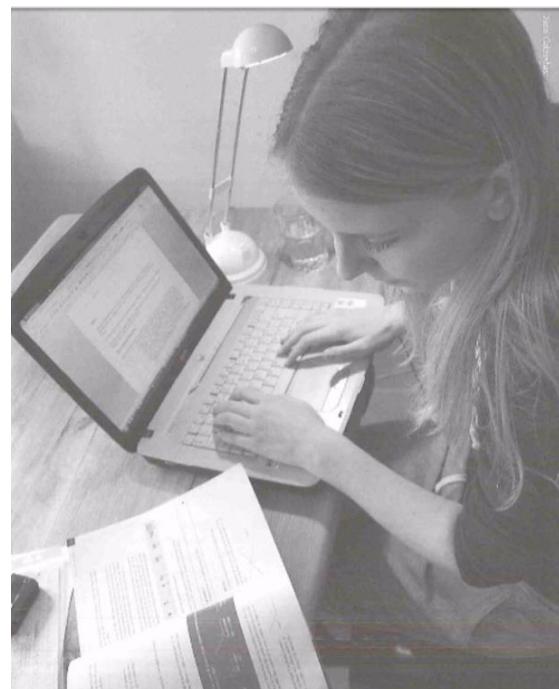
Én af de unge, der studerer og har valgt at bo hjemme, er 22-årige Liva Linnet, der læser på universitetet. Hun bor med begge sine forældre i huset, hvor hun også er vokset op.

»Jeg bor relativt privilegeret, hvor jeg bor. Vi har et stort hus og jeg har hele kælderafdelingen, og selvom vi har adgang til hinandens dele af huset, så er min del alligevel ret privat. Og så har jeg ingen problemer med mine forældre,« begrunder Liva Linnet beslutningen om at bo hjemme den første tid af sit liv som studerende.

Forholdet til forældrene er så godt, at hun slet ikke føler, at hun er et hjemmeboende barn.

»Jeg er blevet voksen, mens vi har boet sammen. Jeg tror, det betyder, at man udvikler et andet

forhold, hvor ens forældre ikke pyloner så meget. Jeg føler, at vi er meget ligeværdige derhjemme, det er nærmest som at bo i et bofællesskab med mine forældre,« fortæller Liva Linnet, der ikke betaler for at bo hjemme, men til gengæld deltager i de huslige pligter på lige vilkår.

Liva Linnet er et eksempel på de unge, som undersøgelsen viser, stortrives med at bo hjemme. Mens de udeboende altså er i risiko for at blive utsatte unge, så klarer de hjemmeboende sig signifikant bedre.

»Det ser ud til, at det forbedrer chancerne for at få et sundt liv og komme i gang med en uddannelse, hvis de unge bor hjemme,« siger Mai Heide Ottosen og understreger:

»Men måske er det andre ressourcer, der får indflydelse, fordi der er en social selektion. Gruppen af de unge udeboende har ofte haft en opvækst, hvor ressourcerne ikke er de samme som i de økonomisk mere velstillede kernefamilier,

hvor de unge typisk bliver boende længere hjemme.«

De, der flytter tidligt hjemmefra, kommer typisk fra familier, hvor forældrene ikke er i beskæftigelse, og hvor forældrene er skilt. Blandt 19-årige med forældre uden arbejde er 33 procent herre i eget hus, mens det gælder 14 procent af de 19-årige med forældre med lang videregående uddannelse.

For seniorforsker Mai Heide Ottosen er det en central pointe, at der for gruppen af udeboende 19-årige kan være rigtig gode grunde til, at de har taget en tidlig exit fra barndomshjemmet, som så til gengæld giver dem lidt sværere betingelser, når de starter et liv på egne ben.

»Der tegner sig et mønster af, at der er sammenhæng mellem sociale ressourcer og familiebaggrund. Det er de socialt svageste grupper, der hyppigst er utsat for familiebrud, og derfor har de unge ikke lige chancer i forhold til valget mellem at bo hjemme eller flytte hurtigt hjemmefra.«

Men skulle man nu få den tanke, at de udeboende måske har taget flugten fra dumme, sure forældre, så viser undersøgelsen dog noget andet. Samlet set oplever 90 procent af de 19-årige, at deres forældre er vigtige ressourcepersoner i deres liv, der holder af dem, taler med dem og er til at stole på. Så alt i alt konkluderer forskerne fra SFI, at de 19-årige har et godt forhold til deres forældre – uanset om de er fraflyttet barndomshjemmet eller ej.

Selv om forskerne konkluderer, at det giver de unge et sundere liv og bedre chancer for at komme i gang med en uddannelse, hvis de bor hjemme, så mener ingen af dem, at

myndighederne skal til at blande sig i, om de unge bliver hjemme eller flytter.

»Det er for vidtgående at anbefale, at unge skal bo hjemme. Men jeg har tænkt over, om vi mon slipper kontrollen med dem lidt for hurtigt, når de bliver 18 år. Selv om de unge godt nok er meget selvstændige og selvkørende, skal vi nok huske på, at de trods alt ikke er så voksne endnu og bakke dem op,« siger Mai Heide Ottosen.

Jens Christian Nielsen fra CEFU mener også, at samfundet skal have øget opmærksomhed på gruppen af unge, der flytter tidligt hjemmefra, og det er særligt gennem uddannelsessystemet, man har mulighed for at støtte de unge, mener han:

»Det er utrolig vigtigt at alle unge har et godt socialt liv, og der bør vi nok være mere opmærksomme på hele situationen hos de unge med tegn på problemer i stedet for snævert at fokusere på, om de opnår gode faglige resultater. Det er vigtigt at være opmærksom på, hvorvidt den unge har et trygt sted at bo, om hun har venner, og om hun er medlem af foreninger eller deltager i fritidsaktiviteter. Man er nødt til at se på det hele, for det betyder pokkers meget i længden.«

Frit efter Katrine Birkedal Christensen, *Ugebrevet A4*, 2010

Instruktion

- Læs teksterne: Eva og Peter har hver deres arbejdsopgaver derhjemme og Kvinder og mænd bruger næsten lige meget tid på husarbejde.
- Til hvert spørgsmål er der fire svarmuligheder: A, B, C og D.
- Sæt kryds ved det rigtige svar.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Hvad giver Eva Sandager udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. Hun mener, at hun er bedre end Peter til meget af det indendørs husarbejde som for eksempel at vaske tøj.
- B. Hun er tilfreds med den arbejdsdeling hun har med Peter, selvom hun laver mere end ham.
- C. Hun vil gerne have, at Peter hjælper hende med husarbejdet de dage, hvor hun er ekstra træt.
- D. Hun mener, at hendes og Peters arbejdsdeling er blevet, som den er, fordi de ikke ønsker at skændes om husarbejdet.

2. Hvad er for Eva og Peter vigtigst for, hvordan husarbejdet fordeles?

Sæt ét kryds.

- A. At de kan få deres dagligdag til at fungere godt.
- B. At de sparar penge på for eksempel håndværkere.
- C. At de bruger cirka lige meget tid på deres husarbejde
- D. At de hver især har de arbejdsopgaver, de bedst kan lide.

3. Hvad giver Peter Strandby udtryk for?

Sæt ét kryds.

- A. Han synes, det ville være rimeligt, hvis han og Eva deltes lidt mere ligeligt om husarbejdet.
- B. Han tror, det ville være godt for deres forhold, hvis de deltes ligeligt om både det indendørs husarbejde og det praktiske arbejde udendørs.
- C. Han kan bedre lide at lave det praktiske arbejde udendørs end at lave mad, vaske tøj og gøre rent.
- D. Han er ikke så god til det indendørs husarbejde, så han laver det meste af det praktiske arbejde udendørs i stedet for.

Opgaver til tekst 2

4. Hvad står der i teksten om kvinder og mænds tidsforbrug på husarbejde?

Sæt ét kryds.

- A. Det er kvinderne, der bruger mest tid på husarbejdet, fordi de er bedst til mange af arbejdsopgaverne i hjemmet.
- B. Kvinder og mænd i parforhold vil bruge cirka lige meget tid på husarbejdet om få år, fordi de vil lave lige meget af det indendørs husarbejde og af det praktiske arbejde udendørs.
- C. Det er bedst for samfundsøkonomien, at kvinder og mænd i parforhold altid bruger lige meget tid på husarbejdet.
- D. Det er sandsynligt, at kvinder og mænd i parforhold vil bruge lige meget tid på husarbejdet, hvis de har cirka samme uddannelsesniveau og lige lang arbejdstid.

5. Hvad står der i teksten om kvinder og mænds fordeling af arbejdsopgaver derhjemme?

Sæt ét kryds.

- A. Kvinder og mænd laver generelt alle arbejdsopgaver derhjemme i fællesskab, når de har lige meget udearbejde.
- B. Der vil om få år ikke være forskel på, hvilke arbejdsopgaver kvinder og mænd har derhjemme, hvis den nuværende udvikling fortsætter.
- C. Det er bedst for økonomien i et parforhold, at kvinden og manden laver alle arbejdsopgaver derhjemme sammen.
- D. Både kvinder og mænd er styret af nogle normer for, hvem der tager sig af hvilke arbejdsopgaver derhjemme.

6. Hvad er ifølge teksten den mest almindelige årsag til, at kvinder og mænd i parforhold kan have konflikter om husarbejdet?

Sæt ét kryds.

- A. At den ene i parforholdet ikke føler sig værdsat af den anden.
- B. At de er uenige om, hvordan arbejdsopgaverne skal udføres.
- C. At den ene i parforholdet bruger mere tid på husarbejdet end den anden.
- D. At de ikke er enige om fordelingen af arbejdsopgaverne i hjemmet.

7. Hvad siger Helene Aarseth om mænds forhold til husarbejde?

Sæt ét kryds.

- A. Mænd begyndte at lave husarbejde, efter at det havde ændret status til noget lystbetonet.
- B. Mænd engagerer sig mere i husarbejdet end kvinder, fordi de har mere tid til at gøre det godt.
- C. Mænd begyndte at lave husarbejde, fordi de overtog de arbejdsopgaver, som allerede var deres hobby.
- D. Mænd er bedre end kvinder til at gøre husarbejde til en spændende aktivitet.

Tekst 1

Eva og Peter har hver deres arbejdsopgaver derhjemme

Eva Sandager og Peter Strandby er gift og har børnene Astrid på tre og Anna på ét år. De deles om husarbejdet. Mens Peter tager sig af reparationer og vedligeholdelse af huset, gør Eva rent, vasker tøj og skifter ble. Med to små børn kan Eva godt mærke, at der er meget mere at lave, end dengang de ikke havde børn:

”Selvfølgelig kan det nogle gange være lidt surt med alt det ekstra arbejde, som to små børn giver. Men til gengæld har vi to små guldklumper,” smiler Eva og fortsætter: ”De dage, jeg er ekstra træt, kan jeg da godt tænke tilbage på dengang, vi ikke havde børn. Vi kunne gå i biografen og på café og sådan noget. Nu går tiden med at vaske tøj og smøre madpakker.”

Eva og Peter hjælper hinanden, men Eva bruger lidt mere tid på husarbejdet:

”Det er mig, der laver det meste indendørs. Til gengæld laver Peter meget arbejde på huset. Og selvom han måske ikke bruger helt så meget tid herhjemme som mig, så er det helt fint med mig. Vi sparer nemlig mange penge på håndværkere, ved at Peter tager sig af reparationer og vedligeholdelse. Jeg kan ikke sige præcist, hvorfor vores arbejdsdeling er, som den er. Men vi skændes i

hvert fald sjældent om husarbejdet, og jeg kan faktisk godt lide at vaske tøj. Det giver mig lidt tid for mig selv, og så slapper jeg meget godt af.”

Peter kan også mærke, at det er en travl hverdag med to små børn. Han afleverer børnene hver morgen, for Eva møder tidligt på arbejde. Peter køber også ind til hverdag. Han mener dog, de får hverdagen med børn og arbejde til at hænge godt sammen:

”Vi deles ikke ligeligt om alt husarbejdet herhjemme. Og selvom vi en gang imellem måske godt kunne have lyst til at fordele arbejdsopgaverne lidt anderledes, så hænger hverdagen fint sammen, sådan som vi har indrettet os. Og det er vi enige om at prioritere,” siger Peter og fortsætter: ”Det er Eva, der laver mad, gør rent og vasker tøj til hverdag. Til gengæld køber jeg næsten altid ind, og jeg afleverer også altid børnene om morgenen, da Eva skal gå tidligt. Det er også mig, der putter pigerne om aftenen, mens Eva gør klar til næste morgen – vasker tøj, lægger tøj frem og smører madpakker. Jeg spørger hende tit, om hun synes, det er o.k. Det siger hun, det er, selvom jeg egentlig går ind for, at vi skal bruge lige meget tid på alt det herhjemme – og jeg har ikke noget imod at vaske tøj.”

Til spørgsmålet om, hvorfor det er ham, der tager sig af reparationer og vedligeholdelse, svarer Peter: "Eva er ikke så vild med at ordne ting ved huset, så det slipper hun for. Jeg har så været nødt til at lære

at lægge nyt gulv og reparere døre og vinduer. Men det er også i orden, selvom det også har betydet nogle travle weekender uden ret meget tid til børnene."

Foto: Colourbox

Tekst 2

Kvinder og mænd bruger næsten lige meget tid på husarbejde

Det er ikke længere kvinderne, der laver alt arbejdet derhjemme. Kvinder og mænd deles i stadig højere grad om husarbejdet.

Rockwool Fondens Forskningsenhed har lavet undersøgelser af kvinder og mænds tidsforbrug på husarbejde og erhvervsarbejde siden 1964. Kvinderne har i perioden fået mere og mere udearbejde. Samtidig er deres tidsforbrug på husarbejde blevet mindre, mens mændenes tidsforbrug er blevet større. Hvis udviklingen fortsætter, vil kvinder og mænd om få år bruge lige meget tid på husarbejde.

Tallene er gennemsnitstal. Det varierer derfor fra familie til familie, hvor meget tid kvinden og manden bruger på husarbejde. I de familier, hvor kvinden og manden har nogenlunde lige lange uddannelser, og hvor de har lige meget udearbejde, bruger de næsten lige meget tid på husarbejde.

Samfundsøkonomisk gevinst

Mændenes øgede deltagelse i husarbejdet gavnner ikke blot ligestillingen. Det gavnner også samfundsøkonomien. Det mener Jens Bonke, der er seniorforsker ved Rockwool Fondens Forskningsenhed:

"Det er spild, hvis kvinden laver det hele, når mannen lige så godt kan gøre det. For det betyder, at hun kan bruge mindre tid på arbejdsmarkedet," siger Jens Bonke.¹

Der er ingen saglig argumentation for, at kvinder generelt skulle være dygtigere til indendørs husarbejde end mænd. Jens Bonke peger derfor også på, at det økonomisk set er vigtigt, at kvinder og mænd ikke lader sig styre af traditioner og normer for, hvem der laver hvad derhjemme. De skal lave det, de er bedst til. Det betyder på den anden side også, at det nogle gange bedst kan betale sig, at kvinden laver mere husarbejde end manden, altså at en traditionel arbejdsdeling kan være den mest fornuftige:

"Hvis kvinden er bedst til at lægge tøj sammen, og manden er hurtigst til at slå græs, er det en smart fordeling," siger Jens Bonke.²

Fordeling af arbejdsopgaver

Selvom kvinder og mænd er på vej til at bruge lige meget tid på husarbejdet, så er der en række forskelle mellem kvinder og mænds arbejdsopgaver derhjemme.

Kvinderne har historisk set været bundet til hjemmet, og det er stadig primært kvinderne, der tager sig af de daglige, rutinemæssige pligter derhjemme. Sådan er det, selvom kvinderne i dag også har udearbejde. Det er kvinderne, der gør rent, vasker tøj og skifter ble, mens mændene reparerer og vedligeholder huset i weekenden. Og der er ikke noget, der tyder på, at forskellene vil forsvinde foreløbig.

1 "Tre ud af fire kvinder står for vasketøjet", Politiken, den 27. oktober 2013.

2 Se fodnote 1.

Karen Hvidtfeldt Madsen forsker i køn og kultur ved Syddansk Universitet. Hun mener, den traditionelle arbejdsdeling i hjemmet skyldes, at både kvinder og mænd er påvirkede af nogle traditionelle opfattelser i samfundet af, at kvinden har ansvaret for hjemmet, og at manden er hovedforsørgeren i familien. Disse opfattelser eksisterer stadig, selvom kvinderne i dag også har udearbejde.

Karen Hvidtfeldt Madsen konstaterer også, at mændene har overtaget den del af husarbejdet, der er mest prestige i, og som ligner mændenes traditionelle arbejdsopgaver fra fortiden mest. Det er mændene, der laver det udendørs arbejde. Men når de så laver indendørs husarbejde, køber de ind og laver mad i stedet for at vaske tøj og skifte ble. Det minder en hel del om deres oprindelige rolle som dem, der skaffer mad til familien:

"Mænd påtager sig i høj grad det, der er synligt og produktivt. Når man køber ind, kan man se, at der er sket noget, mens kvinden gør rent og skifter ble igen og igen, uden at det egentlig gør nogen forskel," siger Karen Hvidtfeldt.³

Konflikter om husarbejdet

Når mænd i dag deltager mere i husarbejdet, betyder det også, at husarbejdet er blevet et område, hvor der kan opstå konflikter i parforholdet. Konflikterne kan dreje sig om fordelingen af arbejdsopgaverne. De kan også dreje sig om, hvordan arbejdet skal gøres, eller hvor lang tid kvinden og mannen hver især bruger på husarbejdet. På Center for Familieudvikling holder Søren Marcussen kurser for par med problemer i parforholdet. Han siger, at konflikter om husarbejde er en af de mest almindelige konflikter. Dog er den ulige fordeling ikke det egentlige problem:

"En 70/30-fordeling kan fungere fint, hvis begge parter er enige. Konflikter om husarbejde handler næsten altid om nogle underliggende følelser. Typisk af ikke at være anerkendt, at være domineret," siger Søren Marcussen.⁴

Nytænkning af husarbejdet

Da kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet, var det samtidig et krav, at mændene skulle begynde at tage del i husarbejdet. Det har ifølge kønsforsker dr. polit. og sociolog Helene Aarseth, Center for tværfaglig kønsforskning, Oslo Universitet, haft en positiv betydning for husarbejdet. Mænd engagerer sig nemlig mere i det, de laver, fx i madlavningen. Madlavning ender således med at blive en hobby for mændene, hvor de lægger tid og energi i at nå et godt resultat. Hermed bidrager mændene positivt til husarbejdet på en anden måde end ved blot at overtake en del af arbejdet:

"Tidligere, da kvinder var husmødre, var arbejdet i hjemmet en del af kvindens pligter. Og da kvinderne så også kom ud på arbejdsmarkedet, blev husarbejde mere og mere fremstillet som en sur pligt. Men i den ligestillede familie, hvor begge har arbejde ude, og begge må tage del i arbejdet i hjemmet, forholder mænd sig til madlavning på en ny måde. Det medfører, at madlavning ændrer status fra almindeligt husmorarbejde til hobby og fritidsinteresse. (...) Man har fundet ud af, at den ændring er knyttet til mandens indtræden i arbejdet i hjemmet. Når det kræves, at mannen skal deltage i husarbejde, bliver det lystbetonet og interessant, og han tænker ikke på det som en sur pligt ligesom kvinden, der har arvet en husmoderidentitet og har været optaget af, at mannen ikke deltog, og at pligt og ansvar påhvilede hende."⁵

³ Se fodnote 1.

⁴ Se fodnote 1.

⁵ "Fra sur pligt til lystbetonet hobby", Kristeligt Dagblad, den 7. september 2012.

Instruktion

- Læs teksten **Madklubber**.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk: A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hvert af hullerne i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	altid	kun	især	X nok
1	konstateres af	medfører	skyldes	forklarer
2	form for	lyst til	tid til	grund til
3	vilkår	krav	fordеле	opgaver
4	derfor	alligevel	samtidig	således
5	tværtimod	fortsat	heller ikke	desuden
6	nødvendigt	trygt	sjældent	almindeligt
7	regler for	årsager til	indbydelser til	interesse for
8	derimod	nemlig	imidlertid	dog

Madklubber

Flere danskere mødes i dag i madklubber end for 20 år siden, og det er (0) ... singler, der nyder godt af madklubernes muligheder. I en madklub mødes man cirka en gang om måneden og spiser sammen, og det er et populært koncept. Undersøgelser viser nemlig, at hele 10 % af danskerne har prøvet at spise i en madklub.

Stigningen i antallet af madklubber (1) ..., at folk har en travl hverdag. Folk har både lange arbejdsdage og mange fritidsaktiviteter, og så er der ikke tid og overskud til at lave store fine middage. Derfor har vi brug for en uformel måde at være sammen på, hvor vi kan mødes og hygge os. Netop denne (2) ... samvær får vi med en madklub, og derfor tror eksperter også, at antallet vil stige.

Det er alle typer mennesker, der kan have glæde af madklubbens muligheder, men hvis man bor alene, er der nogle særlige (3) Man kan spare tid, fordi man ikke altid skal lave mad til sig selv, og (4) ... er det muligt at lave god mad billigt, fordi man kan købe ind i store mængder, de gange man selv skal lave mad. Mange oplever (5) ..., at maden smager bedre, når man spiser sammen med andre.

Folk er generelt forskellige, og det er derfor også (6) ..., at medlemmer af en madklub møder op med forskellige forventninger til det sociale samvær i en madklub. Men det kan give småkonflikter. Hvis man vil være sikker på at undgå disse småkonflikter, skal der for alle typer af madklubber være (7) ... middagene. Eksempelvis er det en god idé på forhånd at aftale, hvilken mad der skal serveres, og hvor mange retter der skal på bordet. Det er også vigtigt, at deltagerne i madklubben er enige om, hvor længe de er på besøg hos hinanden. Med klare aftaler er der næsten garanti for godt samvær og succes.

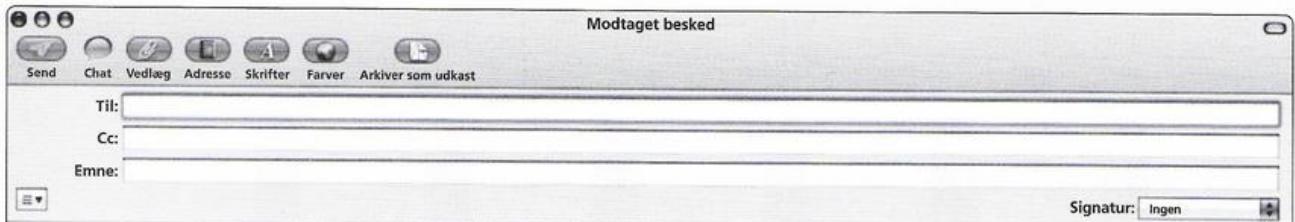
Madklubber er også på vej til at blive en god mulighed for dem, der har lyst til at møde nye mennesker. Som noget relativt nyt tilbyder flere organisationer (8) ... at organisere fællesspisning for deltagere, der ikke kender hinanden. På den måde kan man både få et godt måltid mad og udvide sin vennekreds, og det vil måske få endnu flere til at deltage i madklubber i fremtiden.

En e-mail

Situation

Du har fået en mail fra din danske ven Erik, som har boet og arbejdet i Spanien i flere år. En del af maileen står nedenfor.

... Jeg skriver til dig, fordi jeg har et par kolleger, som planlægger at holde ferie i Danmark til sommer. De er specielt interesserede i den del af Danmark, hvor du bor. Men jeg kender jo ikke den egn så godt, så måske kan du hjælpe os.

De vil gerne rejse lidt rundt og se forskellige steder og lære egnen og dens historie at kende. Har du nogen gode forslag til steder, som du tror kunne være interessante at se? De overvejer at tage deres cykler med, men det kan jo godt være lidt koldt og blæsende i Danmark. Så hvad mener du om det? Vil det ikke være bedre at komme rundt på andre måder? Og hvad med overnatning? De overvejer at bo privat hos en familie i stedet for på et hotel. Vil det være en god idé, tror du?

Men hvordan går det med dig? Sidst vi snakkede sammen, tænkte du på at søge nyt arbejde. Hvordan gik det egentlig med det? ...

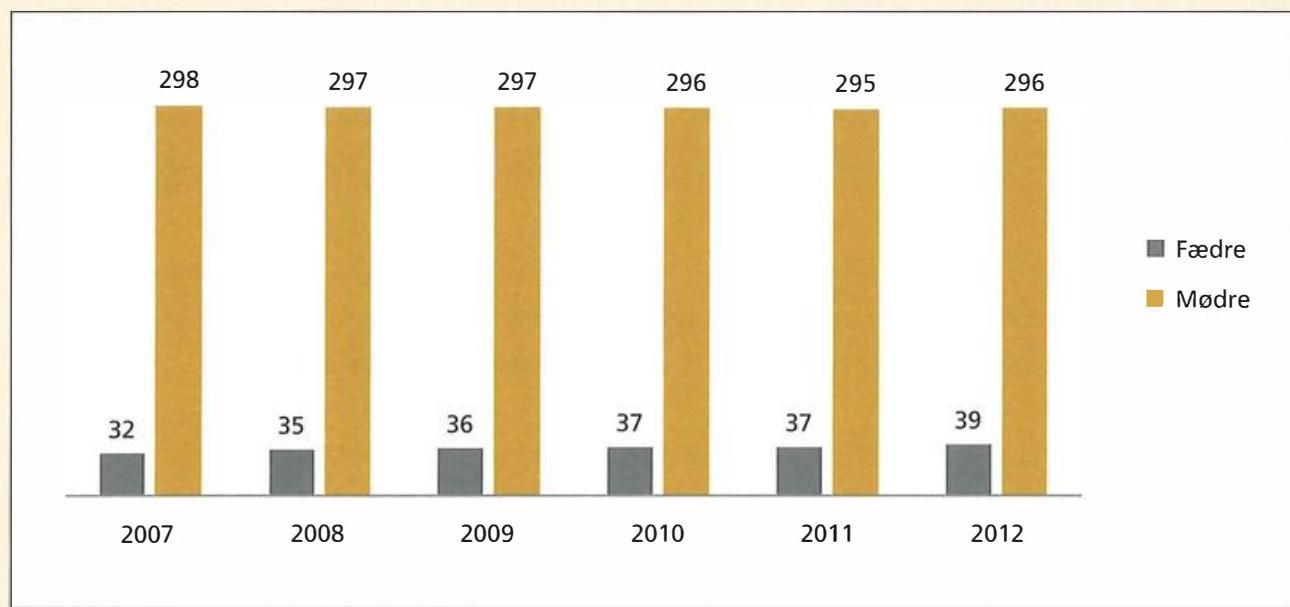
Opgave

Skriv et svar

- Tak for mailen.
- Kom ind på de understregede dele i mailen.
- Tilbyd, at Eriks kolleger kan få din mail-adresse.

A: Fordeling af barselsorlov

Det gennemsnitlige antal dage på barselsorlov pr. barn for fædre og mødre, perioden 2007 til 2012*

Kilde: Danmarks Statistik, 2014.

Opgave

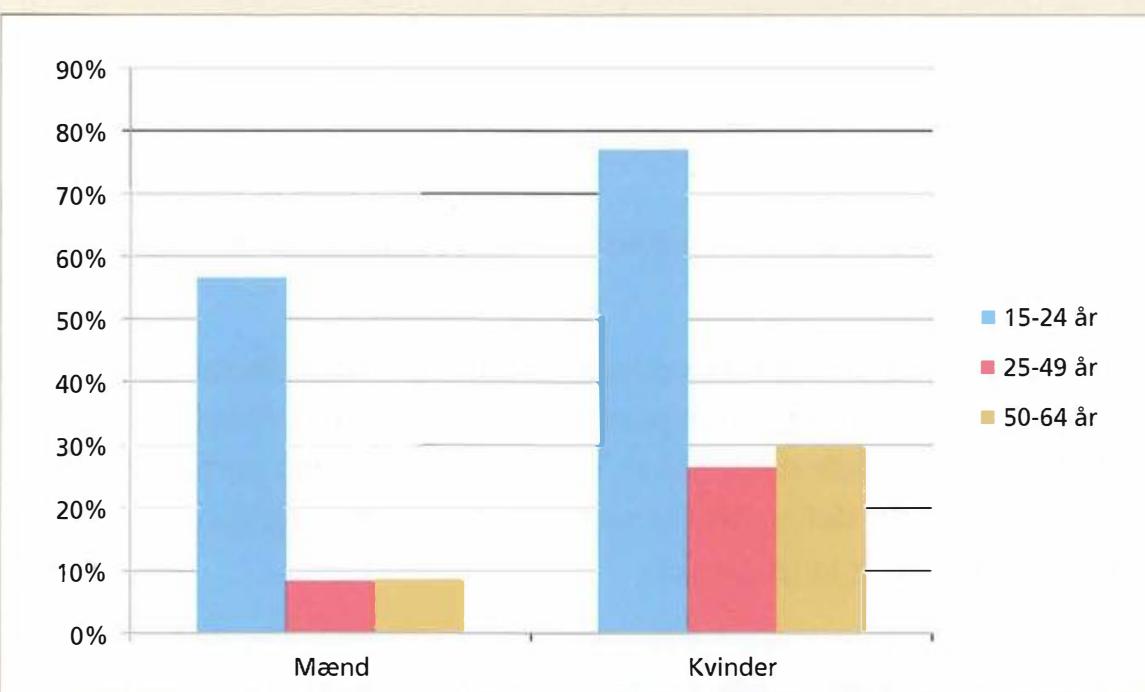
- Beskriv kort hovedtrækene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager der kan være til udviklingen og fordelingen mellem de to køn.
- Vurdér fordele og ulemper ved, at fædre via lovgivning tvinges til at holde længere barselsorlov, end de gør i dag.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

A: Deltidsarbejde

Andel af beskæftigede med deltidsarbejde i Danmark i 2014 fordelt efter køn og alder

Kilde: © Nordisk Ministerråd, http://norden.statbank.dk/lab003_

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammet.
- Fortæl, hvilke årsager der kan være til nogle af forskellene.
- Vurder, hvad det betyder for ligestillingen i samfundet, at flere kvinder end mænd har deltidsarbejde. Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

B: Opdragelse

Børn bliver i dag opdraget meget friere end tidligere, hvor der var strenge regler for, hvad børn måtte. Nogle mener, at børn i dag bliver for frit opdraget, mens andre advarer mod at vende tilbage til tidligere tiders strenge opdragelse.

Der er således forskellige holdninger til, hvad man skal lægge vægt på i børneopdragelsen.

Her er der nogle synspunkter:

Børn skal opdrages til

- at være kreative
- at være selvstændige
- at være flittige
- at vise hensyn
- at være pligtopfyldende
- at vise respekt

Opgave

- Fortæl kort, hvad du mener, der kendtegner en god opdragelse.
- Kommentér et eller to af synspunkterne fra listen.
- Vurdér fordele og ulemper ved en friere børneopdragelse.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

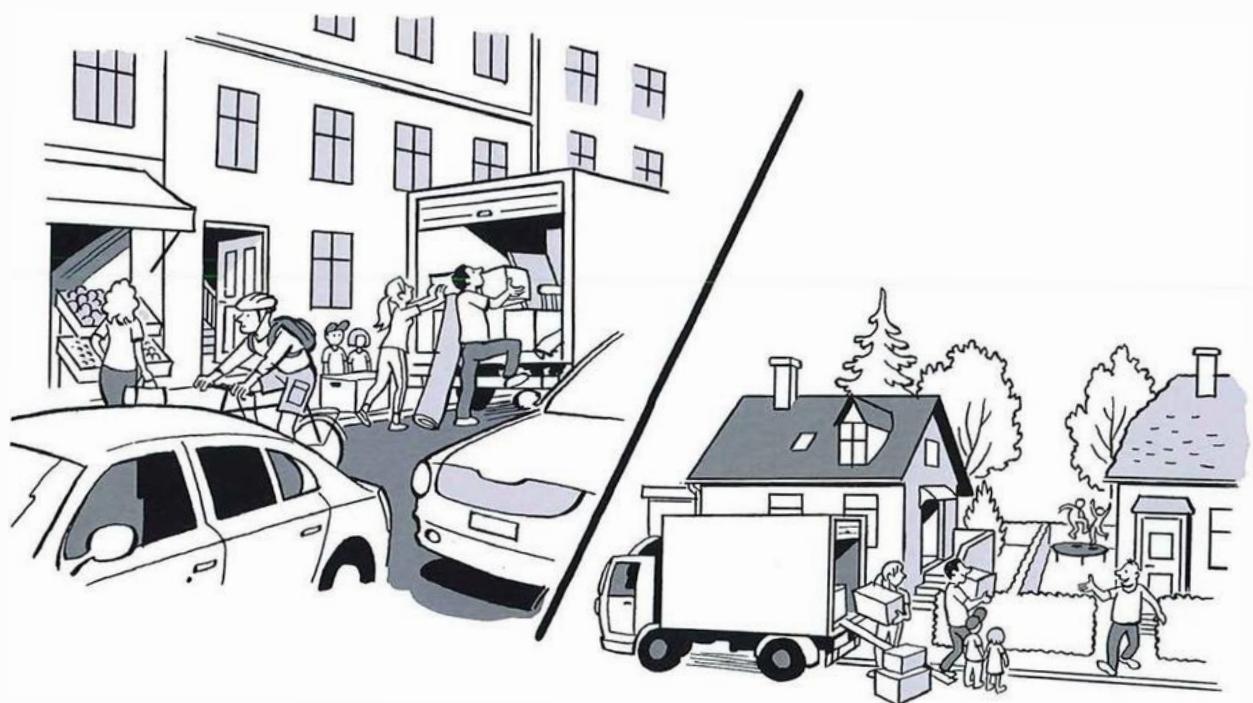

Illustration: Niels Roland

Boformer og livsstil

1 A. "Nogle mennesker flytter i hus i en forstad eller i en mindre by, når de har fået børn.

Hvorfor tror du, de gør det?"

"Hvad tror du, det betyder for en børnefamilies hverdag at bo i et hus i en mindre by i stedet for i en lejlighed midt i en stor by?"

1 B. "Nogle mennesker vælger at flytte i bofællesskaber, hvor de har deres egen lejlighed, men hvor der er fælleshus og fællesaktiviteter.

Hvorfor tror du, de vælger det?"

"Kan der efter din mening være nogen problemer ved at bo i bofællesskab?"

Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

2. "Nogle mennesker vælger en alternativ livsstil uden tv og sociale medier, og hvor de ikke prioriterer materiel luksus.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, det betyder for en families livskvalitet at vælge en sådan alternativ livsstil?"

Illustration: Niels Roland

Børneopdragelse

1 A. "Mange forældre opdrager deres børn til at hjælpe til med husarbejdet fra en tidlig alder, selvom husarbejdet så ofte tager længere tid, end det ville gøre uden børnenes hjælp.

Hvorfor tror du, det er sådan?"

Hvad tror du, det betyder for børn at have pligter derhjemme?"

1 B. "Nogle forældre sætter grænser for, hvor mange timer deres børn må bruge på smartphones, computer eller TV, også selvom børnene har lavet deres skolearbejde og klaret andre pligter derhjemme.

Hvorfor tror du, det er sådan?"

"Kan der være nogen problemer ved, at forældre bestemmer meget over, hvad deres børn *skal* lave i deres fritid? F.eks. hvis de bestemmer, at deres børn *skal* dyrke sport eller *skal* spille klaver?

Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

2. "Nogle forældre vælger at opdrage deres børn uden at skælde ud eller straffe, men ved i stedet at tale med dem som næsten ligeværdige parter - f.eks. hvis de ikke har lavet deres lektier eller kommer senere hjem, end man har aftalt.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved det?"

"Hvad tror du, det betyder for børns respekt for autoriteter som f.eks. skolelærere, arbejdsgivere eller politiet, hvis deres forældre altid taler med dem som næsten ligeværdige parter, også selvom de har gjort noget forkert?"

NOTER

KRIMINALITET OG STRAF

Instruktion

- Læs teksten Nabohjælp.

Der er fjernet otte ord eller udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk: A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hullet i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	desværre	X heldigvis	sommetider	muligvis
1	ofte	måske	faktisk	normalt
2	episoden	oplevelsen	ordningen	beslutningen
3	ligeledes	dermed	desuden	sandsynligvis
4	kræver	bekræfter	sikrer	godkender
5	imidlertid	i hvert fald	trods alt	med andre ord
6	stadig	dog	nemlig	ellers
7	tidligere	alternativ	øjeblikkelig	permanent
8	opmærksomheden	behovet	sandsynligheden	fordelen

Nabohjælp

Ferie betyder afslapning og fritid, men (0)..... er det sådan, at ikke alle holder fri. Der er nemlig altid nogle, der har travlt, når andre holder ferie. Det er indbrudstyrene. Ferietiden er højsæson for indbrud.

Man kan sikre sig mod indbrud på forskellige måder. Det er meget almindeligt at investere i dyre alarmsystemer, men (1)... er der en meget billigere måde. Det er nabohjælp. Siden 1986 har naboer hjulpet hinanden gennem projekt Nabohjælp. Ved hjælp af blandt andet nabohjælpsskilte gør man det synligt for potentielle indbrudstyre, at naboen holder øje med boligen, når ejeren er væk. Og (2)... er helt gratis.

I de seneste år er det blevet muligt at bruge mobiltelefon eller e-mail til at informere hinanden. Det Kriminalpræventive Råd har derfor sat gang i en elektronisk udgave af projekt Nabohjælp. Den elektroniske udgave har forbedret indsatsen mod indbrud, og nabohjælpen er (3) ... blevet endnu mere effektiv.

Den elektroniske udgave (4)... blot, at man opretter en profil på hjemmesiden nabohjælp.dk og inviterer sine naboer med i sit netværk. Når man har gjort det, kan man let give alle sine nabohjælpere besked på computeren eller mobilen, inden man tager på ferie. Og folk vil gerne være med til at holde øje med hinandens boliger. Det er (5)... det indtryk, man får, når man ser på antallet af oprettede profiler på projekt Nabohjælp.

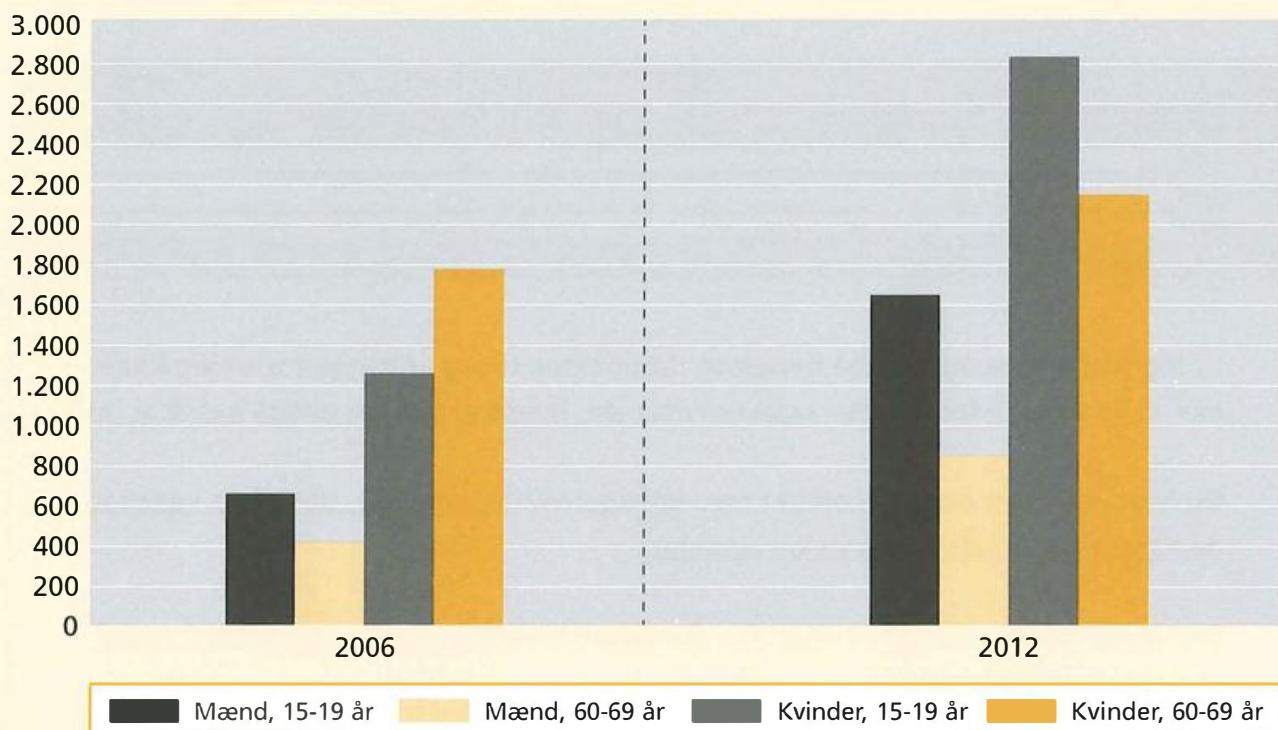
I politiet er man begejstret for projekt Nabohjælp. Undersøgelser viser (6)..., at nabohjælpen virker. Det skyldes især, at den har en forebyggende effekt. Indbrudstyre bryder ikke ind i boliger, der bliver holdt øje med. Men politiet understreger, at det er vigtigt med en (7)... indsats for at holde indbrudstyrene væk. Man ser nemlig ofte, at folk opretter nabohjælp, når der har været indbrud. Men hvis der i de næste måneder ikke sker noget, bliver (8)... mindre, og indbrudstyrene får igen lettere spil.

I delprøve 2 skal du besvare enten opgave A eller opgave B.

A: Lomme- og tasketyverier

Antal ofre efter køn og alder i 2006 og 2012

Kilde: Danmarks Statistik

Opgave

- Beskriv kort hovedtrækkene i diagrammerne.
- Fortæl, hvilke årsager der kan være til de forskelle, diagrammerne viser.
- Vurdér fordele og ulemper ved øget videoovervågning i samfundet i bekæmpelsen af lomme- og tasketyverier.
Begrund dine synspunkter.

Du skal skrive minimum 200 ord.

Unge og kriminalitet

1 A. "Nogle unge mennesker begår småkriminalitet, selvom de ved, at det er ulovligt.

Hvorfor tror du alligevel, at de gør det?"

"Hvad tror du, det betyder for de unges muligheder for at få en uddannelse og et job, at de begår småkriminalitet som helt unge?"

1 B. "På nogle arbejdspladser kan man kun blive ansat, hvis man har en ren straffeattest.

Hvorfor tror du, det er sådan?"

"Kan der efter din mening være nogen problemer ved, at man på nogle arbejdspladser kun kan blive ansat, hvis man har en ren straffeattest?

Hvorfor?/Hvorfor ikke?"

2. "Nogle mener ikke, at helt unge skal kunne straffes efter straffeloven. De skal for eksempel ikke kunne komme i fængsel for alvorlige, kriminelle handlinger som for eksempel vold, indbrud og tyveri.

Hvilke fordele og ulemper mener du, der kan være ved, at helt unge ikke kan straffes efter straffeloven?"

"Hvad tror du, det betyder for kriminaliteten i samfundet, at unge under 15 år ikke kan straffes efter straffeloven?"

NOTER

DANMARKS- HISTORIE

Instruktion

- Søg informationer i teksthæftet **Den Gamle By**.
Brug indholdsfortegnelsen på side 2.
- Svar præcist og så kort som muligt på spørgsmålene.

Der er 25 minutter til denne delprøve.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

Søg informationer under 'Planlæg dit besøg'.

1. Der er parkeringspladser rundt omkring Den Gamle By. Hvor mange parkeringspladser er der ca. inden for et kvarters gåtur?
2. Man kan holde private selskaber, hvor Den Gamle By kan tilbyde klassisk dansk mad. Hvilken type mad kan Den Gamle By også tilbyde?
3. Man kan holde selskaber, møder og konferencer i Den Gamle By. I hvilket tidsrum kan selskaber på under 20 personer holde et arrangement?
4. I forskellige sæsoner kan man opleve forskellige aktiviteter i Den Gamle By. Hvor i 1974-kvarteret vil der i vinterferien være en aktør udklædt som pædagog?

Søg informationer under 'Butikker og værksteder'.

5. Broderibodens udstillingsvarer kommer fra mange givere. Hvilket firma har doneret udstillingsvarer?
6. Pouls Radio er en radio/tv-forretning fra 1974 med tidstypiske apparater og butiksinvendar. Hvem har bidraget med uvurderlig teknisk viden ved indretningen af forretningen?
7. Knallertværkstedet er indrettet for at fortælle om en del af dansk transporthistorie. Hvad vil Den Gamle By også fortælle om med knallertværkstedet?

Søg informationer under 'Folks hjem'.

8. Lærerhjemmet er indrettet, som Jens og Anne Grethe boede i 1974. Hvilken slags møbler var populære i 1960'erne og 1970'erne?

9. Hjemmet i Havbogade er indrettet, som et ungt par boede i 1927. Hvor har parret blandt andet deres interesse for bøger og musik fra?

Søg informationer under 'Om Den Gamle By'.

10. Man kan typisk søge timelønnede job i Den Gamle By op til den travleste tid af året. Hvornår er det den travleste tid?

11. Den Gamle By har frivillige, der arbejder ulønnet, men får forskellige goder. Hvilket gode får man kun, hvis ens timetal er over et vist niveau?

12. Et traditionelt frilandsmuseum som Den Gamle By består af gamle huse og andre bygninger. Hvad gør man ved de gamle huse og bygninger rundt om i landet, inden de bliver flyttet til museet?

13. Den Gamle By efterlyser ældre ting, men hvorfor modtager museet kun ting efter aftale?

Søg informationer under 'Anmeldelser af Den Gamle By'.

14. "Det var hyggeligt", skriver Simone Nielsen, men hvorfor anbefaler hun ikke, at man besøger Den Gamle By i weekenden?

15. "God seværdighed for alle aldersklasser", skriver Anna og Simon Petersen. Hvad var det en stor oplevelse for Anna og Simon Petersen at se?

NOTER

WWW.LAERDANSK.DK